

Regeringens skrivelse

2005/06:23

Sveriges handlingsprogram för tillväxt
och sysselsättning

Skr.
2005/06:23

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 13 oktober 2005

Göran Persson

Bosse Ringholm
(Statsrådsberedningen)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redovisar regeringen sitt handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning inom ramen för Europeiska unionens Lissabonstrategi. Regeringen redovisar de åtgärder som vidtagits eller som planeras för perioden 2005 – 2008.

1	Sveriges handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning	4
1.1	Inledning	4
1.2	Det ekonomiska läget i Sverige	7
1.3	Arbetet med det svenska handlingsprogrammet	10
2	Makroekonomisk politik	13
2.1	Riktlinje 1 – Att säkerställa ekonomisk stabilitet för hållbar tillväxt	13
2.2	Riktlinje 2 – Att trygga ekonomisk och finanspolitisk hållbarhet.....	14
2.3	Riktlinje 3 – Att främja en effektiv resursfördelning.....	15
2.4	Riktlinje 4 – Att säkerställa en löneutveckling som bidrar till makroekonomisk stabilitet och tillväxt	17
2.5	Riktlinje 5 – Att främja större samstämmighet mellan makroekonomisk politik, strukturpolitik och sysselsättningspolitik	18
2.6	Riktlinje 6 –Att verka för ett dynamiskt och väl fungerande EMU.....	19
3	Mikroekonomisk politik	20
3.1	Riktlinje 7 och 8 – Öka och förbättra investeringar i forskning och utveckling och stödja alla former av innovation	21
3.2	Riktlinje 9 – Att underlätta spridning och användning av informations- och kommunikationsteknik	24
3.3	Riktlinje 10 – Stärka den industriella basens konkurrensfördelar	25
3.4	Riktlinje 11 – Att främja ett hållbart användande av resurser och stärka synergier mellan miljöpolitik och tillväxt....	27
3.5	Riktlinje 12 – Att utvidga och fördjupa den inre marknaden	32
3.6	Riktlinje 13 – Att säkerställa öppna och konkurrenskraftiga marknader i och utanför Europa	33
3.7	Riktlinje 14 – Att skapa ett mer konkurrenskraftigt företagsklimat och stimulera privata initiativ genom regelförbättring	35
3.8	Riktlinje 15 – Att främja en mer företagsvänlig kultur och skapa ett gynnsamt klimat för små och medelstora företag	36
3.9	Riktlinje 16 – Att utvidga, förbättra och sammanlänka den europeiska infrastrukturen	37
4	Sysselsättningspolitiken	39
4.1	Riktlinje 17 – Genomföra en sysselsättningspolitik som syftar till att uppnå full sysselsättning, förbättra kvaliteten och produktiviteten i arbetet och öka graden av social och territoriell sammanhållning.....	41
4.2	Riktlinje 18 – Främja en livscykelinriktad syn på arbete	45
4.3	Riktlinje 19 – Sörja för en arbetsmarknad som är öppen för alla, göra arbete mer attraktivt och göra arbete lönsamt för	

	arbetsökande, även för mindre gynnade personer och personer utanför arbetskraften	49
4.4	Riktlinje 20 – Förbättra förmågan att möta arbetsmarknadens behov	52
4.5	Riktlinje 21 – Främja flexibilitet i kombination med anställningstrygghet och minska segmenteringen av arbetsmarknaden, med vederbörligt beaktande av den roll som tillkommer arbetsmarknadens parter	54
4.6	Riktlinje 22 – Sörja för en sysselsättningsfrämjande utveckling av arbetskostnader och mekanismer för fastställande av löner	55
4.7	Riktlinje 23 – Utöka och förbättra investeringarna i humankapital	57
4.8	Riktlinje 24 – Anpassa utbildningssystemet till nya kompetenskrav	60
Bilaga 1	Industriavtalet	61
Bilaga 2	Forskning och konkurrenskraft – industrins offert till Sverige	63
Bilaga 3	Regionförbundet Sörmlands arbete med Lissabonstrategin	67
Bilaga 4	En dialog mellan regeringen och svensk ungdom om den europeiska ungdomspakten	72
Bilaga 5	Integrerade riktlinjer	74
Bilaga 6	Indikatorer för att följa upp sysselsättningsstrategin	83
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 oktober 2005 ..	100

1 Sveriges handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning

1.1 Inledning

En politik för hållbar tillväxt och full sysselsättning

Den svenska ekonomin utvecklas väl. Sverige har under de senaste tio åren haft en tillväxt som har varit högre än genomsnittet i EU och OECD, och produktivitetstillväxten har varit god. Samtidigt har levnadsstandarden, mätt som real bruttonationalinkomst per capita, ökat lika snabbt som i Förenta staterna. Sedan 1994 har också sysselsättningen i Sverige ökat med 290 000 personer. Men det räcker inte. Arbetslösheten är fortfarande för hög.

Förra året leddes Sveriges starka tillväxt främst av en god exportutveckling. Denna utveckling väntas nu gå över i en inhemskt driven tillväxt, med stora investeringar och ökad privat konsumtion. För att driva på denna gynnsamma utveckling lanserar regeringen kraftfulla satsningar i syfte att bekämpa arbetslösheten, höja sysselsättningen och öka tillväxten.

Regeringens sysselsättningspaket, som redovisats i budgetpropositionen för 2006 (prop. 2005/06:1) och som också ingår i detta handlingsprogram, innehåller förslag om bättre villkor för företagen, fler jobb för ökad kvalitet i offentlig sektor, arbeten till arbetslösa högskoleutbildade och omfattande satsningar på utbildning. Totalt får 55 000 personer del av sysselsättningspaketet. Därtill får 17 500 fler personer möjlighet att studera vid landets högskolor. Regeringens mål är att den öppna arbetslösheten ska pressas tillbaka till 4 procent och att den reguljära sysselsättningen ska öka till 80 procent. På lång sikt är målet full sysselsättning.

Omvärlden förändras ständigt och Sverige möter nya utmaningar. Globaliseringen gör att den internationella konkurrensen hårdnar, och svenska företag möter ständigt allt tuffare villkor. Den demografiska utvecklingen påverkar stora delar av världen. Att allt fler får leva ett längre och friskare liv är en fantastisk framgång, men det för också med sig nya krav på välfärden.

Global uppvärmning och klimatförändringar ställer kampen mot miljöförstöring i ett nytt ljus. Stormar, skyfall och värmeböljor visar att priset för passivitet kommer att bli högt. Samtidigt behöver en aktiv miljöpolitik inte stå i motsatsställning till högre sysselsättning. Det är den svenska regeringens åsikt att de förslag för ökad energieffektivitet och bättre miljö, som det svenska nationella handlingsprogrammet innehåller, bidrar till tillväxt och fler jobb.

I ett samhälle präglat av rättvisa, trygghet och stark social sammanhållning ökar beredvilligheten att acceptera den snabba förändringstakt som en internationaliserad ekonomi ofta innebär. En aktiv välfärdspolitik innebär därför inte bara ett humanare samhälle utan kan också vara en konkurrensfördel.

Den svenska välfärdsmodellen är framgångsrik. Internationella undersökningar bekräftar gång på gång att Sverige klarar den pågående samhällsutvecklingen väl. Sverige uppfyller också ett stort antal av de mål som EU:s stats- och regeringschefer lagt fast för Lissabonstrategin. När förutsättningarna förändras måste den svenska välfärdsmodellen utvecklas – inte avvecklas. Detta innebär en vilja att hela tiden ompröva, förnya och söka nya och bättre lösningar. Ett sådant förhållningssätt har präglat arbetet med Sveriges nationella handlingsprogram.

Ny start för Lissabonstrategin

Vid Europeiska rådets vårtoppmöte i mars 2005 stod EU:s stats- och regeringschefer vid en skiljeväg när det gällde Lissabonstrategin. Efter fem år var resultaten av strategin blandade. Framsteg hade skett på flera områden. Viktiga steg hade tagits i riktning mot en verklig gemensam marknad för energi, telekommunikation och finansiella tjänster. Sysselsättningsgraden var i uppgående, om än i långsam takt, antalet människor som deltog i livslångt lärande hade ökat, andelen energi som kom från förnyelsebara källor hade blivit högre och antalet barn med tillgång till barnomsorg hade ökat, bara för att nämna några av de områden där det finns fastställda mål.

Samtidigt fanns det en befogad känsla av besvikelse. Det har ofta gått alldeles för trögt att genomföra fattade beslut, förbättringar har införts långsammare än förväntat och många viktiga mål som har fastställts för 2010 riskerar nu att inte bli uppfyllda.

I ljuset av detta hade Europeiska rådet ett tydligt val: Antingen att nedgradera Lissabonstrategin och ge den en mer undanskymd plats på den europeiska dagordningen eller understryka dess betydelse och ge strategin en nystart. Europeiska rådet valde det senare alternativet. Dessutom fattades beslut om ett nytt verktyg för att skynda på genomförandet, nämligen att varje medlemsstat ska lägga fram konkreta handlingsprogram för arbetet med Lissabonstrategin på nationell nivå.

Sveriges regering stödde redan från början den här linjen. De problem som uppstår får inte leda till att vi sänker våra ambitioner. Utmaningarna som Lissabonstrategin är avsedd att möta har inte försvagats. Globaliseringen och den ökade ekonomisk konkurrens som den medför är en realitet, de demografiska förändringarna utsätter våra välfärdssystem och arbetsmarknader för allt större påfrestningar och klimatförändringar och andra miljöproblem blir för varje dag allt mer hotfulla och kostsamma.

Beslutet att alla medlemsstater skall presentera nationella handlingsprogram med konkreta åtaganden är viktigt. De nationella handlingsprogrammen kan fungera som ett viktigt hjälpmedel för att fattade beslut ska genomföras snabbare. Detta arbetssätt får emellertid inte leda till att EU-nivån abdikerar när det gäller att upprätthålla Lissabonstrategin som ett sammanhängande europeiskt projekt.

Strategin måste alltså även i fortsättningen följas upp på EU-nivå, och allmänna och landsspecifika rekommendationer bör användas även i framtiden. Europeiska rådets vårtoppmöte bör fortsätta att kollektivt utvärdera de framsteg som har gjorts och fatta beslut om hur man ska gå vidare. Även om de konkreta problem som behöver angripas skiljer sig åt mellan olika länder, kan och ska alla medlemsstater anlägga det övergripande perspektivet att synergier mellan de sociala, ekonomiska och miljömässiga dimensionerna av strategin ska utnyttjas.

Ekonomisk, social och miljömässigt hållbar utveckling

Lissabonstrategin har alltid stått högt upp på regeringens europeiska dagordning. Den grundinställning till förändring och förbättring som framfördes vid toppmötena i Lissabon och Stockholm ligger nära den politik som sedan länge förs i de nordiska länderna. Vikten av välfungerande marknader understryks, men det betonas samtidigt att utbildning, en aktiv välfärdspolitik och en progressiv miljöpolitik bidrar till tillväxt och jobbskapande. Att få dessa olika dimensioner att ömsesidigt förstärka varandra och att utnyttja samverkan mellan dem är rätt väg att gå för en modernisering av Europa.

Det har därför varit naturligt för regeringen att presentera ett nationellt handlingsprogram där alla dessa dimensioner är väl företrädade och som pekar på hur de olika dimensionerna bidrar till det övergripande målet, tillväxt och skapande av nya arbetstillfällen.

I Göteborg 2001 antog Europeiska rådet en strategi för hållbar utveckling, som understryker att en hållbar utveckling måste vara ett övergripande mål för Europeiska unionen. Lissabonstrategin måste också vara en del av denna ambition.

Hållbar utveckling betraktas ibland som något som bara handlar om miljö. En strävan efter ekonomisk tillväxt som inte åderlåter naturresurserna eller skapar ekologisk obalans i framtiden är mycket riktigt en viktig del av en hållbar utveckling. Men begreppet ”hållbar utveckling” inbegriper även de ekonomiska och sociala dimensionerna. En hållbar utveckling är i grund och botten en fråga om solidaritet mellan generationerna – ett åtagande om att vi som lever i dag inte får handla på ett sätt som äventyrar våra barns möjligheter att tillgodose sina behov. Detta förhållningssätt gäller för alla dimensioner i Lissabonstrategin. Vi måste till exempel öka användningen av förnyelsebar energi, vi måste åstadkomma hållbara offentliga finanser och pensionssystem för att inte lämna över ett skuldberg till kommande generationer och vi måste ha en arbetsmarknad som är öppen för alla och inte sliter ut arbetstagarna eller leder till pension i förtid.

Begreppet ”hållbar utveckling” som övergripande mål har väglett arbetet med att utforma det nationella handlingsprogrammet. Under Lissabonstrategins första fem år har det då och då kommit fram idéer om att synsättet på strategin som tredelad, d.v.s. att social-, ekonomi- och miljöpolitiken ömsesidigt stöder varandra, borde bytas mot ett slags tvåstegsperspektiv. Det innebär att man skulle börja med att genomföra marknadsorienterade förändringar. Detta skulle generera tillväxt, som i

steg två skulle kunna användas för att finansiera sociala ambitioner och miljöskydd. Skr. 2005/06:23

Europeiska rådet valde i mars 2005 att inte ge sig in på en sådan omformning av Lissabonstrategin – med all rätt. Ett sådant synsätt skulle inte bara innebära ett stort steg bakåt i våra ambitioner för modernisering av Europa, utan det skulle också undergräva möjligheterna att få ett brett stöd för förändringsprocessen bland allmänheten.

Regeringen ser Lissabonstrategins tredelade perspektiv som nyckeln till framgång, och detta har varit vår ledstjärna när vi har utarbetat det här nationella handlingsprogrammet.

1.2 Det ekonomiska läget i Sverige

2004 års starka exportledda tillväxt väntas nu gå över i en inhemskt driven tillväxt. Låga räntor och en god lönsamhet i industrin bidrar till en fortsatt stark investeringstillväxt. Både bostadsbyggandet och maskininvesteringarna är omfattande. Hushållens konsumtion väntas fortsätta att öka till följd av låga räntor, en god förmögenhetsställning, en stark inkomstutveckling och en starkare arbetsmarknad.

Den svaga kommunala tillväxten väntas ta ordentlig fart under 2006, bland annat till följd av betydande statliga satsningar på kommunsektorn.

Tillväxten beräknas uppgå till 2,4 procent 2005 och 3,1 procent 2006. I slutet av 2006 bedöms det fortfarande finnas lediga resurser i den svenska ekonomin, vilket innebär att den kan fortsätta att växa i god takt de närmast följande åren. I förhållande till bedömningen i 2005 års ekonomiska vårproposition revideras tillväxtprognosen ned för 2005 och upp för 2006.

Låg inflation är en förutsättning för god tillväxt och full sysselsättning. Riksdagen har lagt fast att den övergripande uppgiften för penningpolitiken är prisstabilitet. Riksbanken bedriver på denna grund penningpolitiken självständigt. Riksbanken definierar prisstabilitet som att ökningen av konsumentprisindex ska begränsas till 2 procent med en tolerans på 1 procentenhet uppåt och nedåt. Regeringen stödjer penningpolitikens inriktning och står bakom inflationsmålet.

Tabell 1. Bidrag till BNP-tillväxt

	2004	2005	2006
Hushållens konsumtionsutgifter	0,9	1,0	1,4
Offentliga konsumtionsutgifter	0,1	0,0	0,5
Fasta bruttoinvesteringar	0,9	1,3	0,8
Lagerinvesteringar	-0,3	0,1	0,0
Netto utrikeshandel	2,0	0,1	0,3
Export	4,6	1,9	2,9
Import	-2,6	-1,8	-2,6

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet

Inflationen har under 2004 och 2005 hållits ned av hög produktivitetstillväxt, måttliga löneökningar, svag efterfrågeutveckling och ökad konkurrens. Till detta kommer att importpriserna, exklusive energi, har fallit sedan 2003. Det höga oljepriset har däremot dragit upp

inflationen. Inflationen väntas förbli låg under 2005 för att stiga gradvis 2006, då efterfrågan och resursutnyttjandet i svensk ekonomi stärks och importprisernas inflationsdämpande effekt minskar. Skr. 2005/06:23

En väl fungerande lönebildning är avgörande för inflationsutvecklingen och möjliggör lägre arbetslöshet, högre sysselsättning och växande produktion. Arbetsmarknadens parter har under de senaste åren tagit ett betydande ansvar. Sedan mitten av 1990-talet har den nominella löneökningstakten varit ungefär hälften så hög som under 1980-talet, samtidigt som reallöneutvecklingen har varit betydligt bättre. I näringslivet har reallönerna ökat med i genomsnitt 2,8 procent per år mellan 1995 och 2004. Under samma period har reallönerna ökat med 2,6 procent i kommunerna, 3,2 procent i landstingen och 2,9 procent i staten.

Strukturella och institutionella förändringar har inneburit att den potentiella tillväxten i den svenska ekonomin ökat. Regeringen gav därför Konjunkturinstitutet i uppdrag att utreda tillväxtpotentialen i svensk ekonomi för perioden 2005 till 2015. Konjunkturinstitutet bedömer att den kommer att uppgå till i genomsnitt 2,2 procent per år från 2005 till och med 2015.

Under 2004 utvecklades arbetsmarknaden negativt. Antalet sysselsatta och antalet arbetade timmar minskade. Utvecklingen var fortsatt svag under det första halvåret 2005. Under andra kvartalet 2005 har antalet arbetade timmar dock börjat öka. Vidare har antalet nyanmälda lediga platser fortsatt att stiga under ett års tid och antalet varsel minskat.

Den ökande inhemska efterfrågan under 2005 och 2006 väntas leda till att efterfrågan på arbetskraft ökar inom näringslivet. Kommunernas förbättrade finanser och regeringens sysselsättningspaket möjliggör en positiv utveckling inom offentlig sektor. Sammantaget väntas sysselsättningen öka med 0,1 procent 2005 och 1,3 procent 2006. Arbetslösheten beräknas uppgå till 5,9 procent 2005 och minska till 4,8 procent 2006.

Tabell 2. Strukturindikatorer för uppföljning av Lissabonstrategin. Skr. 2005/06:23
Sverige jämfört med andra EU-länder

Indikatorer	Sve	EU-15	EU-25	Bland de 3 bästa	Bland de 3 sämsta
BNP per capita ¹	116.1	109.3	100		
Arbetsproduktivitet ²	105.4	106.7	100		
Sysselsättningsgrad ³ , %	72.1	64.7	63.3	X	
män, %	73.6	72.7	70.9		
kvinnor, %	70.5	56.8	55.7	X	
äldre ⁴ , %	69.1	42.5	41.0	X	
äldre män, %	71.2	52.2	50.7	X	
äldre kvinnor, %	67.0	33.2	31.7	X	
Långtidsarbetslösa ⁵ , %	1.2	3.4	4.1	X	
Regionala skillnader i sysselsättningen ⁶	4.3	12	13		
män	4.1	8.2	10.4		
kvinnor	4.8	19.2	18.8		
Andel personer i riskzonen för fattigdom ⁷ , %	11.0	15.0	16.0		
män, %	10.0	15.0	14.0		
kvinnor, %	12.0	17.0	17.0		
Prisnivå ⁸	124.3	104.0	100		X
Utbildningsnivå ⁹ , %	86.3	73.8	76.7	X	
män, %	85.1	70.7	73.8		
kvinnor, %	87.6	79.6	77.0		
Investeringar i näringslivet ¹⁰ , %	12.9	17.0	17.1		X
Investeringar i FoU ¹¹ , %	4.3	2.0	2.0	X	
Utsläpp av växthusgaser ¹²	97.6	98.3	-	X	
Energiintensitet i ekonomin ¹³	218.6	190.8	209.5		
Godstransporter i relation till BNP ¹⁴ ,	90.8	100.6	99.7		

Fotnot: Data från senast tillgängliga år, - information ej tillgänglig, 1) prognos för 2004 köpkraftsjusterad BNP jämfört med EU-25, 2) köpkraftsjusterad BNP per arbetad timme jämfört med EU-25, 3) 15-64 år, 4) 55-64 år, 5) arbetslös ≥ 12 månader i procent av arbetskraften, 6) Regionala skillnader i sysselsättning, variationskoefficient, (i åldersgruppen 15-64 år) på NUTS 2 nivå, 7) andelen personer med en disponibel ekvivalerad inkomst under fattigdomströskeln som är satt till 60% av nationell disponibel ekvivalerad medianinkomst, 8) jämfört med EU-15, 9) andel med gymnasieutbildning bland personer 20-24 år, 10) investeringar i privata näringslivet i procent av BNP, 11) i procent av BNP, 12) jämfört med basåret 1990=100 (i CO2 ekvivalenter), 13) energi förbrukning i procent av BNP, 14) inrikes godstransporter i relation till BNP; mätt i tonkilometer / BNP.

Källa: www.europa.eu.int/comm/eurostat/structuralindicators, 2005-09-01.

I mars 2005 blåste Europeiska rådet nytt liv i Lissabonstrategin genom en tydligare fokusering på hållbar tillväxt och full sysselsättning. För att öka det politiska åtagandet från medlemsstaterna och stärka genomförandet av strategin på nationell nivå uppmanade Europeiska rådet medlemsstaterna att lägga fram nationella handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning senast i oktober 2005. Ett annat viktigt syfte var att i högre grad involvera de nationella parlamenten och andra nationella aktörer i arbetet med genomförandet av Lissabonstrategin.

De, av medlemsstaterna godkända integrerade riktlinjerna (se bilaga 5), utgör utgångspunkten för de nationella handlingsprogrammen. Riktlinjerna omfattar de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken och de gemensamma riktlinjerna för sysselsättningspolitiken, i enlighet med fördraget. Riktlinjerna svarar upp mot de viktigaste framtida utmaningarna, som globaliseringen och den åldrande befolkningen, och fokuserar på reformer för att främja konkurrenskraft och ekonomisk tillväxt samt fler och bättre jobb inom ramen för det övergripande målet för hållbar utveckling.

Riktlinjerna för den allmänna ekonomiska politiken utgör, sedan 1992, det övergripande instrumentet för samordning av ekonomisk politik på EU-nivå och säkrar därmed enhetligheten mellan Lissabonstrategins tre politikområden. De omfattar hela spektrat av makroekonomisk och mikroekonomisk politik samt sysselsättningspolitikens inverkan på dess områden.

Sysselsättningsriktlinjerna som har legat till grund för medlemsstaternas sysselsättningspolitik sedan 1997, är ett viktigt instrument för att uppfylla Lissabonmålen och samordna sysselsättningspolitiken i EU:s medlemsstater. Länderna har varje år upprättat en handlingsplan för sysselsättning där man anger hur man ska uppnå de övergripande målen och genomföra de politiska prioriteringarna på europainivå. Sedan 2003 har målen definierats som full sysselsättning, förbättrad produktivitet och kvalitet i arbetet samt stärkt social och territoriell sammanhållning.

Riksdagen

Sveriges handlingsprogram lades fram, som en regeringens skrivelse till riksdagen, i oktober 2005 och kommer att behandlas i riksdagen under vintern 2005/2006. Programmet anger regeringens prioriteringar för perioden 2005 till 2008, och presenterar de politiska initiativ som regeringen har påbörjat eller planerar för perioden. Alla politiska åtgärder som redovisas i handlingsprogrammet har lagts fram eller kommer att läggas fram för riksdagen i en budgetproposition eller i andra riksdagspropositioner.

Handlingsprogrammet presenterades för kommissionen samma dag som presentationen i riksdagen ägde rum.

Den breda politiska ansatsen som regeringen har antagit för att uppfylla Lissabonmålen innebär att flertalet departement inom Regeringskansliet har deltagit i utarbetandet av det svenska handlingsprogrammet. Huvudansvaret för handlingsprogrammet har legat på Statsrådsberedningen.

Arbetsmarknadens parter

Arbetsmarknadens parter spelar en viktig roll för att skapa villkor för hållbar tillväxt och full sysselsättning. Redan från starten konsulterades arbetsmarknadens parter, som en del av förberedelserna för det svenska handlingsprogrammet. Parterna har också bjudits in av regeringen att presentera sina politiska prioriteringar och förslag.

Den svenska arbetsmarknaden karaktäriseras av en hög organisationsgrad, bred kollektivavtalsäckning och en väl utvecklad social dialog. Ett bra exempel är "Samarbetsavtalet om industrins utveckling och lönebildning". Avtalet syftar till att ge industrins parter förutsättningar att utan stridsåtgärder genomföra konstruktiva avtalsförhandlingar (se bilaga 1) och att främja industriell utveckling och konkurrenskraft (se bilaga 2). Industriavtalet har också varit förebild för flera samverkansavtal som idag omfattar stora delar av den svenska arbetsmarknaden. Ett annat exempel är den nyligen träffade överenskommelsen mellan arbetsgivare och fackliga organisationer inom privata sektorn om rekommendationer för hur arbetsvillkor och löner för utländska företag och deras anställda ska hanteras.

Arbetsmarknadens parter hanterar traditionellt många frågor genom kollektivavtal utan statligt ingripande i form av lagstiftning eller genom myndigheter. Arbetsmarknadens parter har också en central roll i genomförandet av EU-direktiv och riktlinjer genom överenskommelser i kollektivavtal.

Regelbundna överläggningar äger rum mellan regeringen och arbetsmarknadens parter när det gäller EU-frågor relaterade till sysselsättning och arbetsmarknad men även andra frågor som berör arbetsmarknadens parter. Dessa konsultationer som äger rum både på politisk nivå och tjänstemannanivå ger tillfälle till diskussioner om viktiga EU-frågor i relation till regeringens agerande och den nationella politiken.

Det civila samhället

Den 6 september anordnade regeringen ett seminarium för att diskutera utarbetandet av Sveriges nationella handlingsprogram med representanter från ett stort antal organisationer inom det svenska civila samhället, inklusive arbetsmarknadens parter. I samband med seminariet fick organisationerna också tillfälle att skicka in sina prioriteringar och förslag till handlingsprogrammet. Seminariet gav möjlighet till en bred diskussion om viktiga frågor för att skapa hållbar tillväxt och full sysselsättning och kring frågor av hög prioritet för de olika organisationerna, men också det civila samhällets roll i genomförandet av Lissabonstrategin i Sverige. En viktig slutsats från diskussionerna var, bland annat, behovet av att under

de kommande åren utveckla dialogen och metoderna för konsultation mellan civila samhället och regeringen i genomförandet av Lissabonstrategin. Skr. 2005/06:23

I Europeiska rådets slutsatser om den europeiska ungdomspakten understryks att paktens framgång är beroende av att alla berörda parter deltar, inte minst ungdomsorganisationerna. Den 25 maj 2005 arrangerade ungdomsministern ett dialogforum om ungdomspakten med Sveriges ungdomsorganisationer. Diskussionerna fokuserade på konkreta idéer kring genomförandet av ungdomspakten, samt om hur ungdomar i framtiden vill bli informerade och konsulterade om pakten (se bilaga 4).

Den regionala och lokala nivån

Ansvaret för den regionala utvecklingspolitiken i Sverige är delat mellan den nationella och den regionala nivån. Det strategiska instrumentet är de regionala utvecklingsprogrammen där regionala prioriteringar för hållbar regional utveckling fastställs. Prioriteringarna överensstämmer väl med Lissabonstrategins agenda och genomförs genom de regionala tillväxtprogrammen och strukturfondsprogrammen.

För att stärka styrningen och dialogen mellan de nationella, regionala och lokala nivåerna kommer regeringen under 2006 att lägga fram en samlad nationell strategi för regional utveckling. Syftet är att klargöra regeringens mål för den regionala utvecklingspolitiken och genomförandet av sammanhållningspolitiken i linje med Europeiska kommissionens initiativ att stärka den strategiska inriktningen för sammanhållningspolitiken.

Ett antal kommuner i Sverige har på frivillig basis startat en process för att utarbeta lokala initiativ för tillväxt och sysselsättning i linje med riktlinjerna och Lissabonmålen. Regeringen välkomnar dessa initiativ och anser att de är viktiga bidrag till ett samlat och resultatinriktat genomförande av Lissabonstrategin i alla delar av landet. Ett exempel på lokalt arbete i relation till Lissabonstrategin från Oxelösunds och Flens kommun presenteras i bilaga 3.

Läsanvisningar

Handlingsprogrammet är uppdelat i tre huvudavsnitt – makroekonomisk politik, mikroekonomisk politik och sysselsättningspolitik – i enlighet med strukturen för de integrerade riktlinjerna. Under respektive riktlinje redovisas politikens inriktning och de insatser och åtgärder som regeringen vidtagit eller planerar för perioden 2005–2008 för att möta riktlinjernas intentioner och målsättningar. I bilaga 5 återges riktlinjerna i sin helhet.

2 Makroekonomisk politik

Regeringens strategi för den ekonomiska politiken är inriktad på full sysselsättning och ökat välstånd genom en hög och uthållig tillväxt. Förutsättningar för att åstadkomma detta är en låg inflation, starka och hållbara offentliga finanser och en tillräckligt hög efterfrågan för att ekonomin ska uppnå fullt kapacitetsutnyttjande. Sveriges långsiktiga förutsättningar för tillväxt ska stärkas så att det nationella målet om full sysselsättning uppnås. Regeringen har genomfört ett antal strukturella reformer i avsikt att förbättra ekonomins funktionssätt.

För att säkerställa långsiktig ekonomisk stabilitet har regeringen förbättrat budgetdisciplinen genom att fastställa statliga utgiftstak och ett överskottsmål för den offentliga sektorns finansiella sparande. Överskottsmålet och det reformerade ålderspensionssystemet spelar en viktig roll för att säkerställa hållbarheten i de offentliga finanserna. Regeringens arbetsmarknadspolitik ligger väl i linje med EU:s sysselsättningsstrategi, och ytterligare åtgärder kommer att vidtas för att stärka arbetskraftsutbudet och sysselsättningen.

För att främja en effektiv resursfördelning har regeringen genomfört merparten av en skattereform med syfte att minska marginalsatterna och det samlade skattetrycket för låg- och medelinkomsttagarna. Det återstående steget kommer att tas under 2006. Sverige genomför även en grön skatteväxling. Riksbankens oberoende har stärkts. Riksbankens inflationsmål spelar en central roll när det gäller att säkerställa att löneutvecklingen bidrar till god tillväxt och full sysselsättning. Därutöver har Sverige ett statligt medlingsinstitut med uppgift att verka för en väl fungerande lönebildning.

2.1 Riktlinje 1 – Att säkerställa ekonomisk stabilitet för hållbar tillväxt

Sunda offentliga finanser

Sveriges offentliga finanser är sunda och uppfyller väl stabilitets- och tillväxtpaktens krav. Det av riksdagen beslutade målet för den offentliga sektorns finansiella sparande, ett överskott på i genomsnitt 2 procent av BNP över en konjunkturcykel, sätter ramarna för finanspolitiken. Överskotten skapar en stabil grund för att möta de utmaningar som följer av den framtida ökningen av andelen äldre i befolkningen. De ger också en säkerhetsmarginal i de offentliga finanserna, så att en konjunkturedgång kan mötas med en konjunkturstabiliserande finanspolitik. Som stöd för det övergripande målet fastställs årliga mål med hänsyn till det rådande konjunkturläget samt fleråriga nominella utgiftstak för staten som beslutas av riksdagen.

Tabell 3. Den offentliga sektorns finansiella sparande och statens utgiftstak, *procent av BNP*

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Finansiellt sparande	5,0	2,6	-0,5	-0,1	1,4	1,4	0,7	1,1	1,6
Statens utgiftstak ¹	32,8	32,9	32,9	32,9	32,8	33,2	32,8	32,7	32,3

Källa: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet

Stabila priser

I lagen om Riksbankens ställning, som trädde i kraft 1999, fastställs att målet för penningpolitiken är att upprätthålla prisstabilitet och att penningpolitiska beslut fattas självständigt av Riksbankens direktion. Riksbanken definierar målet om prisstabilitet som 2 procents inflation, med tolerans på en procent uppåt eller nedåt. Riksbanken har förtydligat att det i första hand är bedömningen av den underliggande inflationen de två kommande åren som bestämmer penningpolitikens inriktning. I den underliggande inflationen exkluderas direkta effekter av förändringar i räntor, skatter och subventioner.

Inflationstrycket fortsätter under 2005 att vara lågt men inflationen förväntas gradvis stiga mot 2 procent under de närmaste åren. I juni 2005 sänkte Riksbanken styrräntan till historiskt låga 1,5 procent. Både styrräntan och marknadsräntorna förväntas stiga i måttlig takt.

Tabell 4. Inflation och räntor

	2004	2005	2006	2007	2008
Inflation, KPI, dec-dec	0,3	0,7	2,0	3,1	2,3
Underliggande inflation ² ,	0,7	1,1	1,5	2,0	2,0
Reporäntan	2,00	1,50	2,50	4,00	4,00
Långa räntor	3,90	3,75	4,15	4,35	4,35

Källa: Riksbanken, Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet

2.2 Riktlinje 2 – Att trygga ekonomisk och finanspolitisk hållbarhet

I Sverige, liksom i övriga EU, kommer andelen äldre i befolkningen att öka påtagligt under de kommande årtiondena. En större andel av befolkningen utanför arbetskraften i förhållande till de yrkesaktiva kommer att sätta de skattefinansierade välfärdssystemen under press. För att kunna bibehålla en väl utbyggd offentlig välfärd i framtiden krävs strikt budgetdisciplin och en hög sysselsättningsgrad. Överskottsmålet innebär att statsskulden i procent av BNP i det närmaste halveras till mitten av 2020-talet. Detta kommer att avsevärt underlätta Sveriges möjligheter att klara den väntade utgiftsökningen på grund av en åldrande befolkning.

¹ Justerat för tekniska beräkningar.

² Enligt UNDIX december–december.

Ett hållbart pensions- och socialförsäkringssystem i kombination med en effektiv produktion av omsorgstjänster är hörnstenar i det svenska välfärdssystemet. Ålderspensionssystemet reformerades 1999 från ett förmånsbaserat till ett avgiftsbaserat system. Systemet är autonomt och försäkringsmässigt till sin konstruktion, vilket både gör systemet finansiellt stabilt och ger starka incitament till arbete (se riktlinje nr 18).

- En utredning – Socialförsäkringsutredningen (dir. 2004:129) – har tillsatts med uppgift att analysera socialförsäkringarna. Analysen skall visa hur väl socialförsäkringarna fungerar, vilka brister och förtjänster som finns och effekter på samhällsekonomi och välfärd. Särskilt fokus ska läggas på frågor som gäller ohälsan. Olika sätt att förbättra systemet kommer också att presenteras. Rapporten ska läggas fram senast i november 2006.
- Regeringen har tillsatt en kommitté (dir 2003:10, dir 2004:93) med uppgift att analysera och bedöma huruvida strukturen och fördelningen av ansvar mellan stat, kommuner och landsting behöver förändras för att välfärdsåtagandena ska kunna klaras på ett bättre sätt. Ansvarskommittén kommer att lägga fram sitt betänkande i början av 2007.
- Ytterligare åtgärder vidtas för att förbättra skatteuppbörden och förebygga skatte- och förmånsfusk.

Fler i arbete

Regeringens strävan när det gäller arbetsmarknaden ligger väl i linje med EU:s sysselsättningsstrategi. Sverige har redan uppnått EU:s mål för 2010, innebärande en sysselsättningsgrad på 70 procent. Regeringens nationella mål är full sysselsättning och i ett första steg att öka den reguljära sysselsättningen till 80 procent av befolkningen i åldern 20–64 år och minska den öppna arbetslösheten till 4 procent. Regeringen har vidare satt som mål att frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivning skall halveras fram till 2008 i förhållande till 2002 och att antalet nya fall av beviljad sjuk- och aktivitetsersättning (tidigare förtidspension) samtidigt ska minska. Dessutom har regeringen satt upp målet att socialbidragsberoendet ska halveras. Ytterligare åtgärder kommer att vidtas för att öka framför allt de ungas, de äldres och invandrarnas arbetsutbud i syfte att uppnå de arbetsmarknadspolitiska målen. En särskild arbetsgrupp har också tillsatts med uppgift att analysera och föreslå metoder för att öka det totala arbetskraftsutbudet (se kapitel 4).

2.3 Riktlinje 3 – Att främja en effektiv resursfördelning

Begreppet kvalitet i de offentliga finanserna är av central betydelse, eftersom Sverige har relativt höga offentliga utgifter och kan förvänta sig stigande anspråk på offentliga utgifter i takt med att andelen äldre i befolkningen ökar.

Fördelningen av de offentliga utgifterna mellan olika ändamål och förändringen av denna fördelning över tiden visar hur olika typer av

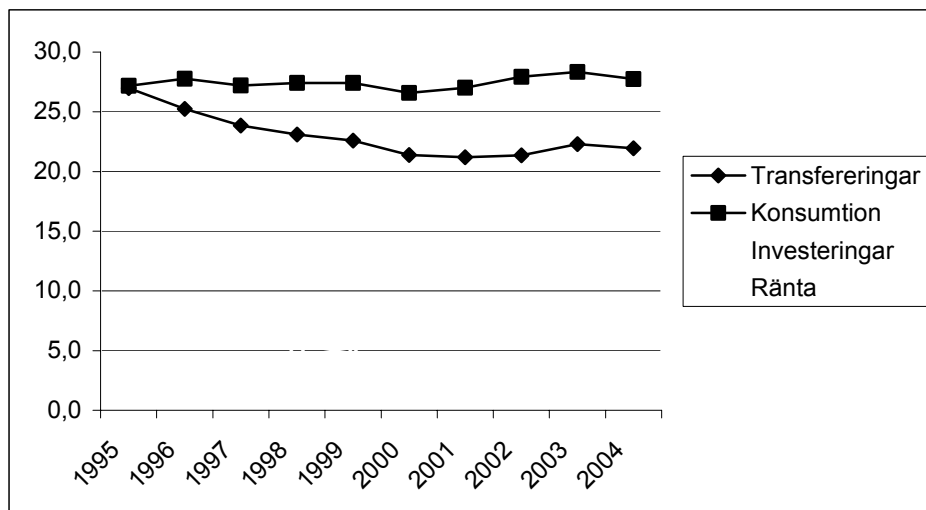
utgifter och ändamål prioriteras. Under perioden 1995–2004 var Skr. 2005/06:23 konsumtionsutgifterna i stort sett oförändrade som andel av BNP. Under samma tid minskade både transfereringar och ränteutgifter som andel av BNP. Under 2004 svarade konsumtionsutgifterna för 51 procent av de sammanlagda offentliga utgifterna.

Förändringar i skattesystemet för ökad tillväxt

Inom skatteområdet har ett antal åtgärder vidtagits eller aviserats i syfte att förbättra villkoren för tillväxt. Åtgärderna omfattar såväl skatter på arbete och kapital som indirekta skatter.

- Från och med 2000 har inkomsttagarna gradvis kompenseras för egenavgiften till det allmänna pensionssystemet. Kompensationen utgår som en skattereduktion, som minskar både marginals-katten och den genomsnittliga inkomstskatten framför allt för låg och medelinkomsttagare. För inkomståret 2005 medges en skattereduktion på 87,5 procent av pensionsavgiften. I budgetpropositionen för 2006 (Prop 2005/06:1) föreslår regeringen att kompensation ges för hela pensionsavgiften (se riktlinje nr 19).

Diagram 1: Offentliga utgifter. Procent av BNP.

Källa: Statistiska centralbyrån.

- Som en del av den ovan nämnda skattereformen har den nedre skiktgränsen höjts. Den nedre skiktgränsen anger den årsinkomst vid vilken en inkomsttagare börjar betala statlig inkomstskatt.
- Alltsedan 2001 tillämpar Sverige en grön skatteväxling med högre miljörelaterade indirekta skatter och lägre inkomstskatter. Hittills, halvvägs igenom det tioåriga programmet, uppgår omslutningen av skatteväxlingen till 0,5 procent av BNP. Med den växling som föreslås i budgetpropositionen för 2006 uppgår omslutningen till 0,6 procent av BNP.
- Arvs- och gåvoskatten avskaffades 2005, vilket förbättrar villkoren för näringslivet. Dessutom sänktes skatterna för ägare av fåmansföretag 2004, och det andra större steget kommer att tas 2006 (se även riktlinje nr 15).

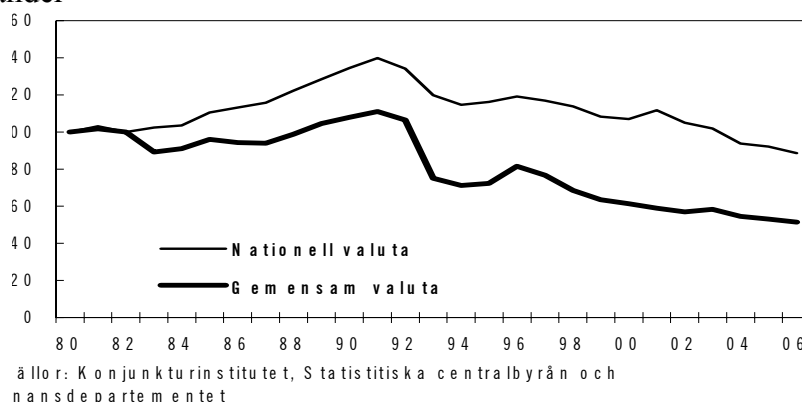

Sedan skattereformen 1990/1991 har det skett förändringar, både i Skr. 2005/06:23 ekonomin och i själva skattesystemet. Mot den bakgrunden bedömer regeringen att det behövs en allmän översyn av skattesystemet.

2.4 Riktlinje 4 – Att säkerställa en löneutveckling som bidrar till makroekonomisk stabilitet och tillväxt

Förutsättningen för en balanserad ekonomisk utveckling i ett land är att arbetskraftskostnaderna inte är högre än i andra länder, såvida inte även produktiviteten är högre. Sedan början av 1990-talet har den relativa arbetskraftskostnaden per producerad enhet sjunkit (mätt i såväl nationell som gemensam valuta). Regeringen bedömer att löneökningarna under de kommande åren kommer att spegla den underliggande produktivitetsökningen och därmed bidra till en sund makroekonomisk utveckling.

Diagram 2. Industrins enhetsarbetskostnader i Sverige relativt 11 OECD-länder

En väl fungerande lönebildning

Huvudansvaret för lönebildningen i Sverige vilar på arbetsmarknadens parter. År 2000 bildades det statliga Medlingsinstitutet, vars uppgift är att verka för en väl fungerande lönebildningsprocess. Myndigheten arbetar på olika sätt för att hjälpa förhandlingsparterna att ta samhällsekonomiska faktorer i beaktande. Myndigheten har också till uppgift att aktivt sträva efter att fastlägga tidsramar för förhandlingsprocessen för att nya avtal ska kunna träffas innan föregående avtalsperiod löper ut. Målet är att undvika konflikter på arbetsmarknaden. I myndighetens instruktion fastslås också att Medlingsinstitutet ska vidmakthålla den samstämmighet som råder på den svenska arbetsmarknaden angående den konkurrensutsatta sektorns normerande roll i löneförhandlingarna. Detta ska åstadkommas genom direkta samtal med de berörda parterna (se riktlinje nr 22).

2.5 Riktlinje 5 – Att främja större samstämmighet mellan makroekonomisk politik, strukturpolitik och sysselsättningspolitik Skr. 2005/06:23

En bred och samordnad politisk strategi som tillvaratar samverkans effekter mellan olika politikområden är en nödvändig förutsättning för stabil tillväxt. Den svenska strategin är inriktad på flexibla och effektiva sociala skyddssystem, väl fungerande marknader samt miljömässig hållbarhet. Under 1990-talet genomförde regeringen en rad strukturreformer med syfte att förbättra effektiviteten och den långsiktiga tillväxtpotentialen i ekonomin (se kapitel 3). Den ekonomiska utvecklingen i Sverige har varit god i många avseenden (se kapitel 1).

Även om utgångsläget är gott i Sverige finns det ett antal faktorer som kan påverka den ekonomiska utvecklingen. Den demografiska utvecklingen kommer sannolikt att ha en negativ inverkan på sysselsättningsutvecklingen samtidigt som förskjutningen i efterfrågan mot mer tjänsteproduktion kan få en hämmande effekt på produktivitetstillväxten.

En bred politisk ansats för tillväxt...

Den viktigaste uppgiften för framtiden är att skapa villkor som gör det möjligt att ta tillvara de positiva effekterna av att fler marknader öppnats för konkurrens. För att öka det svenska näringslivets konkurrenskraft har regeringen initierat en innovationsstrategi för tillväxt genom förnyelse. Villkoren för företag kommer att förbättras, framför allt för småföretag, till exempel genom förbättrade regler, lägre skatter, främjande av entreprenörsanda, bättre samverkan mellan universitet och näringsliv samt en förbättrad infrastruktur. Mellan 2004 och 2015 kommer ett stort investeringsprogram för vägar och järnvägar att genomföras (se kapitel 3).

...full sysselsättning...

Full sysselsättning står även fortsättningsvis i fokus för Sveriges ekonomiska politik. För att uppnå detta är det viktigt att långsiktigt öka arbetskraftsutbudet både i form av antalet anställda personer och antalet arbetade timmar i ekonomin. Denna övergripande uppgift kan delas in i flera underuppgifter. De viktigaste är: att stimulera äldre arbetstagare att stanna kvar längre i arbetslivet, att underlätta för unga människor att ta sig in på arbetsmarknaden, att markant höja sysselsättningsgraden bland människor med bakgrund i andra länder, att sänka sjukskrivningstalet kraftigt och att minska antalet arbetslösa. För att lösa dessa uppgifter har regeringen vidtagit ett antal åtgärder (se även kapitel 4).

...och hållbar utveckling

När det gäller miljömässig hållbarhet kommer arbetet med att öka miljöstyrningen genom den så kallade gröna skatteväxlingen att fortsätta. Utvecklingen mot ekologisk hållbarhet kommer dessutom att kunna följas närmare med hjälp av så kallade gröna nyckeltal. Ytterligare insatser

kommer dessutom att göras för att öka användningen av förnyelsebara energikällor och för en förbättrad energieffektivitet (se riktlinje nr 11). Skr. 2005/06:23

Regeringen kommer under 2006 att presentera en samlad nationell strategi för hållbar regional utveckling. Syftet är att klargöra regeringens mål för regional utveckling och genomförande av sammanhållningspolitiken i linje med Europeiska kommissionens initiativ för att stärka det strategiska förhållningssättet till sammanhållningspolitiken. Regeringens syfte är att stärka samordningen och dialogen mellan statliga, regionala och lokala beslutsnivåer.

2.6 Riktlinje 6 –Att verka för ett dynamiskt och väl fungerande EMU

Se riktlinje 1–5.

3 Mikroekonomisk politik

Globalisering, ekonomisk integration och strukturella förändringar erbjuder både möjligheter och utmaningar. Sveriges konkurrenskraft kommer i allt större utsträckning att bygga på god tillgång till kunskap, produktutveckling, flexibla och effektiva arbetsorganisationer samt effektiva och miljövänliga produktionsprocesser. Sverige har dragit fördelar av globaliseringen tack vare stor öppenhet och en social välfärdsmodell som hjälper människor att anpassa sig till förändringar. Ökad internationell konkurrens och den pågående modernisering av regelverk, både inom EU och i Sverige, har öppnat marknader som tidigare var skyddade mot konkurrens. Denna utveckling har främjat ekonomin, men också accentuerat behovet av att kontinuerligt säkerställa väl fungerande marknader.

Sverige har unionens högsta investeringsnivå inom FoU, och en av de högsta utbildningsnivåerna bland ungdomar. Sverige uppvisar också bra resultat på miljöindikatorer (se avsnitt 1.2 Strukturindikatorer). Däremot är den höga prisnivån för konsumenter mer problematisk och fortfarande ett orosmoln trots vissa förbättringar under de senaste åren. Prisnivån under 2003 beräknades till nästan 25 procent över EU-genomsnittet. Investeringsnivån i näringslivet är också relativt låg i Sverige. Under 2004 uppgick svenska näringslivsinvesteringar till 13 procent av BNP jämfört med EU-genomsnittet på 17 procent. För att råda bot på dessa problem vidtar regeringen åtgärder för att förbättra konkurrenskraften och näringslivsklimatet.

Hög kunskapsnivå för ökad konkurrenskraft

I en alltmer global ekonomi är hög kunskapsnivå och kontinuerlig förnyelse nödvändiga för att uppnå vetenskapliga toppresultat och hållbar konkurrenskraft. För att främja en sådan utveckling fokuserar regeringens två senaste forskningspolitiska propositioner (prop 2000/01:3; prop 2004/05: 80) på vikten av att koncentrera insatser till investeringar i forskarutbildning, grundforskning, tekniköverföring och samspelet mellan vetenskap och innovation. År 2004 presenterade närings- och forskningsministrarna en gemensam innovationsstrategi – Innovativa Sverige – som ett ramverk för att utveckla politiken i linje med Lissabonstrategin. Innovationsstrategin är resultatet av en process där industrin, den akademiska världen, arbetsmarknadens parter samt den offentliga sektorn deltagit. Arbetet fokuserar på fyra områden: en kunskapsbas för innovationer, en innovativ privat sektor, en innovativ offentlig sektor och innovativa människor.

Att stärka kunskapsbasen är en viktig prioritering för regeringen. Resurserna koncentreras mer till områden där vi är skickliga och där kunskap är viktig för industriell konkurrenskraft. Att omvandla kunskap till tillväxt och förnyelse kräver också ökade satsningar. Även om antalet nystartade företag ökade under fjolåret är företagandet i Sverige

fortfarande svagt i ett internationellt perspektiv. För att förbättra villkoren för entreprenörskap och ett konkurrenskraftigt näringsliv har regeringen inlett och kommer att inleda ett antal insatser. Dessa insatser handlar bl.a. om stärkt immaterialrättsligt skydd, säkerställande av en effektivare kapitalförsörjning samt enklare regelverk för att minska den administrativa bördan för företag samt främjande av positiva attityder till entreprenörskap. Det är viktigt att både kvinnor och män ser det som positivt och naturligt att starta och driva eget företag. Skr. 2005/06:23

Väl fungerande marknader

En starkare konkurrenspolitik och en restriktiv användning av eller inställning till statliga subventioner för enskilda företag och sektorer är viktiga ramvillkor för väl fungerande marknader. Regeringen arbetar för närvarande med att fånga in resultaten från genomförda ändringar i regelverket samt med att skapa rätt villkor (dvs. stärka konsumentens roll och se till att konkurrenslagen efterlevs bättre) för att till fullo dra nytta av fördelarna från avreglerade marknader. I det här sammanhanget skulle ytterligare minskningar av EU:s externa handelsbarriärer inte bara gynna konsumenterna utan också stärka konkurrenskraften i svenskt näringsliv.

Miljödriven tillväxt

Regeringen bedömer att en ren miljö är lönsam för ekonomin. Miljödrivna företag, miljöanpassade innovationer och en renare teknik bidrar inte bara påtagligt till tillväxt och sysselsättning. De betyder också att man undviker kostnader för bl.a. negativa effekter på människors hälsa och miljön. Miljöhänsyn är därför en integrerad del av regeringens politik även inom andra områden som exempelvis industri, transport, energi, regional utveckling samt forskning och innovation.

3.1 Riktlinje 7 och 8 – Öka och förbättra investeringar i forskning och utveckling och stödja alla former av innovation

Målet för forsknings- och innovationspolitiken är att göra Sverige till en ledande kunskaps- och forskningsnation kännetecknad av en hög vetenskaplig toppkompetens och en stor förmåga till produktförnyelse. Sverige har redan nått tre-procentsmålet eftersom offentliga och privata investeringar i forskning och utveckling (FoU) sammantaget motsvarar mer än fyra procent av BNP, varav drygt 75 procent finansieras av industrin. Målet är att de offentliga resurserna som satsas på forskning årligen ska nå en procent av BNP årligen. Svenska företag och universitet är internationellt orienterade och deltar i stor utsträckning i internationell forskning och i samarbetsprojekt både inom och utanför EU. Sverige strävar efter att öka antalet kvinnliga forskare inom alla vetenskapsområden. Den nyligen framlagda forskningspolitiska

propositionen – Forskning för ett bättre liv (prop.2004/05:80) – ligger i Skr. 2005/06:23 linje med denna ambition.

I en alltmer konkurrensutsatt miljö är innovation avgörande när det gäller att omvandla kunskap till tillväxt och förnyelse. Detta var en viktig faktor bakom innovationsstrategin – Innovativa Sverige – som utarbetades 2004. Denna strategi kommer att genomföras under de närmaste åren genom regeringspropositioner och andra insatser samt noggrant följas upp.

Forskning för ett bättre liv

Regeringen avser att vidta ett antal åtgärder under kommande år för att stimulera investeringar i forskning och utveckling, främja kunskapsöverföring, utveckla vetenskaplig excellens och stödja innovationer.

- Regeringen har i propositionen – forskning för ett bättre liv (prop.2004/05:80) – gjort bedömningen att de statliga anslagen för forskning och forskarutbildning bör öka med 2,34 miljarder kronor, för perioden 2005–2008, vilket innebär en ökning med 9,8 procent jämfört med budgeten för år 2004. Satsningarna kommer huvudsakligen att fokusera på att höja ytterligare stärka den vetenskapliga kvaliteten liksom att se till att det svenska forskningsystemet ger bästa förutsättningarna för en internationellt konkurrenskraftig forskning. Insatserna koncentreras på områden som kan bidra till social utveckling och tillväxt inom näringslivet. Särskilda insatser görs inom medicin, teknik och hållbar utveckling.
- För att främja spjutspetsforskning byggs starka forskningsmiljöer och kompetenscentra successivt upp, som är internationellt konkurrenskraftiga inom alla vetenskapsområden till en nivå på 300 miljoner kronor per år.
- Förnyelsen av den svenska forskningsvärlden fortsätter. Insatser för forskningsutbildning och meriteringsanställningar genomförs. Resurser avsätts vid lärosätena, forskningsråden och Verket för innovationssystem (VINNOVA). Råden och VINNOVA tilldelas också medel till forskarskolor inom strategiska områden.

Tekniköverföring och ökad kommersialisering

Den offentliga forskningen i det svenska innovationssystemet utförs huvudsakligen av universiteten. De skall utöver att bedriva forskning och utbildning också samverka med det omgivande samhället, i vilket bland annat ingår att främja nyttiggörandet av forskningsresultat. Ytterligare åtgärder för att utveckla universitetens innovationsförmåga och underlätta för kommersialisering av forskningsresultaten kommer att vidtas.

- Resurser har avsatts för att främja nya offentlig-privata partnerskap inom sektorer av särskild betydelse (se riktlinje 10). Program kommer att utformas i dialog mellan regering och myndigheter, industri och arbetstagarorganisationer. Flera av dessa åtgärder stödjer den svenska innovationsstrategin.
- Att forskarna själva äger sina forskningsresultat (lärarundantaget) kan enligt regeringens mening vara ett hinder för att förverkliga

statsmaktens intensjoner om ett ökat utnyttjande av forskningsresultat. Skr. 2005/06:23

En utredare håller på att undersöka de juridiska konsekvenserna av en ändrad politik.

- Universitet och högskolor med inriktning på teknik, medicin och naturvetenskap kommer att få i uppdrag att utveckla handlingsplaner för kommersialisering och tekniköverföring. 14 av de 37 lärosätena har startat holdingbolag. En förhandlingsman har aviserats med uppgift att föreslå en effektivare struktur med färre holdingbolag och en förstärkning av kapitalbasen.
- I en internationell jämförelse är forskningsinstitutssektorn liten och branschmässigt avgränsad i Sverige. En omstruktureringsprocess har startat för att skapa större och mer polytekniskt orienterade institut. Ökade resurser kommer att ges till instituten för att underlätta för industrin, i synnerhet små och medelstora företag, att få tillgång till forskningsresultat.
- Brist på tillgång till såddkapital har identifierats som en av flaskhalsarna för kommersialisering. Innovationsbron, en regional struktur för såddkapital vid sju universitetsorter, för kommersialisering av forskningsresultat, har förstärkts och har 1,8 miljarder kronor till sitt förfogande under en tioårsperiod från 2005 till 2015.
- Kunskapsintensiva företag som har en nära samverkan med universitet och högskolor uppvisar en högre tillväxt än andra företag. VINNOVA kommer därför att tilldelas resurser för att främja små och medelstora företags tillgång till FoU.

Åtgärder för att främja immaterialrättsligt skydd

Skydd av immateriella rättigheter är viktigt, inte bara för att främja investeringar i innovation och kreativitet, utan också för att öka sysselsättningen och förbättra konkurrenskraften. Till skillnad från stora företag saknar små och medelstora företag ofta resurser att försvara sina immateriella rättigheter. Regeringen tänker därför vidta flera åtgärder för att stärka det immaterialrättsliga skyddet:

- EU-kommissionen har inlett ett arbete med att utarbeta förslag till en patentintrångsförsäkring på europeisk nivå. Regeringen kommer att aktivt följa detta arbete i syfte att ge företagen möjlighet att rättsligt försvara sina rättigheter.
- För att ge innehavarna effektiva hjälpmedel att hävda sina rättigheter, pågår arbete med att genomföra direktivet om säkerställande av skyddet av immateriella rättigheter. Vidare undersöks möjligheten att stärka de brottsbekämpande myndigheternas insatser på detta område.
- Förberedelser görs för att inrätta ett domstolssystem med exklusiv behörighet i alla tvistemål och brottmål rörande immaterialrätt. i syfte att skapa ett ännu effektivare och mer specialiserat domstolssystem än det nuvarande.
- Åtgärder vidtas för att stimulera uppfinnare och innovatörer att skydda sina rättigheter, till exempel inom patentlagstiftning där genomförandet av den så kallade Londonöverenskommelsen kommer att leda till lägre kostnader för europeiska patentansökningar.

- En ny varumärkeslag kommer att ge ett enklare förfarande för registrering av varumärken och upphävande av varumärkesregistreringar, vilket kommer att minska företagens administrativa börda. Skr. 2005/06:23
- Det pågår en översyn av de ekonomiska aspekterna av patentering för företagens tillväxt. Resultatet kommer att presenteras i slutet av innevarande år tillsammans med förslag som kan skapa förståelse och insikt hos främst de små kunskapsintensiva företagen om de ekonomiska vinsterna och kostnaderna med patentering.

3.2 Riktlinje 9 – Att underlätta spridning och användning av informations- och kommunikationsteknik

En stor och växande andel av Sveriges befolkning tar del av informationssamhället. Regeringen presenterade i juli 2005 propositionen – Från IT-politik för samhället till politik för IT-samhället (prop. 2004/05:175). Regeringen föreslår där att målet för IT-politiken ska vara att Sverige skall vara ett hållbart informationssamhälle för alla. För att uppnå detta mål föreslås tre delmål: kvalitet, hållbar tillväxt och tillgänglighet. Vidare gör regeringen bedömningar avseende två nödvändiga förutsättningar, förtroende för IT och samordning.

Kvalitet i informationssamhället

IT ska bidra till förbättrad livskvalitet och till att förbättra och förenkla vardagen för människor och företag. IT, både genom privata och offentliga e-tjänster, bidrar nu väsentligt till kvalitet, nytta och nöje i de flesta människors privat- och yrkesliv och är ett naturligt inslag i flertalet företag. Regeringen vill bidra till detta genom att stimulera och underlätta utveckling och införande av IT i de offentliga verksamheterna samt i offentliga tjänster, riktade såväl till enskilda människor som till företag. Offentliga e-tjänster är av stor betydelse för att främja en ökad kvalitet och produktivitet i informationssamhället.

- För att stimulera utvecklingen av elektroniska tjänster i offentlig sektor tillsattes hösten 2003 en delegation för utveckling av offentliga e-tjänster (24-timmarsdelegationen). I juni 2005 tillsatte regeringen en organisationskommitté i syfte att skapa en ny myndighet med förvaltningspolitisk inriktning dit bl.a. 24-timmarsdelegationens verksamhet skall föras.

Målet för IT-politiken är att informationssamhället skall inkludera alla, kvinnor och män, unga och gamla människor med eller utan funktionshinder, företag och myndigheter i tätort och glesbygd i alla delar av landet.

- Särskilda åtgärder behövs för funktionshindrades delaktighet i informationssamhället. Post- och telestyrelsen, tillsammans med Socialstyrelsen, kommer därför att få i uppdrag att utveckla sitt arbete med servicecentral för dövblinda och synskadade personer.
- E-tjänster och IT-stöd inom vårdsektorn är ett prioriterat område, bl.a. genom en nationell patientöversikt och genom att information bör

kunna kommuniceras elektroniskt mellan olika huvudmän och Skr. 2005/06:23
vårdnivåer inom hälso- och sjukvården.

- En nationell ledningsgrupp för IT i vård och omsorg inrättades i mars 2005. Målsättningen är att gruppen vid årsskiftet 2005/2006 ska presentera en nationell IT-policy för vård och omsorg, där områden som är strategiskt viktiga för nationellt koordinerade insatser kommer att identifieras.

IT för hållbar tillväxt

IT skall användas för att främja hållbar tillväxt. IT möjliggör effektivare produktionsmetoder liksom nya och tillväxtfrämjande arbetssätt inom såväl privat som offentlig verksamhet. Informationsteknologins betydelse för innovation och tillväxt är ett genomgående tema i innovationsstrategin, Innovativa Sverige – en strategi för tillväxt (se riktlinje nr 8 och 10).

- Ekonomiskt stöd till IT-kompetensutveckling i små och medelstora företag kommer att ges för att öka företagens användning av e-handel i syfte att öka konkurrenskraften i innovationer samt tillväxt.
- VINNOVA har fått utökade resurser för forskning och forskarutbildning för perioden 2005–2009. En del av denna satsning kan komma att gynna forskning och utveckling av IT.

Tillgänglighet, säkerhet och förtroende för IT

En effektiv och säker fysisk IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet skall finnas tillgänglig i alla delar av landet, bl.a. för att ge människor tillgång till interaktiva offentliga e-tjänster. Vidare är det regeringens bedömning att förtroendet för IT bör förbättras genom att integritetshot och innehåll på Internet som är skadligt för barn motverkas. Tillgänglighet och säkerhet samt förtroende för informationstekniken är förutsättningar för att uppnå målet om ett hållbart informationssamhälle för alla.

- Regeringen har föreslagit en ny lag om nationella toppdomäner som syftar till en säker och effektiv administration av nationella toppdomäner för Sverige (t.ex. .se) och till att möjliggöra statlig insyn i och tillsyn över administrationen.
- En utredning tillsätts – Ökad effektivitet enligt lagen om elektronisk kommunikation (dir. 2005:105) – för att utreda och ge förslag på åtgärder som kan effektivisera beslutsprocessen enligt lagen om elektronisk kommunikation (LEK).
- En utredning om tillgänglighet till fysisk infrastruktur tillsätts.
- Konsumentverket ges i uppdrag att genomföra särskilda informationsinsatser för konsumentvägledarna om IT-frågor.

3.3 Riktlinje 10 – Stärka den industriella basens konkurrensfördelar

Den svenska näringspolitiken syftar till att stärka konkurrenskraften på kort och lång sikt genom att främja viktiga sektorer inom ekonomin samt

verka för att nya marknader och företag utvecklas. En viktig del av politiken fokuserar därför på åtgärder som förbättrar Sveriges förmåga till förnyelse. Skr. 2005/06:23

En innovativ och konkurrenskraftig industri

Inriktningen för den nya näringspolitiken presenteras i innovationsstrategin, *Innovativa Sverige – En strategi för tillväxt genom förnyelse*. En central del i strategin är regeringens överläggningar med representanter från industrin, offentliga myndigheter, forskare och arbetsmarknadens parter inom sex viktiga sektorer i svensk ekonomi (fordon, IT/telekom, bioteknik, läkemedel, metall, samt massa- och pappersindustrin). Målsättningen är att gemensamt ta fram en handlingsplan för var och en av dessa industrisektorer utifrån en analys av den aktuella situationen och styrkan hos de svenska aktörerna. Dessutom skall synergieffekter mellan insatser i olika sektorer identifieras. De åtgärder som föreslås kan omfatta förändringar i regelverk, forskningsprogram inom offentlig-privata partnerskap och att skapa forum för samarbete. Syftet är att förbättra kommunikationen mellan aktörerna, och skapa bättre prioriteringar och beslutsfattande av reformer. Ett liknande projekt har slutförts för den svenska flyg och rymdindustrin. Arbetet med programmet *Teknikplattformar* på europeisk nivå kommer att få betydelse.

Industrikommittén, som är bildad av 8 fackliga och 12 arbetsgivarorganisationer, är ett annat forum som stödjer och utvecklar industripolitiken. Kommittén har sedan starten 1997 arbetat med industriell utveckling och har tagit initiativet till ett årligt forum, ”*Industridagarna*”, för att diskutera industrins konkurrenskraft. I oktober 2004 presenterade industrikommittén ett handlingsprogram under namnet ”*Forskning för konkurrenskraft – industrins offert till Sverige*”. Det blev starten till återkommande överläggningar mellan regeringen och båda sidor av industrin i syfte att stärka konkurrenskraften inom den svenska industrin (se bilaga 2).

Regional konkurrenskraft

För att stödja både regional konkurrenskraft och göra regioner synliga för utländska investerare genomförs innovationsinsatser som baseras på nära samverkan mellan industrin, universitet och offentliga aktörer.

- Visanu-programmet stödjer utveckling och marknadsföring av regionala kluster med potential att bli internationellt konkurrenskraftiga. Programmet administreras av VINNOVA, Verket för näringslivsutveckling (NUTEK) samt Invest in Sweden Agency (ISA).
- Regionala kluster utvärderas och stöds till viss del på nationell nivå i Vinnväxt-programmet som drivs av VINNOVA. Fram till i dag har 10 kluster valts ut och fått anslag för en 10-årsperiod. Förutom nationellt stöd finns även stöd på regional nivå.

3.4 Riktlinje 11 – Att främja ett hållbart användande av resurser och stärka synergierna mellan miljöpolitik och tillväxt Skr. 2005/06:23

En gemensam utmaning för alla länder är att skilja ekonomisk tillväxt från miljöförstöring. Regeringens mål är att Sverige skall ligga i frontlinjen för övergången till ett hållbart samhälle genom att betona behovet av en integrerad politik för miljömässigt hållbar tillväxt och välfärd. Det är viktigt att relevanta åtgärder inom industri, ekonomi och sysselsättning främjar miljödriven affärsutveckling, miljöanpassade innovationer, ren teknik och miljötekniksektorn.

Miljöteknikbranschen är viktig för Sverige även i ekonomiska termer och export av miljöteknik genererar i dag betydande intäkter. Svenska företag exporterade år 2004 miljöteknik till ett värde av 25 miljarder kronor med en exporttillväxt på nästan 15 procent. Export av miljöteknik har haft och kommer att få stor betydelse för att skapa nya jobb i Sverige.

Hållbar energi

Regeringens lång- och kortsiktiga mål för energipolitiken är att säkra en hållbar och tillförlitlig försörjning av elektricitet och andra energiformer på internationellt konkurrenskraftiga villkor. Regeringen har satt upp ett nytt mål om att förutsättningar skall skapas för att bryta beroendet av fossila bränslen till 2020. Energipolitiken måste också skapa förutsättningar för mindre negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat, samt underlätta för övergången till ett ekologiskt hållbart samhälle. Sveriges energipolitik fokuserar på effektiv energianvändning och en övergång till ökad användning av hållbara och förnybara energikällor. Produktion av biomassa utgör en betydande del av Sveriges energiproduktion, t.ex. genom att konvertera restprodukter från skogsavverkning till fasta biobränslen. För Sverige är det således av stor vikt att ha en balans mellan hushållning med naturresurserna och en hållbar användning av skogens ekosystem.

Efter kärnkraftsomröstningen 1980 fastslog Sveriges riksdag att kärnkraft ska fasas ut i en takt som är praktiskt genomförbar med hänsyn till elbehovet. Sverige har hittills minskat antalet reaktorer i drift från 12 till 10. Nästa steg blir att göra en bedömning av de äldsta kvarvarande reaktorerna, vilket kommer att ske om några år.

Förnybara energikällor

Nuvarande mål, som antagits av riksdagen, är att öka användningen av elektricitet från förnybara energikällor med 10 TWh mellan 2002 och 2010. Regeringen har även föreslagit ett nytt mål om att öka användningen med 15 TWh fram till 2016 jämfört med 2002 års nivå. Redan i dag kommer ungefär en tredjedel av den totala energiförsörjningen från förnybara energikällor. Målet är på sikt att basera hela energiförsörjningen på förnybart. Huvudinstrumenten för att främja förnybar teknik har hittills varit beskattning, elcertifikatsystem samt ökat stöd till vindkraft och

planering. EU:s system med handel med utsläppsrätter enligt Skr. 2005/06:23 Kyotoprotokollet bidrar också till att förnybara energikällor främjas.

- Elcertifikatsystemet (introducerat i maj 2003) är det viktigaste finansiella instrumentet i det här sammanhanget. Systemet gör att en viss andel av konsumenternas elförbrukning måste komma från förnybara energikällor. Det är ett integrerat system för alla förnybara energikällor och främjar konkurrens mellan olika former av förnybar energi varigenom kostnadseffektiviteten ökar. Systemet har utvärderats och regeringen kommer att presentera ett förslag till riksdagen om en förlängning.
- Ytterligare stöd har avsatts, bl.a. för ett nationellt planeringsmål för vindkraft på 10 TWh år 2015 och investeringsanslag för storskalig utbyggnad av vindkraften, t.ex. vindkraftverk till havs.
- Ett specialprogram omfattande totalt 2 miljarder kronor för att främja investeringar i användning av förnybar energi och energieffektivitet i offentliga byggnader inleddes i maj 2005, och detta kommer att öka konverteringstakten. Ytterligare 1 miljard kronor under perioden 2006 till 2010 har öronmärkts för konvertering från direktverkande eluppvärmning och oljeeldad uppvärmning i privatbostäder till värmesystem med förnybar energi, fjärrvärme eller andra hållbara alternativ.

Ökad energieffektivitet

Den andra huvudfokuseringen för energipolitiken är ökad energieffektivitet. Regeringen har startat flera program riktade mot bostäder och bostadsbyggande i syfte att minska energibehovet och samtidigt bidra till lägre kostnader för hushållen:

- Sammanlagt 1 miljard kronor har avsatts för information och kunskapsspridning genom samarbete på lokal, regional och central nivå, samt för att stimulera utveckling av miljövänliga produkter under 2003–2007. Programmet omfattar bl.a. stöd för teknikanskaffning och marknadsintroduktion av energieffektiv teknik, samt utveckling av verktyg och metoder för energieffektiva åtgärder.
- Regeringen håller för närvarande på att utarbeta ett nationellt program för energieffektivitet och energismart byggande. Programmet syftar till att frigöra den höga potentialen för energieffektivitet i det aktuella byggnadsbeståndet och kommer särskilt att ta itu med vikten av och möjligheten till energieffektivitet vid ombyggnad och nya byggnadsprojekt.
- Ökade resurser för forskning och utveckling på energiområdet kommer att allokeras från och med 2006 med åtgärder för att utveckla produkter och processer för ren och effektiv energiförsörjning samt effektiv energianvändning. Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2006 (prop. 2005/06:1) att 818 miljoner kronor avsätts för detta.
- Ett program med åtgärder för ökad energieffektivitet inom energiintensiv industri trädde i kraft i januari 2005. Det kommer att få stor betydelse för att snabbare få en mer effektiv energianvändning inom elintensiv industri, och därigenom bidra till en mer effektiv användning av energikällorna i vårt samhälle.

Det övergripande målet för transportsektorn är att säkra ekonomiskt effektiva och långsiktigt hållbara transporter. Ökningen av växthusgaser från transportsektorn är ett av de största problemen för miljömässigt hållbara transporter. Effektiv fordonsanvändning, förnybara bränslen, olika transportsätt och planering av infrastrukturen är avgörande för en lösning. Sveriges vägledande mål för introduktionen av biobränsle enligt EG-direktivet om att gynna användning av biobränslen eller andra förnybara bränslen för transportändamål har fastställts till 3 procent för 2005.

- I syfte att miljörelatera beskattningen av tunga motorfordon och förbättra konkurrenssituationen för transportindustrin kommer fordonsskatten att reformeras under 2006. Regeringen överväger att differentiera skatteskalen i enlighet med de befintliga miljöklasserna (EURO).
- En kilometerskatt för tunga fordon ger en god möjlighet att internalisera de externa kostnader som godstransporter på vägarna medför för samhället. Regeringen överväger hur man ska utnyttja potentialen för ytterligare skattedifferentiering. Den nya skattestrukturens effekter på företagets konkurrenskraft kommer också att studeras.
- Det behövs effektivare ekonomiska stimulansåtgärder för att motivera bilköpare att välja bränsleeffektiva fordon i större utsträckning. Regeringen avser att lägga om fordonsskatten till att vara baserad på koldioxidutsläpp istället för på vikt som fallet är idag. Detta kan ske i samband med att en ny förenklad och moderniserad lagstiftning för fordonsskattningen införs. En sådan skatteomläggning bör kunna ske under 2006.
- Den ändrade fordonsskatten för personbilar kommer att kompletteras med förbättrad miljöinformation till konsumenterna. Informationen ska omfatta alla nya personbilsmodeller och lämnas på försäljningsstället. Förbättrad information för konsumenterna om bränsleeffektivitet och koldioxidutsläpp för olika bilmodeller är ett viktigt verktyg för att guida konsumenterna mot mer hållbara konsumtionsmönster.
- Regeringen arbetar för en ändring av den nationella dieselspecifikationen för att kunna öka andelen metylester från rapsolja till 5 procent i dieselbränsle. Regeringen överväger också att höja andelen etanol i bensin till 10 procent. Detta är emellertid inte möjligt under nuvarande EG-direktiv om bränslekvalitet.
- Regeringen avser att introducera en ny miljöklass för förnybara bränslen. För att tillhöra denna nya miljöklass måste bränslet uppfylla vissa specifikationer, vara förnybart och godkännas av en större motorfordonstillverkare. Dessutom undersöker regeringen möjligheten att introducera nationella regler som tillåter slutkonsumenterna att konvertera konventionella bilar, så att de kan använda förnybara bränslen.
- Regeringen avser att lägga fram en proposition till riksdagen som ålägger bensinstationer att sälja förnybara bränslen. Propositionen siktar på en gradvis utbyggnad av tappstationer för förnybara bränslen

mellan 2006 och 2009. Expansionen kommer att medföra en radikal ökning av antalet bensinstationer som säljer förnybara bränslen. Skr. 2005/06:23

- För att öka andelen miljövänliga bilar som används av personal på statliga myndigheter har regeringen beslutat att minst 25 procent av alla bilar köpta av statliga myndigheter under 2005 ska vara miljövänliga (biogas, etanol eller elektricitet). För 2006 är målet 35 procent.
- Regeringen överväger att introducera en ny skatt på flygresor, utformad som en skatt på transporterade passagerare, under 2006.

Teknik för miljön

- I juni 2005 beslutade regeringen att bilda Sveriges miljöteknikråd (SWENTEC) som ska samordna åtgärderna för att främja utvecklingen av miljöteknik och miljödrivna företag längs hela kedjan, från FoU till marknadsintroduktion och export. Olika aktörer (nationella, regionala, lokala, nätverk, organisationer och företag, etc.) engagerade i närbesläktade verksamheter kommer också att få stöd genom SWENTEC.
- Sverige kommer att ta fram en nationell plan för genomförandet av EU:s handlingsplan för miljöteknik (ETAP = Environmental Technologies Action Plan) under hösten 2005.
- I juni 2005 lanserade regeringarna i Sverige och Storbritannien ett gemensamt initiativ för förbättringar av en hållbar bygg- och bostadssektor. En gemensam hemsida har skapats (<http://www.ukswedensustainability.org>).

Effektiva politiska styrmedel

Det finns behov av att fortsätta utveckla politiska styrmedel som stimulerar intresser och främjar initiativ för hållbara konsumtions- och produktionsmönster. Ekonomiska styrmedel är särskilt viktiga, till exempel miljöskatter, avgifter och handel med utsläppsätter, men även andra marknadsbaserade instrument samt lagstiftning, fysisk planering och forskning och utveckling, måste också användas.

- Program för klimatinvesteringar omfattar 1,04 miljarder kronor för perioden 2002–2006, och är avsedda att dels minska utsläppen av växthusgaser och bidra till en övergång till alternativa energikällor samt dels spara energi genom att uppmuntra kommuner, företag och andra lokala och regionala aktörer att göra långsiktiga investeringar. Regeringen bedömer att investeringsprogrammen har varit och kommer att vara viktiga komplement till andra ekonomiska styrmedel på miljöområdet. Regeringen har därför föreslagit att klimatinvesteringsprogrammet förlängs till 2008 och att ytterligare 840 miljoner avsätts för perioden 2006–2008.
- Regeringen avser att tillsätta en utredare med uppgift att analysera och utvärdera de ekonomiska styrmedel som används i svensk miljöpolitik i dag. Utifrån utvärderingens resultat kan utredaren föreslå nya eller ändrade ekonomiska styrmedel för att främja miljöpolitiken.

- En nationell handlingsplan för grön offentlig upphandling i Sverige Skr. 2005/06:23 håller på att utarbetas. Målgrupper är offentliga upphandlare, politiker och andra relevanta aktörer. Målet är att uppnå åtaganden på hög nivå, att skapa incitament och uppnå maximal användning av det internetbaserade verktyget för miljöanpassad offentlig upphandling. Detta verktyg kommer att utvecklas ytterligare. Regeringen kommer också att öka det ekonomiska stödet till Miljöstyrningsrådet, det organ som har hand om verktyget. Under arbetet med att anpassa svensk lagstiftning om offentlig upphandling till EG:s nyligen reviderade direktiv undersöker regeringen möjligheten att stärka vår lagstiftning och kräva att offentliga upphandlare inkluderar miljökriterier.
- Regeringen har inlett två dialoger – Bygga/bo och Framtida handel – med berörda intressenter. Målet med den första dialogen, där Boverket, industrin och kommunerna deltar, är en effektivare användning av energi och resurser, en bra inomhusmiljö och bra materialval. Målet med Framtida handel, där bl.a. Naturvårdsverket, industrin och kommunerna deltar, är en hållbar handel med dagligvaror. Denna dialog fokuserar på logistik, e-handel och produkters innehåll och tillverkning.
- Globalt ansvar, Swedish Partnership for Global Responsibility, ett initiativ lanserat av Sveriges statsminister, har tre mål: att främja mänskliga rättigheter och principerna för hållbar utveckling, att stärka svenska företags konkurrenskraft och att stimulera svenska företag till att följa OECD:s riktlinjer och principerna i Global Compact.
- I sin nya forskningsproposition för 2005 föreslår regeringen att forskningsanslag för miljö- och hållbar utveckling ska öka med 210 miljoner kronor för perioden 2005–2008 till stöd för innovation och nya jobb.

Miljöanpassat omhändertagande – giftfria och resurssnåla kretslopp

Miljömässigt hållbara kretslopp kan bara uppnås om merparten av avfallet kan återvinnas och återanvändas. Härigenom kan man spara både råvaror och energi och samtidigt minska de miljöproblem som beror på avfall. Lagstiftning om producentansvar och förbud mot deponering av brännbart och organiskt avfall ingår i regeringens arbete på detta område.

- En strategi för giftfria och resurssnåla kretslopp för produkter och material fastställdes av Sveriges riksdag 2001, och denna har vidareutvecklats under 2003 och 2005. Strategin omfattar förändrade konsumtionsmönster, effektivare produktionsmetoder och ett system för avfallshantering mer inriktat på återvinning. Strategin omfattar en mängd åtgärder, bl.a. avfallspolitiken och kemikaliepolitiken.

Bland regeringens nya initiativ märks identifiering och åtgärder för hantering av farliga ämnen i fisk och ekosystemen, statistik om materialflöden och en handlingsplan för bekämpningsmedel. Andra initiativ är information om kemikalier i produkter, information om produkters påverkan på miljön och riktlinjer för användning av avfall för byggnadsändamål, samt ökade krav för användning av avloppsslam på åkermark och utveckling av ny teknik i avloppsreningsverk. Regeringen överväger ytterligare ekonomiska instrument för att främja återvinning.

- Ett förslag som aviserades i budgetpropositionen för 2006 är att Skr. 2005/06:23 skatten på avfall som deponeras höjs samt att en skatt skall införas på den fossila delen i det avfall som förbränns från januari 2006.

Bistånd på miljöområdet

Ytterligare 330 miljoner kronor i den ökade budgeten för bistånd kommer att avsättas till åtgärder på miljöområdet under 2006. Initiativ kommer att tas på områden där Sverige har en väl utvecklad kunskap och kan bidra på ett värdefullt sätt. Målet är att väva ihop solidaritet, jämlikhet mellan könen, ekologiska hänsyn och ekonomisk tillväxt både i Sverige och i länder som Sverige samarbetar med. Speciella intresseområden är förnybar energi och klimat, vatten och sanitet, kemikaliesäkerhet, hållbart nyttjande av naturresurserna och miljöskydd samt hållbar stadsutveckling.

Biologisk mångfald, tillväxt och sysselsättning

Naturens dragningskraft på människor är en förutsättning för ekoturism, en växande näring i Sverige. Ett ekosystem i balans, inklusive en artrik fauna och flora, utgör grunden för upplevelsebaserade fritidssysselsättningar. Tillgång till naturen spelar också en viktig roll för Sveriges satsningar på folkhälsan. Åtgärder för att stärka en biobaserad ekonomi är viktiga för landsbygdens utveckling, eftersom denna omfattar skogsbruk, jordbruk och fiske.

- Förutom internationella avtal med åtaganden för att stoppa utarmningen av den biologiska mångfalden, beslutade Sverige 2002 om en nationell strategi där hållbar förvaltning av naturresurserna och bevarande av den biologiska mångfalden ges hög prioritet.
- Regeringen beslutade i juni 2005 om en nationell strategi för den marina miljön.

3.5 Riktlinje 12 – Att utvidga och fördjupa den inre marknaden

Europas välstånd beror i hög grad på förmågan att till fullo tillgodogöra sig de ekonomiska fördelarna på den inre marknaden. Utvidgningen av den inre marknaden till marknader som telekommunikation, energi och finansiella tjänster är en av de viktigaste framgångarna med Lissabonstrategin. Ett gemensamt regelverk för gränsöverskridande handel med tjänster, som inte att äventyra välfärdssystemen eller väl fungerande arbetsmarknadssystem i medlemsstaterna, blir nästa viktiga steg i denna process. För Sveriges del är det särskilt viktigt att bevara det nuvarande systemet med kollektivavtal.

Fokus på tillämpning, efterlevnad och genomförande

Dagens inre marknad är emellertid i stor utsträckning reglerad. Därför måste fokus framöver ligga på tillämpning, efterlevnad och

genomförande. Mycket behöver göras på nationell nivå för att avlägsna hinder och underlätta handel över gränserna. För detta ändamål kommer regeringen att vidta ett antal åtgärder: Skr. 2005/06:23

- En inventering av den lagstiftning som påverkas av tjänstedirektivet ska inledas, och nationella regler ska granskas och revideras för att främja en effektivare marknad för tjänster.
- När det gäller marknadskontroll kommer en striktare tillämpning med tydliga skyldigheter att införas under kommande år. Vidare kommer myndigheternas ansvar för CE-märket att klargöras. Åtgärder för att effektivisera efterlevnad och tillämpning av inremarknadslagstiftningen, och för att förbättra informationen om densamma, har utretts och detta arbete kommer att fortsätta. En nationell konferens om den inre marknaden hölls i oktober 2005.
- Eventuellt kommer en genomgång att inledas beträffande fri rörlighet för varor och tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande på icke-harmoniserade områden.
- För nationell icke-harmoniserad lagstiftning kommer möjligheten att använda en modell lik certifieringssystemet i EG-lagstiftningen för varor (Den nya metoden) att undersökas.
- En nationell strategi för standardisering kommer att förberedas tillsammans med berörda parter. Den nationella samordningen behöver förbättras och åtgärder kommer att vidtas för att öka förståelsen för standardiseringens betydelse.
- Det måste bli ännu lättare för svenskt näringsliv att delta i offentlig upphandling över gränserna. Det är också önskvärt att uppmuntra utländska företag att delta i svensk offentlig upphandling.
- En ny konsumentpolitisk strategi för Sverige håller på att utarbetas med målet att bidra till hållbar ekonomisk tillväxt och välfärd. Två ämnen som kommer att betonas är konsument- och tjänstesektorerna samt hur man ska öka kunskapen om konsumenter och marknader.

3.6 Riktlinje 13 – Att säkerställa öppna och konkurrenskraftiga marknader i och utanför Europa

Sverige har dragit fördelar av ökad globalisering genom en hög grad av öppna och väl fungerande marknader. En mer öppen extern handel har bidragit till strukturomvandling, ökad konkurrens och därmed tillväxt. Sverige var ett av de första länder som öppnade sina tidigare monopol för konkurrens, till exempel på marknader för finansiella tjänster, telekom, el, post, inrikesflyg, taxi och järnvägstransporter, varigenom många europeiska företag har kommit in på den svenska marknaden. Det faktum att vissa andra medlemsstater fortfarande har marknader som inte är liberaliserade betyder emellertid att delar av Europamarknaden fortfarande är stängd för svenska företag, vilket skapar en obalans.

Regeringens generella politik är en restriktiv användning av statsstöd. De stöd som beviljas är huvudsakligen av horisontell art avseende miljö, mindre företag, FoU och regionalt stöd i glesbygdsområden i Sverige.

Sådana åtgärder är riktade mot marknadsmisslyckanden och avsedda att Skr. 2005/06:23 utjämna regionala obalanser.

Väl fungerande marknader

En kommitté tillsatt av regeringen – Liberalisering, regler och marknader (SOU 2005:4) – lade under 2005 fram en detaljerad studie över hur de långsiktiga effekterna av de reformerade regelverken på några av de liberaliserade marknaderna, påverkat konsumenter, näringslivet, arbetsmarknaden och ekonomin i olika delar av Sverige. Kommittén fann att liberaliseringen har medfört många fördelar, men att det fortfarande finns problem kvar att lösa. Kommittén lade fram förslag om ny lagstiftning och pekade på flera områden där det krävs ytterligare analys. Huvudfrågan för framtiden är att stärka konsumenternas roll, inte minst genom att ge dem bättre information och råd, så att de kan göra mer medvetna val, samt väl fungerande system för att lösa tvister.

Det finns många statsägda företag vars verksamhet omfattar såväl tjänster av allmänt intresse som rent kommersiell verksamhet på marknaden.

- Regeringen har givit Konkurrensverket i uppgift att övervaka marknaden i linje med den nya lagstiftningen efter det svenska införandet av insynsdirektivet (80/723/EEG). Detta kommer att fungera som ett verktyg för övervakning av eventuella statssubventioner.

Stärka konkurrenslagstiftningen

Regeringen har nyligen vidtagit flera åtgärder för att tillse att konkurrenslagen efterlevs bättre.

- År 2005 trädde nya regler i kraft, vilka ökar rätten till skadestånd för bland annat konsumenter om ett företag bryter mot konkurrenslagen. De svenska konkurrensmyndigheterna kommer dessutom att få ökade befogenheter att göra utredningar.
- Ett problem i många konkurrensfall har varit den utdragna processen innan domstolarna slutligen avgör fallet. Regeringen tillsatte i september 2004 en undersökningskommitté med uppdrag att effektivisera förfarandet. En viktig uppgift är att undersöka om antalet domstolsinstanser kan sänkas för att påskynda processen och samtidigt analysera om Konkurrensverket ska få befogenhet att besluta om administrativa böter. Dessutom analyserar regeringen möjligheterna att kriminalisera handlingar som bryter mot konkurrenslagen som ett tillägg till nuvarande administrativa böter.

Offentlig upphandling

- Regeringen kommer att fortsätta arbetet med ett korrekt genomförande av direktivet om offentlig upphandling enligt tidtabellen och arbetet med en nationell handlingsplan för elektronisk upphandling.

- En utredning (SOU 2005:22) har lagt förslag om hur de nya EG-direktiven om offentlig upphandling ska införlivas i svensk lagstiftning. Utredningen (dir. 2005:39) kommer också att genomföra en allmän översyn av de regler som rör upphandling under tröskelvärdena, upphandling av B-tjänster och undersöka möjligheterna att införa en tidsfrist för att minska möjligheterna till överprövning i syfte att skapa en effektivare upphandlingsprocess och förenkla dessa regler. Skr. 2005/06:23

3.7 Riktlinje 14 – Att skapa ett mer konkurrenskraftigt företagsklimat och stimulera privata initiativ genom regelförbättring

Ett regelverk av hög kvalitet

Ett regelverk av hög kvalitet är ett viktigt mål för regeringens politik eftersom det ger stabila och jämlika spelregler för företag och därmed bidrar till tillväxt, välfärd och konkurrenskraft. År 2004 fick Sverige från Europeiska unionens råd, inom ramarna för den europeiska sysselsättningsstrategin, rekommendationen att gynna tillväxten av små och medelstora företag i synnerhet genom att lätta på den administrativa bördan. Utgångspunkten för regeringens förbättrade regelverk är att förenkla företagens vardagsliv genom att se över och pröva alla förslag till nya och ändrade regler med hjälp av konsekvensanalyser.

- För att minska företagens administrativa börda lade regeringen i december 2004 fram ett rullande handlingsprogram för förenkling av det gällande regelverk. Det omfattar 291 åtgärder som ska vara genomförda i september 2006. Det har beslutats att programmet, vid årets uppföljning, skall kompletteras med ytterligare åtgärder. Ett viktigt exempel bland många är årsredovisningslagen, som ska ändras och förenklas för att minska den administrativa bördan för svenska företag. Regeringen undersöker också reformer av lagar och förordningar för skatteadministration i samma syfte.
- För att sätta upp mål för minskning av företagens börda har regeringen beslutat att mäta företagens administrativa börda. Mätningar av viktiga regelverk sker under 2004–2006, och omfattar skatteregler, arbetsmarknadsregler och miljöregler (inklusive jordbruksregler). Dessa motsvarar ungefär 65 procent av den totala bördan för företag. När det gäller skattelagstiftning har man satt upp ett mål på en 20-procentig minskning av den administrativa bördan fram till år 2010. Ambitiösa mål, som ska vara uppnådda 2010, kommer att formuleras i maj 2006 för alla områden allt eftersom mätningarna har gjorts.

Antalet nystartade företag i Sverige ökade med 14 procent mellan 2003 och 2004, men är fortfarande lågt i en internationell jämförelse (se även riktlinje 21). Det nationella målet för registreringstiden för företag är högst sju arbetsdagar. Den frivilliga registreringen av en enskild firma kan göras direkt på Internet. Från 2006 blir det möjligt att registrera aktiebolag på Internet.

Inom regeringskansliet pågår för närvarande ett arbete med ett förbättrat system för konsekvensanalyser och ett mera sammanhållet arbete med regelkvalitet. Resultatet kommer att redovisas i slutet av 2005. Skr. 2005/06:23

3.8 Riktlinje 15 – Att främja en mer företagsvänlig kultur och skapa ett gynnsamt klimat för små och medelstora företag

Ökad tillgänglighet till kapital

Tillgång till kapital är en viktig förutsättning för att skapa och utveckla företag. En god sund affärsmiljö och sunda spelregler är grundförutsättningar för att små och stora företag ska kunna bedriva konkurrenskraftig verksamhet. Ett vanligt problem är emellertid brist på kapital i ett tidigt skede. För att underlätta etablering av nya företag har regeringen vidtagit åtgärder som ökar tillgängligheten till kapital för både nystartade och etablerade företag.

- Åtgärder som förbättrar möjligheterna att rekonstruera företag och därmed undvika konkurser har vidtagits. Regeringen avser inom kort vidta ytterligare åtgärder på det här området.
- En omorganisering och reformering av offentliga riskkapitalförsörjare har stärkt och förenklat företagets tillgång till finansiering i ett tidigt skede.

Ett skattesystem som främjar entreprenörskap

Skattesystemet har stor betydelse för entreprenörskap och företagande. Regeringen har vidtagit och kommer att vidta flera åtgärder på det här området:

- Arvs- och gåvoskatten har avskaffats från och med den 1 januari 2005. Det har inneburit att icke börsnoterade företag kan överlåtas till nästa generation utan beskattning.
- För att ytterligare stimulera överlåtelser av företag har regeringen startat ett program som vänder sig till företagsägare som närmar sig pensionsåldern. Programmet ger information, råd och verktyg för överlåtelse och övertagande, skapar mötesplatser för säljare och köpare och främjar utvecklingen av nya finansiella instrument.
- Nya regler för skatt på aktieutdelning och realisationsvinster i fåmansbolag träder i kraft i januari 2006. Förändringarna omfattar skatteförmåner på sammanlagt cirka 1 miljard kronor och kommer att förbättra villkoren för företagare som arbetar inom sitt eget företag samt för investeringar i fåmansföretag.

Främja innovativa små och medelstora företag

För att främja små och medelstora företag och stärka deras innovationsförmåga har regeringen lanserat flera åtgärder:

- En ny aktiebolagslag kommer att träda i kraft den 1 januari 2006. En av grundprinciperna för denna reform har varit att ge svenska företag ett flexibelt och konkurrenskraftigt juridiskt ramverk. Därför har ett antal begränsningar i den befintliga lagstiftningen om användning av finansiella instrument avskaffats. Ett annat underliggande tema har varit att främja långsiktigt och aktivt ägarskap. Skr. 2005/06:23
- Regeringen föreslår ett nytt stöd för forskning de små och medelstora företag. Under 2006 uppgår detta stöd till 100 miljoner kronor. VINNOVA skall samråda med NUTEK kring medlens närmare användning. Från och med 2007 till och med 2010 uppgår stödet till 200 miljoner kronor årligen och ges i form av en kreditering av stödmottagarens skattekonto. Totalt uppgår satsningarna till 900 miljoner kronor under åren 2006-2010.
- För att skapa positiva attityder till företagande och stimulera till ökat entreprenörskap i samhället har regeringen förlängt till 2007 ett pågående nationellt entreprenörskapsprogram med fokus på unga människor. Programmet syftar till att öka intresset för och kunskaperna om entreprenörskap i grund- och gymnasieskola samt i högskolan. Programmet skall även bidra till ökad kompetens hos studie- och yrkesvägledare, lärare, rådgivare och näringslivsutvecklare.
- För att få små och medelstora företag att integrera miljöfrågorna i sin affärsstrategi krävs en bredare och djupare kunskap i dessa frågor. För närvarande pågår ett nationellt program, Miljödriven affärsutveckling, där 350 små och medelstora företag deltar. Programmet leds av NUTEK. Verktyg, metoder och produkter som utvecklas i programmet kommer att dokumenteras och spridas.
- Under de senaste åren har regeringen genomfört satsningar inom design och miljöteknik för att stärka konkurrenskraften och innovationsförmågan i näringslivet.
- Ett nationellt center för miljödriven företagsutveckling och export av miljöteknik har inrättats för att samordna aktiviteter som främjar introduktionen av ny, och spridning av befintlig, miljöteknik.
- Regeringen har uppdragit åt NUTEK, att föreslå ett program för att utveckla IT-kompetensen i små och medelstora företag. Programmet kommer att utformas utifrån förslagen i en studie som NUTEK genomfört om framtida behov av IT-kompetens. Studien byggde på erfarenheterna från tidigare program kopplade till IT-kompetens. Det övergripande målet med programförslaget är att utveckla konkurrenskraften i svenska företag.
- Ett nytt produktutvecklingsprogram med småföretag som målgrupp har startat. NUTEK har ansvaret för genomförandet av programmet.

3.9 Riktlinje 16 – Att utvidga, förbättra och sammanlänka den europeiska infrastrukturen

Trängsel, kapacitetsproblem och negativa miljöeffekter är kända problem för infrastrukturen i Sverige och hela Europa. I Sverige har det beslutats

om en långsiktig planeringsram för transportinfrastrukturen för perioden 2004–2015 med starkt fokus på järnvägsinvesteringar. Skr. 2005/06:23

Den relativt höga logistikkostnaden, orsakad av stora geografiska avstånd jämfört med andra EU-länder, innebär att svenskt näringsliv i hög grad är beroende av effektiva transporter för att kunna konkurrera med företag i andra länder. Järnväg har, som i de flesta EU-länderna, gradvis förlorat sina marknadsandelar för godstransporter de senaste decennierna, trots snabb volymtillväxt för gods. Järnväg har framförallt förlorat marknadsandelar för varor med högt förädlingsvärde, varugrupper som växt kraftigt de senaste åren. En avsevärd del av ökningen har transporterats med lastbil.

Effektiva och relevant prissatta transportkedjor är en förutsättning för att vår exportindustri ska vara framgångsrik i den internationella konkurrensen. Det är därför viktigt att kontinuerligt arbeta för effektiva transportkedjor och sträva efter ett harmoniserat prissystem i EU.

Sveriges prioriteringar för transeuropeiska transport nätverk (TEN-T) utgår från våra prioriteringar i den långsiktiga planeringsramen för transportinfrastruktur för perioden 2004–2015. Planen är huvudsakligen finansierad över statsbudgeten. Alternativ finansiering, huvudsakligen i form av lån, tillämpas för prioriterade projekt. Det svenska prioriterade projektet i TEN-T är Nordiska Triangeln som sammanbinder nordens större städer med övriga Europa. Ett flertal järnvägar och vägar inom Nordiska Triangeln är prioriterade projekt nu och för kommande år.

Ett försök med trängselskatt kommer att genomföras i Stockholm för att påverka trafikmängden och skapa större framkomlighet under högtrafikerade delar av dygnet. En skatt kommer att krävas när ett fordon åker in och ut ur den bestämda zonen (Stockholms innerstad). Försöket kommer att avslutas den 31 juni 2006. Efter en folkomröstning i Stockholm hösten 2006 kommer riksdagen att bestämma om trängselskatten ska fortsätta att tillämpas.

4 Sysselsättningspolitiken

En förutsättning för den svenska modellen med en väl utbyggd välfärdsstat är ett högt arbetskraftsdeltagande bland befolkningen i arbetsför ålder och ett högt antal arbetade timmar i ekonomin. Trots att Sverige i ett europeiskt perspektiv har en hög sysselsättningsgrad och uppfyller Lissabonmålen med god marginal behöver situationen förbättras ytterligare, inte minst för att möta de kommande demografiska utmaningarna. De fastställda målen är nationella, men befintliga regionala skillnader måste också beaktas.

Nationella mål på sysselsättningsområdet

Sveriges regering har fastställt ett antal kvantitativa mål för sysselsättningspolitiken. På lång sikt är målet full sysselsättning. Delmålen är att pressa tillbaka den öppna arbetslösheten till 4 procent och öka den reguljära sysselsättningsgraden till 80 procent i åldersgruppen 20 till 64³. Trots att tillväxten legat kvar på en jämförelsevis hög nivå de senaste åren har sysselsättningen minskat och arbetslösheten ökat. Tillväxten är således resultatet av en hög produktivitetstillväxt. Sysselsättningsmålet uppnåddes inte 2004, men det ligger fast och bör uppfyllas så snart som möjligt. Några av de viktigaste uppgifterna är att minska antalet långtidsarbetslösa och att underlätta för både kvinnor och män att komma in och återinträda på arbetsmarknaden. Det här är särskilt viktigt för grupper med jämförelsevis låg sysselsättningsgrad, t.ex. funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga, ungdomar samt kvinnor och män med utländsk bakgrund.

Ett högt prioriterat mål är att frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivning ska halveras fram till 2008 i förhållande till 2002 och att antalet nya fall av beviljad sjuk- och aktivitetsersättning samtidigt ska minska. Efter flera år med högt antal sjukpenningdagar vände trenden under 2003. Sedan dess har antalet sjukpenningdagar minskat, men regionala skillnader kvarstår.

Regeringens mål för social rättvisa fastställdes 2001. I målet fastslås att antalet män och kvinnor i behov av ekonomiskt bistånd⁴ bör halveras från 1999 till 2004. Målet uppnåddes inte 2004, men det kvarstår och bör uppfyllas så snart som möjligt. Detta bör huvudsakligen ske genom ökad sysselsättning i grupper med låg sysselsättningsgrad.

Arbetsmarknadens parter spelar en central roll på den svenska arbetsmarknaden, inte minst när det gäller att underlätta omställning och anpassningsförmåga för arbetstagare och företag. En väl fungerande dialog om löner och arbetsrätt mm. i kombination med en aktiv arbetsmarknadspolitik och socialförsäkring hjälper både arbetsgivare och

³ Antalet personer med arbete i åldersgruppen 20–64 år, med undantag för personer som deltar i friår, har starta-egget-bidrag eller deltar i konjunkturberoende program där lön utgår, som andel av hela befolkningen i samma åldersgrupp.

⁴ I helårsekvivalenter.

arbetstagare att möta och anamma förändringar samt att anpassa sig till Skr. 2005/06:23 utmaningar som har sin grund i globaliseringen.

Humankapitalet är en strategiskt viktig resurs för utveckling av den svenska ekonomin. Utbildningspolitiken inriktas på kvalitet i utbildningssystemet, individens personliga utveckling och på att skapa förutsättningar för ett livslångt lärande för alla. Utbildningen ger nödvändiga förutsättningar för att skapa konkurrenskraftiga arbetstillfällen, ökad produktivitet och individer som enklare kan anpassa sig till arbetsmarknadens behov.

Sverige uppnår de riktvärden som har fastställts inom utbildningsområdet på europeisk nivå. Ett nationellt långsiktigt mål är att hälften av personerna i en hel årskull ska ha påbörjat en högre utbildning vid 25 års ålder. Sverige deltar också aktivt i uppföljningen av de gemensamma målen för de europeiska utbildningssystemen som har fastställts av utbildningsministrarna inom EU.

Sverige verkar även för uppfyllelse av målen i den europeiska ungdomspakten, bland annat genom att integrera ett ungdomsperspektiv på relevanta områden i genomförandet av sysselsättningsriktlinjerna.

Mål inom ramen för den europeiska sysselsättningsstrategin samt utfall för Sverige

Inom ramen för den europeiska sysselsättningsstrategin har nedanstående mål överenskommit 2003. År 2004 hade Sverige redan uppnått alla mål, utom ett, på nationell nivå.

Målet att alla arbetslösa personer, innan arbetslösheten uppgår till sex månader (ungdomar) respektive tolv månader (vuxna), ska erbjudas en nystart i form av utbildning, omskolning, arbetspraktik, anställning eller någon annan åtgärd som främjar anställbarheten, i lämpliga fall i kombination med fortlöpande stöd i sökande efter arbete.

År 2004 hade 11,4 procent av vuxna män och 8,7 procent av vuxna kvinnor inte fått någon nystart. För unga män var andelen 6,3 procent och för unga kvinnor 4,4 procent.⁵

Målet att 25 procent av de långtidsarbetslösa senast 2010 ska delta i en aktiv åtgärd i form av utbildning, omskolning, arbetspraktik eller någon annan åtgärd som främjar anställbarheten, med målet att uppnå genomsnittet för de tre medlemsstater som har nått de bästa resultaten.

Under 2004 deltog 63,9 procent av männen och 63,7 procent av kvinnorna i någon aktiv åtgärd.⁶

Målet att arbetssökande inom hela EU ska kunna ta del av alla lediga arbeten som anmäls till medlemsstaternas arbetsförmedlingar.

Under 2004 anmäldes alla lediga platser i Sverige till EURES-systemet.

Målet att den faktiska genomsnittsåldern för utträde från arbetsmarknaden ska höjas med fem år på EU-nivå senast 2010 (jämfört med 59,9 2001).

Den faktiska genomsnittsåldern för utträde från arbetsmarknaden var 63,1 år 2003 jämfört med 61,7 år 2001, vilket innebär en höjning med 1,4 år.

⁵ Arbetsmarknadsstyrelsen

Målet att minst 90 procent av alla barn mellan 3 år och den obligatoriska skolåldern och minst 33 procent av alla barn under 3 år ska erbjudas barnomsorg senast 2010.

År 2004 var 83,0 procent av alla barn mellan 1 och 5 år inskrivna i förskola eller familjedaghem – 74,4 procent av alla barn mellan 1 och 3 år och 96,1 procent av alla barn mellan 4 och 5 år.⁷

Målet att i genomsnitt högst 10 procent av alla ungdomar inom EU ska lämna skolan i förtid.

År 2004 hade 7,9 procent av de unga kvinnorna och 9,3 procent av de unga männen i ålder 18–24 år högst fullgjort grundskola (ISCED-nivå 2) och deltog inte i vidare utbildning.

Målet att minst 85 procent av 22-åringarna inom EU ska ha genomgått gymnasieutbildning senast 2010.

Av de 22-åriga kvinnorna hade 87,6 procent genomgått gymnasieutbildning 2004, och för de 22-åriga männen var andelen 85,1 procent.

Målet att den genomsnittliga nivån för deltagande i livslångt lärande inom EU bör vara minst 12,5 procent av den vuxna befolkningen i arbetsför ålder (25–64 år).

År 2004 var andelen män och kvinnor i åldern 25–64 år som hade deltagit i någon form av utbildning under de senaste fyra veckorna 31,5 procent respektive 40,3 procent.

4.1 Riktlinje 17 – Genomföra en sysselsättningspolitik som syftar till att uppnå full sysselsättning, förbättra kvaliteten och produktiviteten i arbetet och öka graden av social och territoriell sammanhållning

De övergripande målen i den europeiska sysselsättningsstrategin är full sysselsättning, högre kvalitet och produktivitet i arbetet samt en starkt social och regional sammanhållning. Dessa mål bör avspeglas i tydliga prioriteringar nämligen att få in och behålla fler människor på arbetsmarknaden, att öka arbetskraftsutbudet och modernisera de sociala trygghetssystemen, att förbättra arbetstagares och företags anpassningsförmåga samt att öka investeringarna i humankapital genom bättre utbildning och färdigheter. De separata riktlinjerna nummer 18 till 24 beskriver mer specifikt olika åtgärder som har vidtagits i Sverige för att uppnå de övergripande målen enligt de prioriteringar som har fastställts på EU-nivå.

Rådets rekommendationer till Sverige

Sverige fick under 2004 fyra rekommendationer⁸ från Rådet för genomförandet av sysselsättningspolitiken. Rekommendationerna gäller riktlinje nummer 18 till 24:

⁶ Arbetsmarknadsstyrelsen

⁷ Skolverket.

⁸ Sverige fick också en femte rekommendation, men den ska inte längre tas upp under sysselsättningsriktlinjerna. Denna rekommendation och åtgärder som har vidtagits som uppföljning beskrivs under riktlinje nr 14 och 15 i kapitel 3.

- Motverka det ökande antalet långtidssjukskrivna genom att främja Skr. 2005/06:23 arbetsinriktade lösningar och förbättra arbetsvillkoren (riktlinje nr 18 och 21).
- Undanröja återstående arbetslöshetsfällor och motsvarande som gör att man hellre stannar utanför arbetskraften (riktlinje nr 19 och 22).
- Följa upp resultaten av insatserna för att integrera invandrare i arbetskraften (riktlinje nr 19).
- Minska antalet ungdomar som lämnar skolan i förtid och förbättra möjligheterna till utbildning för personer med kort utbildning och personer utanför arbetskraften; åtgärda problemen med begynnande flaskhalsar och bristande överensstämmelse mellan utbud och efterfrågan när det gäller arbetskraftens kompetens inom sektorer där kort eller medellång utbildning krävs (riktlinje nr 18, 19, 20, 23 och 24).

Rådet har antagit samma rekommendationer för 2005.

Full sysselsättning

En av de viktigaste prioriteringarna för regeringen är att få fler kvinnor och män i arbete. Sverige har redan överträffat de gemensamma EU-målen för sysselsättning för 2010.

Tabell 5. EU:s sysselsättningsmål och Sveriges resultat 2004, i procent

	Totalt	Män	Kvinnor	Äldre (55–64 år)
Sysselsättningsgrad, 15–64 år	72,1	73,6	70,5	69,1
EU:s mål 2010	70,0		60,0	50,0

Källa: Eurostat.

Mot bakgrund av den starka tillväxten var utvecklingen på arbetsmarknaden sämre än väntat under 2004. Det nationella delmålet, att 80 procent av åldersgruppen 20–64 ska ha reguljär sysselsättning, har inte uppfyllts, och arbetet med att uppnå målet måste därför intensifieras. Det finns fortfarande regionala skillnader inom landet. Några få län uppfyller det nationella målet, medan sysselsättningsgraden i vissa andra län ligger 10 procentenheter under målet. Regeringens delmål att minska den öppna arbetslösheten till 4 procent – enligt den svenska definitionen av arbetslöshet – uppfylldes inte under 2004. Aktuella prognoser visar på en arbetslöshet på 4,8 procent 2006.⁹ Uppdelat på regioner visar det sig att endast ett av 21 län hade en arbetslöshet på lägre än 4 procent år 2004. I två län var arbetslösheten under 4 procent för antingen kvinnor eller män.

⁹ Motsvarar enligt tidigare definition i arbetskraftsundersökningen ca 4,3 procent.

Tabell 6. Nationella sysselsättnings- och arbetslöshetsmål och resultat för år 2004, i procent

	Totalt	Män	Kvinnor
Reguljär sysselsättningsgrad, 20–64 år	77,0		
Nationellt sysselsättningsmål	80,0		
Arbetslöshet, 16–64 år	5,5	5,9	5,1
Arbetslöshet (ILO:s definition)	6,3	6,5	6,1
Nationellt arbetslöshetsmål	4,0		

Källa: Arbetskraftsundersökningen, Statistiska centralbyrån och Eurostat.

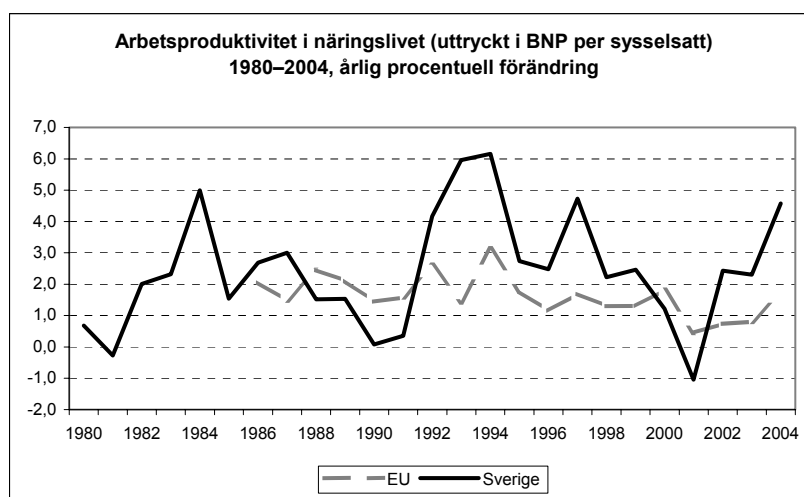
För att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten har ytterligare resurser avsatts för arbetsmarknadspolitiska insatser, ändringar i sjukförsäkringssystemet har genomförts och åtgärderna för arbetslösa ungdomar samt för kvinnor och män med utländsk bakgrund har intensifierats. Regeringen föreslår också ett tvåårigt sysselsättningspaket med start januari 2006 som bland annat ger ytterligare 55 000 kvinnor och män – motsvarande 1,2 procent av arbetskraften – möjlighet att få ett arbete eller att höja sin kompetens under 2006 och 2007. Huvuddelen av satsningen ligger inom ramen för arbetsmarknadspolitiken och kommer att öka möjligheterna för arbetslösa att delta i arbetsmarknadspolitiska insatser, bland annat genom subventionerat arbete på den reguljära arbetsmarknaden.

Produktivitet och kvalitet i arbete

Produktivitetsutvecklingen i Sverige har under ett par år varit relativt gynnsam. Den uppåtgående trenden i produktiviteten under de senaste åren beror på högre produktion och ökad användning av informations- och kommunikationsteknik samt större internationell och inhemsk konkurrens, som delvis är ett resultat av strukturella reformer under början av 1990-talet. Inom de närmaste tio åren förväntas produktivitetsökningen bli något långsammare, men utvecklingen kommer ändå att vara god i ett historiskt perspektiv.¹⁰

Kvalitet i arbete och produktivitet är ömsesidigt beroende av varandra. Kvalitet i arbete omfattar såväl hälsa och säkerhet i arbetet som kompetensutveckling på arbetsplatsen och understryker sambandet mellan å ena sidan arbetsvillkoren och å andra sidan konkurrenskraft och tillväxt. Regeringen har tagit flera initiativ för att ytterligare förbättra arbetsvillkoren, bl.a. informationskampanjer, översyn av lagstiftningen och inrättande av ett arbetsmiljöråd.

¹⁰ Prognos från Konjunkturinstitutet.

Social sammanhållning

Fler och bättre arbetstillfällen är avgörande för minskade sociala skillnader. Jämställdhet mellan könen, en generell och individuell socialförsäkring, en generös föräldraförsäkring samt barnomsorg för alla förskole- och skolbarn samt goda utbildningsmöjligheter är viktiga principiella åtgärder för att stimulera till sysselsättning och därmed ökad social delaktighet och sammanhållning. Ett av flera initiativ från regeringens sida är att man har tillsatt en utredning om socialtjänstens försörjningsstöd med fokus på att underlätta inträdet på arbetsmarknaden för arbetslösa kvinnor och män som lever på ekonomiskt bistånd (se riktlinje nr 19).

För kvinnor och män med funktionshinder är tillgänglighet till kommunikationer, byggnader etc. en förutsättning för delaktighet i samhälls- och arbetslivet. I januari 2006 skall regeringen inrätta en ny statlig myndighet för samordning av handikappolitiken. Syftet är att den nationella åtgärdsplanen för handikappolitiken från 2000 ska kunna genomföras på ett mer effektivt sätt i alla delar av samhället.

Kommunerna och landstingen spelar en central roll i det svenska välfärdssystemet, eftersom de bär ansvar för bl.a. barnomsorg, grundläggande utbildning, sjukvård, äldreomsorg och stöd till funktionshindrade. För att kunna utveckla välfärden och klara framtida åtaganden för en åldrande befolkning höjs de generella och riktade bidragen till kommunerna, inklusive sysselsättningsstödet.

Sociala företag kan spela en betydelsefull roll i arbetet med att integrera utsatta grupper både i samhälle och i arbetsliv. Dessa företag möjliggör övergång från passivt försörjningsstöd till rehabilitering, utbildning och arbete på ett effektivt sätt, utifrån ett entreprenörskap som utvecklar nya affärsområden och nya verksamheter. De kan därigenom bidra till både ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning. Inom ramen för Equalprojektet ”Socialt företagande” har ett förslag till handlingsplan utarbetats i syfte att förbättra förutsättningarna för socialt företagande. I projektet samverkar sociala företag, rådgivare, intresseorganisationer, NUTEK och ESF-rådet.

Det övergripande målet för den svenska regionala utvecklingspolitiken inom sysselsättningsområdet är väl fungerande och stabila lokala arbetsmarknader med en god servicenivå i alla delar av landet. En åldrande befolkning och inflyttning till städerna har medfört en ogynnsam åldersfördelning och en naturlig befolkningsminskning i många regioner. Vissa regioner är dessutom mycket beroende av stora tillverkningsindustrier, vilket gör dem sårbara för omstrukturering. Det gäller särskilt om arbetskraften inte har den kompetens som efterfrågas vid förändrade behov på arbetsmarknaden. Det är därför betydelsefullt med samordning mellan olika sektorer och regionala hänsyn på vissa politikområden.

EU:s sammanhållningspolitik och dess styrmedel samverkar med Sveriges nationella regionala utvecklingspolitik. Medel från dessa medfinansierar åtgärder inom de svenska regionala tillväxtprogrammen, med syftet att stärka förutsättningarna för näringslivet i regionerna. De regionala partnerskapen för de regionala tillväxtprogrammen¹¹ och för strukturfonderna fattar beslut om och finansierar insatser för att öka arbetskraftsutbudet och höja kompetensen i de olika regionerna. Strukturfondsprogrammen i Sverige är en viktig medfinansiär i de regionala tillväxtprogrammen. Stöd till handlingsprogram som syftar till full sysselsättning ges genom de olika åtgärderna i Mål 3. Dessa åtgärder gör det möjligt att arbeta förebyggande, både genom kompetensutveckling för personer som har arbete och genom att öka möjligheten för arbetslösa eller långtidssjukskrivna kvinnor och män att komma in eller återinträda på arbetsmarknaden.

4.2 Riktlinje 18 – Främja en livscykelinriktad syn på arbete

Regeringen prioriterar att göra det möjligt för alla kvinnor och män att delta på arbetsmarknaden. Arbetskraftsdeltagandet i Sverige är högt jämfört med i andra medlemsstater: 75,7 procent för kvinnorna och 79,7 procent för männen 2004.¹² För att kunna möta de kommande utmaningarna med en åldrande befolkning måste emellertid arbetskraftsutbudet och det totala antalet arbetade timmar i ekonomin öka ännu mer.

- En särskild arbetsgrupp har tillsatts med uppgift att analysera och föreslå hur det totala arbetskraftsutbudet ska kunna ökas, särskilt bland ungdomar, kvinnor och män med utländsk bakgrund samt äldre kvinnor och män (61–64 år). Arbetsgruppen ska rekommendera åtgärder före utgången av 2005.

¹¹ De regionala partnerskapen för de regionala tillväxtprogrammen är tvärsektoriella, och sammansättningen ska spegla olika grupperingar som arbetar aktivt med hållbar tillväxt. Den privata, offentliga (inklusive myndigheter) och ideella sektorn ska vara representerade i partnerskapet. Statligt finansierade myndigheter med regional representation, t.ex. universitet, länsarbetsnämnder och regionala ESF-råd, ska också vara representerade.

¹²Personer som är sysselsatta eller arbetslösa i åldern 16–64 år. Arbetskraftsundersökningen, Statistiska centralbyrån.

Arbetslösheten bland ungdomar är betydligt högre än bland vuxna för både kvinnor och män. För ungdomar har arbetslösheten emellertid kortare varaktighet. Ungdomar garanteras en aktivitet inom 100 dagar efter att de anmält sig som arbetssökande vid arbetsförmedlingen. De prioriteringar som efterfrågas i den europeiska ungdomspakten ligger helt i linje med Sveriges nationella ungdomspolitik. Ett antal nya åtgärder riktade mot ungdomar har lanserats.

- Anställningsstöd för långtidsarbetslösa ungdomar kan från 2005 lämnas redan efter sex månaders, istället för som tidigare efter tolv månaders, arbetslöshet. Detta föreslås fortsätta gälla under 2006.
- Jobsökarakтивiteter och yrkesvägledning är numera en integrerad del av ungdomsåtgärderna, dvs. ungdomsgarantin och det kommunala ungdomsprogrammet, och skall alltid vara inledande åtgärd. Individuella handlingsplaner ska upprättas inom 14 dagar efter inskrivning vid arbetsförmedlingen.
- En nationell samordnare har utsetts för att undersöka möjligheterna för arbetsmarknadens parter att ingå avtal som underlättar inträdet på arbetsmarknaden för unga kvinnor och män samt utveckla metoder för detta.
- Lärlingsplatser för ungdomar, en kombination av arbetsplatsförlagd yrkesutbildning och studier i yrkesämnena eller kärnämnen, kommer att introduceras under 2006 och 2007.
- För 2005 och 2006 har ett initiativ tagits som kommer att ge långtidsarbetslösa ungdomar, som tidigare har misslyckats med sina studier, möjlighet att studera vid folkhögskola. Målet är att motivera långtidsarbetslösa ungdomar att slutföra sin gymnasieutbildning.
- Regeringen kommer under 2006 att ge ytterligare ekonomiskt stöd till kommunerna tillsommarjobb för ungdomar.
- Ekonomiskt stöd har tilldelats lokala, icke-statliga initiativ för utveckling av nya former av samarbete mellan arbetsförmedlingen, socialtjänsten, skolorna, det lokala näringslivet och samhället i övrigt.

Lika villkor för kvinnor och män på arbetsmarknaden

Sysselsättningsgraden för kvinnor i Sverige är bland den högsta i EU. Trots det är det långt kvar till en jämställd arbetsmarknad. Flera viktiga könsrelaterade skillnader finns kvar, t.ex. när det gäller arbetsvillkor, inkomster, sjukfrånvaro och karriärmöjligheter. För att sysselsättningen för kvinnor ska kunna höjas måste jämställdheten mellan könen öka i hemmet, på arbetsmarknaden och i hela samhället.

- Fler män än kvinnor har en inkomst som överstiger taket i föräldrapenningen. Regeringen avser att lägga fram ett förslag om en höjning av taket från juli 2006, med syfte att uppmuntra männen att utnyttja sin föräldraledighet och ta större praktiskt ansvar för hem och familj.¹³

¹³ Den förälder som är hemma med barnet får 80 procent av sin inkomst upp till ett visst tak. Taket är för närvarande 295 500 kr per år och förslaget är att höja det till 349 000 kr per år.

- En utredning om föräldraförsäkringen (SOU 2005:73, Kärlek, Skr. 2005/06:23 omvårdnad, trygghet) presenterade i september 2005 sitt betänkande, som dels handlar om hur föräldraförsäkringen påverkar båda föräldrarnas möjligheter att ta ansvar för barnet, dels hur den påverkar föräldrarnas möjligheter att delta på arbetsmarknaden på lika villkor. Betänkandet bereds för närvarande inom regeringskansliet.
- Barnomsorg, dvs. förskoleverksamhet och skolbarnomsorg har, stor betydelse för att stimulera sysselsättning och bör ha låga föräldraavgifter, god tillgänglighet och hög kvalitet.
- Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) har givits i uppdrag att undersöka vilka effekter maxtaxan i barnomsorgen har på föräldrarnas deltagande på arbetsmarknaden. Om det är möjligt kommer även effekten på föräldrarnas arbetskraftsutbud att utvärderas. En inledande rapport om de kortsiktiga effekterna kommer att presenteras i december 2005. Den slutliga rapporten, som framför allt behandlar de långsiktiga effekterna, presenteras i januari 2007.

Ett längre arbetsliv

Sveriges allmänna pensionssystem stimulerar till ett längre arbetsliv på grund av att livstidsinkomstprincipen utgör grunden för framtida pensionsförmåner samt att det finns möjlighet att fortsätta att arbeta till 67 års ålder (se riktlinje nr 2). Vid sidan om det allmänna pensionssystemet kan även tjänstepensioner påverka arbetskraftsutbudet.

- En utredning (dir. 2004:99) har tillsatts med uppgift att till december 2006 se över reglerna för beskattning av tjänstepensioner och privat pensionssparande med sikte på att främja ett längre arbetsliv.

Minska sjukfrånvaron

För att kunna uppnå målet att frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivningar ska halveras fram till 2008 i förhållande till 2002 och att antalet nya fall av beviljad sjuk- och aktivitetsersättning samtidigt ska minska, har regeringen vidtagit ett antal åtgärder. Regeringen har bland annat infört ett medfinansieringsansvar för arbetsgivarna av sjukpenningkostnaden för de anställda och inrättat en ny, sammanhållen myndighet för administration av socialförsäkringen (Försäkringskassan)¹⁴. Antalet sjukpenningdagar har hittills sjunkit i takt med vad som krävs för att nå det nationella målet. Kvinnor är dock fortsatt överrepresenterade bland de sjukskrivna.¹⁵ Det är för tidigt att dra några definitiva slutsatser om effekterna av alla genomförda åtgärder, men regeringen bedömer att det finns goda förutsättningar att nå målet. Ytterligare åtgärder kommer att vidtas för att minska sjukfrånvaron, inte minst när det gäller att underlätta rehabilitering och öka möjligheterna för sjukskrivna kvinnor och män att byta arbete.

¹⁴ Se Sveriges handlingsplan för sysselsättning 2004.

¹⁵ I mars 2005 var 63,6 procent av de sjukskrivna kvinnor.

- En arbetsgrupp inom regeringskansliet har nyligen bildats med uppgift att följa upp och utvärdera effekterna av reformen gällande arbetsgivarnas medfinansieringsansvar för sjukpenningen. Skr. 2005/06:23
- Regeringen har för avsikt att införa ett särskilt stöd till hälso- och sjukvården för att stimulera landstingen att vidta aktiva åtgärder för att minska sjukfrånvaron bland invånarna i respektive län.
- En utredning (dir. 2005:48) har tillsatts med uppgift att analysera arbetsgivarens ansvar i rehabiliteringsprocessen och den sjukskrivnes skyldighet att delta i denna.
- Samarbetet mellan Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) och Försäkringskassan för att hjälpa långtidssjukskrivna arbetslösa till arbete har kontinuerligt utvecklats. Regeringen föreslår vidare att rehabiliteringsåtgärder och lönesubventioner ska kunna användas för att underlätta återinträde i arbetslivet för anställda kvinnor och män som har varit sjukskrivna och behöver byta arbete.
- Finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet trädde i kraft i januari 2004. Sedan dess har åtgärder vidtagits i olika regioner för att samordna rehabiliteringen genom att på frivillig grund upprätta förbund mellan Försäkringskassan, länsarbetsnämnden, landstinget och en eller flera kommuner. Försäkringskassan förväntar sig en ökning av denna frivilliga samordning under de kommande åren.
- Sedan januari 2005 skall Försäkringskassan minst var tredje år göra en förnyad utredning av arbetsförmågan hos samtliga kvinnor och män som har beviljats icke tidsbegränsad sjukersättning.
- Regeringen kommer att föreslå en lagändring som innebär att kvinnor och män som har haft sjuk- eller aktivitetsersättning under minst ett år ges möjligheten att studera under längst två år och samtidigt ha vilande sjuk- eller aktivitetsersättning.
- Regeringen har föreslagit att en genomgång skall göras av personer som varit sjukskrivna i mer än två år eller har beviljats tidsbegränsad aktivitets- eller sjukersättning. Syftet är att samtliga sådana fall skall gås igenom för att säkerställa dels att rehabilitering eller andra åtgärder vidtas för att återföra den försäkrade till arbetslivet, dels att rätt ersättning utges. Insatsen kommer att införas gradvis med början som ett pilotprojekt i en region. Avsikten är att sedan utvidga åtgärden till alla andra regioner i landet.
- Det har visat sig att liknande sjukfall ibland behandlas olika av Försäkringskassan, beroende på om den försäkrade är man eller kvinna. Försäkringskassan har fått i uppgift att utarbeta en plan för att införliva ett könsperspektiv i tillämpningen av sjukförsäkringen.
- En utredning (dir nr 2004:129, Socialförsäkringsutredningen) har tillsatts med uppgift att analysera socialförsäkringarna. Analysen skall visa hur väl socialförsäkringarna fungerar, vilka brister och förtjänster som finns samt effekter på samhällsekonomi och välfärd. Särskilt fokus ska läggas på frågor som gäller ohälsan. Olika sätt att förbättra systemet kommer också att presenteras. Rapporten kommer att läggas fram senast i november 2006.
- Vårdsektorn har en roll i att stödja en minskad sjukfrånvaro. En vårdgaranti kommer att införas under hösten 2005 och innebär en garanti till behandling inom 90 dagar inom den offentliga sjukvården.

- Regeringen aviserar att taket i sjukförsäkringen ska höjas till tio Skr. 2005/06:23 prisbasbelopp¹⁶ fr.o.m. den 1 juli 2006.
- Berörda myndigheter skall ges i uppdrag att utforma förslag om en mer kvalitetssäkrad, enhetlig och rättssäker sjukskrivningsprocess. Sjukskrivningsprocessen bör bl.a. utformas så att arbetslinjen främjas.

4.3 Riktlinje 19 – Sörja för en arbetsmarknad som är öppen för alla, göra arbete mer attraktivt och göra arbete lönsamt för arbetssökande, även för mindre gynnade personer och personer utanför arbetskraften

För att kunna uppnå det övergripande målet om full sysselsättning har regeringen identifierat vissa grupper som kommer att prioriteras när ytterligare åtgärder för att höja sysselsättningen vidtas. Det gäller långtidsarbetslösa, långtidssjukskrivna, funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga, unga arbetslösa, äldre kvinnor och män samt kvinnor och män med utländsk bakgrund.

Arbetsmarknadspolitiska insatser

Under våren 2005 fick Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) utökade resurser för att öka de arbetsmarknadspolitiska insatserna, i huvudsak anställningsstödet. Inom ramen för det sysselsättningspaketet regeringen föreslagit kommer det också att göras en kraftfull satsning 2006 och 2007.

- Från och med januari 2006 kommer en mer förmånlig form av anställningsstöd, så kallade Plusjobb, att bli tillgänglig för 20 000 långtidsarbetslösa¹⁷. Åtgärden är inriktad mot kvalitetshöjande arbete i offentlig sektor för att minimera undanträngningseffekter. Arbetsgivaren subventioneras med 100 procent av lönekostnaden upp till ett visst tak.
- Det tillskott av arbetslivserfarenhet och kontakter på arbetsmarknaden som ett anställningsstöd ger har visat sig vara viktigare än stödets längd. Den har därför kortats från 24 till 18 månader från juli 2005. På så sätt har resurser kunnat frigöras så att anställningsstödet kan komma fler kvinnor och män till del.
- Regeringen kommer att införa utbildningsvikariat under 2006 och 2007. Utbildningsvikariatet som möjliggör för den offentliga sektorn att investera i bättre utbildning för personalen och ger samtidigt 10 000 arbetslösa kvinnor och män arbetslivserfarenhet. Utbildningsvikariatet inriktas mot vårdsektorn i syfte att höja utbildningsnivån för framför allt undersköterskor, sjukvårdsbiträden och annan lågutbildad personal. Arbetsgivaren får en lönesubvention för vikarien och arbetsförmedlingen kan dessutom subventionera den anställdes utbildning med upp till halva kostnaden¹⁸.

¹⁶ Prisbasbeloppet 397 000 kr år 2006.

¹⁷ Personer som har varit registrerat arbetslösa i över två år utan längre uppehåll i arbetslösheten än sex månader på grund av anställning eller avregistrering av annan anledning.

¹⁸ Högst 1 000 kr per vecka.

- AMS kommer att få ytterligare resurser för att förstärka nuvarande arbetsmarknadspolitiska program, främst arbetspraktik. Antalet programplatser kommer att öka med ytterligare 13 000 platser under 2006 och med 10 000 platser under 2007.
- Funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga har fortfarande lägre sysselsättningsgrad än befolkningen som helhet. Regeringen föreslår en trestegsmodell för att säkerställa effektiva åtgärder för dessa. Inledande yrkesvägledning kommer att följas av rehabilitering på arbetsplatsen om arbetsförmedlingen anser det nödvändigt. Om det fortfarande inte går att hitta något reguljärt arbete blir skyddat arbete på det statligt ägda Samhall AB eller hos någon annan arbetsgivare möjligt.
- Taket för lönebidrag, den huvudsakliga formen av lönesubvention för funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga, har höjts under 2005 och kommer att höjas ytterligare i januari 2007.
- Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) kommer att få i uppgift att i samarbete med AMS utveckla metoder för att underlätta för arbetsförmedlingen att erbjuda de arbetslösa rätt åtgärder vid rätt tidpunkt. Målet är att på ett tidigt stadium identifiera de arbetslösa som löper hög risk för långtidsarbetslöshet.
- Regeringen har för avsikt att ge AMS i uppdrag att inleda ett samarbete med bemanningsföretag eller liknande för att 4 000 arbetslösa akademiker per år skall få ett jobb under 2006 och 2007.

Förbättrad integration av kvinnor och män med utländsk bakgrund

Flera långtgående initiativ för att förbättra integrationen av kvinnor och män med utländsk bakgrund på arbetsmarknaden har tagits¹⁹, men denna grupp har ändå en lägre sysselsättningsgrad. Trots den stärkta lagstiftningen mot diskriminering på individnivå finns det tecken på att strukturell diskriminering på grund av etnisk eller religiös tillhörighet fortfarande förekommer på många områden i samhället. Regeringen avser att arbeta vidare för att minska skillnaden i sysselsättning mellan utrikes födda och befolkningen som helhet och att utvärdera de vidtagna åtgärderna.

- Försöket med arbetsplatsintroduktion för vissa invandrare, som pågår sedan 2003, kommer att fortsätta under 2006. Avsikten är att ge flyktingar och invandrare extra stöd före anställning och under den första tiden på ett nytt arbete. En aktuell rapport från AMS om specialutbildade arbetsförmedlars service till 6 000 invandrare visar att över hälften av deltagarna fått fortsatt arbete sedan starten 2003.
- IFAU har fått ett särskilt uppdrag att följa upp och utvärdera arbetsmarknadspolitiska insatser för kvinnor och män med utländsk bakgrund. Som ett första steg kommer arbetsplatsintroduktion för vissa invandrare att utvärderas.
- I en gemensam avsiktsförklaring enades de centrala parterna på arbetsmarknaden och regeringen i juni 2004 om ett antal integrationsåtgärder i syfte att höja sysselsättningen, verka för jämlik

¹⁹ Se tidigare handlingsplaner för sysselsättning.

behandling och motarbete diskriminering på grund av etniskt ursprung. Skr. 2005/06:23
Som ett resultat av denna gemensamma förklaring infördes det nya initiativet ”prova-på-plats” i februari 2005.

- Regeringen har infört en möjlighet för kvinnor och män med utländsk bakgrund att genomgå yrkesbedömning på en arbetsplats. Efter bedömningen skall ett intyg utfärdas som kan användas när personen söker arbete.
- I avsikt att bekämpa diskrimineringen intensifierar regeringen arbetet med utbildning och information som är riktad till kvinnor och män som arbetar med rekrytering av arbetskraft. En utredning har fått i uppgift att undersöka förutsättningarna för ett system med anonyma arbetsansökningar i den offentliga sektorn och att lägga fram ett betänkande i slutet av 2005.
- Regeringen har tillsatt två utredningar med uppgift att granska problem som sammanhänger med diskriminering på grund av etnisk eller religiös tillhörighet. Den första utredningen (dir. 2002:11) undersökte den nuvarande situationen och lade i juni 2005 fram ett betänkande om åtgärder som nu tas under övervägande av regeringen. Den andra utredningen (dir. 2004:54) ska identifiera strukturell diskriminering på dessa grunder i ett bredare perspektiv och lägga fram ett betänkande i juni 2006.
- Regeringen kommer senast under våren 2006 att lägga fram en proposition om nyanlända invandrades etablering som i första hand kommer att handla om deras inträde på arbetsmarknaden.
- Regeringen avser att under våren 2006 lägga fram förslag som syftar till att höja kvaliteten och öka genomströmningen i svenskundervisning för invandrare. Utgångspunkten är att utbildningen tydligare ska ta sin utgångspunkt i den enskildes förutsättningar och behov. Utbildningen skall också kunna pågå parallellt med arbete och praktik.
- Regeringen kommer under 2006 att avsätta ytterligare medel för Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.

Från socialbidrag till arbete

Arbete är viktigt för den sociala delaktigheten, och många kvinnor och män som får försörjningsstöd av socialtjänsten är utan arbete.

- För att underlätta inträdet på arbetsmarknaden för personer som är beroende av socialtjänstens försörjningsstöd har regeringen tillsatt en utredning – Från socialbidrag till arbete (dir. 2005:10,) – som ska göra en översyn av samhällets insatser. Utredaren skall föreslå åtgärder som underlättar en övergång från bidragsberoende till försörjning genom eget arbete. Utgångspunkterna är bland annat att stärka arbets- och kompetenslinjen genom högre krav på aktivitet, att stärka de ekonomiska drivkrafterna för arbete och att förbättra ansvarsfördelningen och samverkan mellan stat och kommun. Utredningens betänkande ska vara klart senast i november 2006.

Utvecklingen under de senaste åren visar att de genomsnittliga marginaleffekterna har minskat avsevärt. Mellan 1997 och 2003 var den totala minskningen 6 procentenheter (från 46,2 till 40,2 procent). Minskningen har varit kraftigare bland ensamstående föräldrar och par med tre barn eller fler. Den genomsnittliga marginaleffekten är något lägre för kvinnor än för män (38,6 respektive 41,7 procent). Det är viktigt med ekonomiska drivkrafter för arbete, men tillämpningen av reglerna för berättigande till arbetslöshetsersättning är minst lika betydelsefull. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen har rapporterat bristande enhetlighet mellan arbetsförmedlingarna vid kontrollen av rätten till arbetslöshetsersättning när det gäller att ifrågasätta de sökandes rätt till ersättning.

- Under 2006 kommer det sista steget att tas i den pågående skattereformen, som inleddes av regeringen 2000, och består av skattereduktioner för att minska både marginals-katten och den genomsnittliga inkomstskatten, i synnerhet för låg- och medelinkomsttagare²⁰ (se även riktlinje nr 3).
- För att kunna förbättra övervakning och kontroll av arbetslöshetsförsäkringen och socialförsäkringen kommer både AMS och Försäkringskassan att under 2006 och 2007 tilldelas ytterligare resurser för anställning av upp till 300 arbetslösa akademiker vardera.
- Regeringen har gett AMS i uppdrag att utveckla och förbättra sina metoder för administration och kontroll av arbetslöshetsförsäkringen. Senare i år ska AMS redogöra för regeringen för planerade och genomförda åtgärder och uppnådda resultat. I vissa län kommer AMS under 2006 dessutom att utarbeta och testa en ny modell för att besluta om ifrågasättande av rätt till arbetslöshetsersättning.
- I januari 2005 inrättades en ny, sammanhållen myndighet för administration av socialförsäkringen (Försäkringskassan), vilket förbättrar förutsättningarna för en mer enhetlig tillämpning av de befintliga reglerna för socialförsäkringen.

4.4 Riktlinje 20 – Förbättra förmågan att möta arbetsmarknadens behov

Det viktigaste verktyget för att bekämpa flaskhalsar på arbetsmarknaden är utbildning på områden där brist på arbetskraft kan hämma tillväxten. Arbetskraftens geografiska rörlighet är också en viktig faktor (se riktlinje nr 21). Förmågan att möta arbetsmarknadens behov underlättas av ett välutvecklat IT-system på arbetsförmedlingen.

²⁰ Skattereduktionen för den allmänna pensionsavgiften höjs från 87,5 procent till 100 procent. Samtidigt sänks avdraget för den allmänna pensionsavgiften från 12,5 procent till 0 procent vid beräkning av kommunal och statlig skatt.

Regeringen har under 2005 avsatt ytterligare resurser för arbetsmarknadsutbildning och omfördelat resurser från förberedande utbildning till yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning. Syftet är att motverka flaskhalsar och öka den yrkesmässiga rörligheten för att därigenom åstadkomma en effektivare arbetsmarknad.

- Arbetsförmedlingen kommer att tilldelas resurser för anställning av upp till 200 ytterligare arbetsförmedlare under de kommande två åren. En avsikt med detta är att förbättra arbetsförmedlingens kontakt med arbetsgivarna.
- En ny Internetportal för utbildningsvägar på nationell nivå (www.utbildningsinfo.se) kommer att lanseras i slutet av 2005. Den har utvecklats av Skolverket i samarbete med Arbetsmarknadsstyrelsen, Höskoleverket och andra berörda parter.
- En samverkan mellan utbildningssystemets olika nivåer och den lokala arbetsmarknaden är av stor betydelse om kompetensbehoven ska kunna identifieras på ett tidigt stadium. Från och med 2007 kommer samråd mellan lokala skolmyndigheter och arbetsmarknadens parter om yrkesinriktade gymnasieutbildningar att bli obligatoriskt. Arbetsmarknadens parter bör medverka i planering och utformning av den yrkesinriktade utbildningen och på så sätt bidra till dess relevans och kvalitet.
- Arbets sökande inom hela EU har i dag tillgång till information om alla lediga platser som har anmälts till arbetsförmedlingen i Sverige. Alla lediga platser som publiceras i Platsbanken är tillgängliga genom EURES, den europeiska portalen för rörlighet i arbetslivet. Därigenom uppfyller Sverige det mål som har överenskommit inom EU.
- Sverige har, enligt nationell lag, gett medborgare från EU:s nya medlemsstater tillträde till arbetsmarknaden. Ingen övergångsperiod för medborgare från de nya medlemsstaterna tillämpas. Det är för tidigt att dra några definitiva slutsatser om effekterna. Det har skett en ökad tillströmning av arbetskraft från dessa länder, men effekten på den svenska arbetsmarknaden har varit marginell eftersom det absoluta antalet är lågt.
- I februari 2004 fattade regeringen beslut om att utse en kommitté som ska föreslå ett nytt regelverk för att underlätta arbetskraftsinvandring från länder utanför EU/EES. Initiativet kom från riksdagen, som ansåg att en översyn av reglerna kring arbetskraftsinvandring var önskvärd. Kommittén kommer att lägga fram sitt slutbetänkande under 2006.

4.5 Riktlinje 21 – Främja flexibilitet i kombination med anställningstrygghet och minska segmenteringen av arbetsmarknaden, med vederbörligt beaktande av den roll som tillkommer arbetsmarknadens parter

Skr. 2005/06:23

Kombinera flexibilitet och trygghet

Globaliseringen och strukturella förändringar skapar behov av flexibla arbetsmarknader, företag och utbildningssystem såväl som trygghet för de anställda och en politik som underlättar för både företag och arbetstagare att anamma förändringarna.

Aktuella svenska siffror visar att globaliseringen inte har, i någon större utsträckning, påverkat sysselsättningsnivån som helhet i Sverige.²¹ En ökad internationell konkurrens kan emellertid få betydande effekter i vissa regioner, på vissa företag eller för vissa grupper av arbetstagare.

- För att modernisera arbetsrättslagstiftningen och öka tryggheten överväger regeringen ett nytt regelsystem för tidsbegränsade anställningar i syfte att förenkla reglerna och minska användningen av tidsbegränsade anställningar. Ett förbättrat skydd för föräldralediga anställda övervägs också. Regeringen planerar att lägga fram en proposition om dessa frågor till riksdagen under våren 2006.
- En utredning – Heltidsutredningen (dir 2004:59, dir. 2005:31) – kommer den 30 november 2005 att lägga fram ett betänkande om hur rätten till heltidsarbete ska kunna stärkas för kvinnor och män med ofrivilligt deltidsarbete.
- Ett betänkande med förslag om hur en lag om partiell tjänstledighet för arbetstagare som önskar att gå ned i arbetstid skulle kunna utformas kommer att läggas fram den 1 december 2005.
- Särskilda pilotprojekt inom den offentliga sektorn för att förebygga och minska sjukfrånvaron och motverka långtidssjukskrivning genomförs för närvarande med finansiering av regeringen. Inom projekten fokuseras på arbetsorganisation, arbetsmetoder och ledningsfrågor. En utvärdering kommer att presenteras under 2006.
- Regeringen har gett VINNOVA i uppdrag att arbeta med att stärka och utveckla metoder och modeller för samarbete mellan arbetsgivare när det gäller förebyggande åtgärder och rehabilitering i arbetslivet.

Bekämpa svartarbete och skattefusk

Åtgärder måste vidtas för att bekämpa ekonomisk brottslighet och skattefusk för att förtroendet för skattesystemet ska kunna bibehållas. I ett internationellt perspektiv är procentandelen svartarbete lågt i Sverige²², men det är ändå viktigt att bekämpa.

²¹ Se t.ex. ITPS (2004) ”Näringslivets internationalisering. Effekter på sysselsättning och FoU”. Rapport A2004:014.

²² Sex procent av de anställda utförde odeklarerat arbete under 2001, andelen av BNP uppskattades till ungefär 4,5 procent år 2002.

- För att bekämpa skattefusket i branscher där det är vanligt med kontant betalning har en utredning – Krav på kassaregister – Effektivare utredning av ekobrott (SOU 2005:35) – föreslagit ett krav på typgodkända kassaapparater i sådana företag. Skr. 2005/06:23
- Ett förslag är under utarbetande som innebär att arbetsgivaren måste ha en personalliggare och att denna ska uppdateras innan den anställde träder i tjänst.
- Nya typer av oanmälda kontrollbesök och en förenklad skattekontroll kommer att underlätta för Skatteverket att bekämpa svartarbete på ett effektivt sätt. För att frigöra resurser för skattekontroll har ett förslag om att tillåta att skattedeclarationer lämnas genom ombud lagts fram.
- Riksskatteverket kommer att ges möjlighet att anställa ytterligare 420 personer under 2006 och 2007 för att kunna öka skattekontrollen och på så sätt göra en kraftfull insats mot skattefusk.

Geografisk och yrkesmässig rörlighet på arbetsmarknaden

Geografisk och yrkesmässig rörlighet är viktiga faktorer för att främja en väl fungerande arbetsmarknad, underlätta strukturell förändring och gynna den ekonomiska tillväxten. Utbildningssystemet spelar en viktig roll för att tillhandahålla baskompetens och vidareutbildning, vilket är förutsättningar för rörlighet på arbetsmarknaden (se riktlinje nr 23 och 24).

Utveckling av arbetsförmedlingens matchnings- och informationssystem är ett viktigt medel för att motverka problem med bristande överensstämmelse med arbetsmarknadens behov på grund av geografisk obalans.

- För att underlätta pendling har stödet till dagspendling ökat, och möjligheten till en kostnadsfri hemresa varannan vecka har återinförts och förbättrats.
- Under 2005 kommer regeringen att överväga förslagen från Utredningen om dubbel bosättning (SOU 2005:28). Utredningens betänkande om hur skatteregolverket ska kunna förbättras för kvinnor och män med dubbel bosättning lades fram i mars 2005.
- För att stärka den interregionala kollektivtrafiken och förbättra rörligheten på arbetsmarknaden har regeringen höjt anslaget till Rikstrafiken för 2005, 2006 och 2007.

4.6 Riktlinje 22 – Sörja för en sysselsättningsfrämjande utveckling av arbetskostnader och mekanismer för fastställande av löner

En effektiv lönebildningsprocess bidrar i hög grad till låg arbetslöshet och låg inflation och därmed till hög sysselsättning och tillväxt. Huvudansvaret för lönebildning i Sverige vilar på arbetsmarknadens parter. De har en lång tradition av ömsesidigt samarbete och kollektivavtal på bransch- och företagsnivå. Samarbetsavtalet om industriell utveckling och lönebildning är ett bra exempel på hur branschparter kan ges de förutsättningar som krävs för att de ska kunna delta i konstruktiva

avtalsförhandlingar med ett balanserat resultat, utan att ta till Skr. 2005/06:23 stridsåtgärder. I detta avtal förbinder sig parterna att gemensamt ta ansvar för lönebildningen på sitt område av arbetsmarknaden (se vidare bilaga 1).

Medlingsinstitutet

I uppdraget till Medlingsinstitutet anger regeringen de viktigaste målen i arbetet för en effektiv lönebildning. Det innebär att institutet arbetar på flera sätt för att hjälpa förhandlingsparterna att beakta samhällsekonomiska faktorer. Institutet ska verka för att parterna upprättar tidsplaner för avtalsförhandlingarna som syftar till att nya avtal sluts innan föregående avtalsperiod löper ut. Målet är att undvika stridsåtgärder. Medlingsinstitutet ska också tillvarata och upprätthålla den samsyn som finns på arbetsmarknaden om den konkurrensutsatta sektorns lönenormerande roll. Detta ska åstadkommas genom överläggningar med de berörda parterna. Från slutet av 1990-talet har den svenska lönebildningen fungerat bra. De överenskomna nominella löneökningarna har minskat och är i stort sett i linje med löneökningarna i andra, jämförbara länder. Nya avtal har i allmänhet träffats i tid, dvs. innan föregående avtal löper ut. I ett internationellt perspektiv har Sverige få konfliktdagar per anställd. En utredare (dir. 2005:29) har fått i uppgift att utvärdera vilka effekter inrättandet av Medlingsinstitutet 2000 har fått på lönebildningen i Sverige. Utredaren kommer att redovisa sitt uppdrag under våren 2006.

Bekämpa lönediskriminering på grund av kön

År 2003 var kvinnornas månadslön i genomsnitt 84 procent av männens löner. Med hänsyn tagen till skillnader i ålder, utbildningsnivå, arbetstid, sektor och yrke mellan kvinnor och män blir andelen 92 procent. De återstående skillnaderna är huvudsakligen en effekt av strukturen på arbetsmarknaden och diskriminering av kvinnor. Regeringen hävdar bestämt att alla former av lönediskriminering på grund av kön måste upphöra.

Jämställdhetslagen ålägger arbetsgivaren att årligen kartlägga och analysera löneskillnader mellan kvinnor och män som utför lika eller likvärdigt arbete. Arbetsgivaren ska bedöma om befintliga löneskillnader har någon direkt eller indirekt koppling till arbetstagarnas kön. En årlig handlingsplan ska innehålla en kostnadsberäkning och en tidsplanering utifrån målsättningen att nödvändiga lönejusteringar som behövs ska genomföras senast inom tre år.

- I slutet av 2005 kommer jämställdhetsombudsmannen att lägga fram en rapport om effekterna av tilläggen i jämställdhetslagen.
- Under hösten 2005 kommer regeringen att lägga fram ett förslag om en nationell handlingsplan som syftar till att undanröja all lönediskriminering på grund av kön. Handlingsplanen kommer att omfatta områden som direkt eller indirekt antas påverka löneskillnaderna mellan kvinnor och män.
- Arbetsmarknadens parter är viktiga aktörer i arbetet med att eliminera lönediskrimineringen. Medlingsinstitutet bör därför i samarbete med

jämställdhetsombudsmannen verka för ett könsperspektiv ska Skr. 2005/06:23 integreras i löneförhandlingarna.

Underlätta för enmansföretagare att anställa

För ett enmansföretag som första gången vill anställa en person finns det en hög tröskel i form av administrativa kostnader för lönehantering, rapporteringskrav samt introduktionskostnader. I en aktuell rapport konstateras det att enmansföretag vill anställa och att tröskeln för att anställa en andra person är lägre.²³

- Regeringen arbetar därför med ett förslag som kommer att sänka de sociala avgifterna för den första anställda personen upp till ett år från 32,46 procent till 10,21 procent under 2006 och 2007 och därigenom stimulera enmansföretag att anställa.

4.7 Riktlinje 23 – Utöka och förbättra investeringarna i humankapital

Den svenska strategin för livslångt lärande bygger på ett antal grundläggande principer: alla skeden i livet måste avses, återvändsgränder i utbildningssystemet måste undanröjas och skolsystemet måste ge alla medborgare tillgång till grundutbildning samt ge de kunskaper och färdigheter som är nödvändiga förutsättningar för vidare studier och utveckling av den egna kompetensen. En grundtanke i det offentliga utbildningssystemet är att all utbildning ska vara kostnadsfri för individen. Sverige uppfyller de riktlinjer som har fastställts på europeisk nivå inom utbildningsområdet (se bilaga 6). Regeringens arbete fokuserar på ytterligare utveckling av kvaliteten i utbildningen och anpassning till individuella behov.

Regeringens långsiktiga mål är att hälften av personerna i en hel årskull ska ha påbörjat en högskoleutbildning vid 25 års ålder. För att nå detta mål har flera åtgärder vidtagits. Aktuella siffror visar att omkring 44 procent av alla som är födda 1982 har påbörjat högre utbildning.

Ökad kvalitet i utbildningssystemet

Utbildningssystemets kvalitet måste ständigt förbättras och anpassas till ett föränderligt samhälle. Nationella och internationella studier visar i allmänhet goda resultat inom det svenska utbildningssystemet, men de visar också brister i unga kvinnors och mäns kunskaper i matematik och naturvetenskap. Likvärdigheten är fortfarande ett problem, som huvudsakligen tar sig uttryck i skillnader i resultat mellan elever med svensk och utländsk bakgrund och skillnader mellan pojkars och flickors prestationer. Antalet elever som inte slutför gymnasieutbildning är fortfarande alltför hög. År 2004 hade 7,9 procent av unga kvinnor och 9,3 procent av unga män i åldern 18–24 år högst fullgjort grundskola och deltog inte i vidare utbildning (se bilaga 6 huvudindikator 31). För att

²³ NUTEK R 2005:01.

möta dessa utmaningar har regeringen föreslagit och kommer att föreslå ett antal åtgärder, som också möter Sveriges rekommendation från rådet år 2004 och ligger i linje med prioriteringarna i den europeiska ungdomspakten:

- Ett treårigt riktat statsbidrag till kommunerna har införts under 2005 för att öka personaltätheten i förskolan och ge kommunerna förutsättningar för att minska barngruppernas storlek. Statsbidraget möjliggör en utökning av antalet anställda med 6 000 förskollärare, barnskötare och annan personal i förskolan. Denna åtgärd kompletterar statsstödet till anställning av lärare och andra specialister i skolor.
- Regeringen avser att under 2006 föreslå en ny skollag. Strävan är att så långt som möjligt skapa gemensamma regler för alla skolformer oavsett huvudman. Förslaget inriktning är att lägga grunden för utbildning av hög kvalitet, trygghet och arbetsro. En viktig förändring är att förskolan bildar en egen skolform och blir en integrerad del av utbildningssystemet med i huvudsak gemensamt regelverk för förskola och skola. En ny diskrimineringslag kommer att förbjuda diskriminering och trakasserier i skolor.
- Regeringen avser under 2006 lämna förslag till lagreglering av vuxenutbildningen. För att lärande skall kunna ske kontinuerligt måste formerna för det vara flexibla. Fokus flyttas därmed från en fast organisation med ramar och regler som gäller kollektivet till en mer flexibel organisation vad avser tid, rum och innehåll. Denna utveckling måste ske på ett rättssäkert och likvärdigt sätt för individen. Regeringen anser att vuxnas lärande behöver stärkas genom en mer anpassad och funktionell lagstiftning.
- Skolverket har, på regeringens begäran, börjat inspektera förskola, skolor och vuxenutbildning runt om i landet. År 2009 kommer alla skolor för första gången att ha inspekterats. Vid inspektionerna granskas verksamheterna ur laglig och kvalitativ synvinkel med syfte att bidra till det arbete som utförs på lokal nivå för att utveckla skolsystemets kvalitet.
- Kvalitetsredovisningar på grundval av skolornas och de lokala skolmyndigheternas egna utvärderingar har varit obligatoriska för kommuner, skolor och kommunala vuxenutbildningar sedan 1997. Dessa kommer nu också att bli obligatoriska för kommunala förskolor och fritidshem.
- Regeringen överväger olika åtgärder för att förbättra elevernas basfärdigheter, t.ex. i läsning, skrivning och matematik. Bland de åtgärder som övervägs finns stöd till kommunernas kompetensutveckling av lärare, spridning av goda exempel och andra åtgärder för att stimulera elevernas motivation och intresse för matematik och läsning. Regeringen överväger också åtgärder för att förbättra den statliga uppföljningen och utvärderingen t.ex. genom att överväga nationella prov från tidigare skolålder (finns nu först från år fem) som en av flera åtgärder för att förbättra uppföljningen av elevernas prestationer på nationell nivå.

- Regeringen har från och med 2006 ålagt alla grundskolor att ge varje elev en individuell utvecklingsplan, som visar vilka åtgärder som krävs för att en elev ska kunna uppnå de nationella målen. Skr. 2005/06:23
- Extra resurser har avsatts under 2006 och 2007 för att förbättra utbildningen i segregerade bostadsområden, eftersom utvärderingar visar att eleverna i dessa områden har större svårigheter med att uppnå utbildningsmålen. Det gäller i synnerhet för elever som kommer till Sverige sent under grundutbildningen.
- Ytterligare ekonomiska resurser har tilldelats kommuner för utveckling av undervisningen på gymnasieskolans individuella program. Avsikten med det individuella programmet är att hjälpa elever att bli behöriga till gymnasieskolans nationella program eller att ge eleverna möjlighet att kombinera studier i vissa ämnen på gymnasiet med att ge praktisk yrkesutbildning. Många av förändringarna i skolsystemet syftar till att höja kvaliteten och öka antalet studerande som slutför sin utbildning på kortare eller längre sikt. En klar avsikt med den här åtgärden är att minska antalet elever som slutar skolan i förtid.
- En modern gymnasial lärlingsutbildning kommer att introduceras 2007 som ett alternativt sätt att genomföra ett yrkesinriktat program. Kunskapskraven kommer att vara desamma som för skolbaserade nationella studieprogram. Införandet av detta alternativa sätt att fullfölja gymnasieskolan är ett led i strävan att öka andelen som fullföljer sin utbildning på gymnasienivå.

Bredda rekryteringen till högre utbildning

Vissa grupper i samhället har inte integrerats i det formella utbildningssystemet i tillräckligt hög grad. Skillnader när det gäller rekryteringen till högre utbildning från vissa sociala och etniska grupper kvarstår som en utmaning.

- Det pågående arbetet med att göra högre utbildning till ett alternativ och en möjlighet för alla grupper i samhället kommer att fortsätta. Enligt svensk lag är arbetet med att bredda rekryteringen till den högre utbildningen en uppgift för universiteten och de högre utbildningsinstitutionerna, och det är föremål för uppföljning av regeringen.
- Regeringen har beslutat att förbättra tillgången till studiestöd för studerande i åldern 40 till 55 år samt höja bidragsnivån för studerande med barn.
- En utvärdering av den nyligen reformerade lärarutbildningen visar att reformen har uppfyllt de nuvarande behoven. Utvärderingen har emellertid också identifierat vissa problem, t.ex. en oklar definition av lärarkompetensen, otillräcklig garanti för den akademiska kvaliteten genom undervisningspersonal med doktorsexamen och alltför många valmöjligheter bland studieprogrammen för de studerande. Regeringen har redan inlett en dialog med de högre utbildningsinstitutionerna om nödvändiga förändringar och dessutom formulerat om delar av högskoleförordningen som handlar om kvalifikationerna för en lärarexamen. Detta arbete ges hög prioritet.

Regeringen prioriterar en höjning av kvaliteten och attraktiviteten för teoretisk utbildning och yrkesutbildning i syfte att förse ekonomin med kompetent arbetskraft. Unga kvinnor och män behöver en stabil grund av kompetens och kunskaper för framtida studier, arbete och personlig utveckling. Ett antal åtgärder kommer att vidtas för att förbättra gymnasieutbildningen (se även riktlinje 23). En infrastruktur för vuxnas lärande är mycket betydelsefull. Detta omfattar tillgänglighet, individuell vägledning, validering och studiestöd. För att kunna möta framtida behov och kompetenskrav är det nödvändigt med ett nära samarbete mellan alla berörda parter i det svenska samhället.

- Under 2007 kommer gymnasieskolan att moderniseras och anpassas till utvecklingen i samhället och arbetslivet. Ett tätare samarbete mellan skolan och arbetslivet på den lokala nivån kring yrkesutbildningarna kommer också att krävas enligt lag från och med 2007. Syftet är att förbättra yrkesutbildningens kvalitet och relevans.
- Regeringen tillsatte 2005 en yrkesutbildningsdelegation med representanter från näringslivet och arbetsmarknadens parter i syfte att verka för ökad kvalitet i den yrkesinriktade utbildningen genom att utveckla samarbetet mellan skolan och arbetslivet. Jämställdhet mellan könen ska beaktas i delegationens arbete, som ska pågå fram till 2007.
- Utveckling av kortare yrkesinriktade eftergymnasiala utbildningsprogram prioriteras. Detta har stor betydelse för att det ska vara möjligt att möta arbetsmarknadens behov av specialiserad kompetens och för att tillhandahålla utbildningsmöjligheter för kvinnor och män som inte deltar i högre utbildning.
- Regeringen har avsatt ekonomiska resurser under en treårsperiod för att stödja initiativ och innovationsprojekt som kan ge långsiktigt positiva resultat, bidra till att höja kvaliteten och utveckla kunskapsbasen inom vårdsektorn.
- I Sverige betraktas validering som en central del i det livslånga lärandet, vilket också fastslås i den europeiska ungdomspakten. Det är viktigt både för individerna, inte minst de unga, och för en välfungerande arbetsmarknad att varje kvinna och man har möjlighet att validera sitt formella och icke-formella lärande. Regeringen har tillsatt en delegation för perioden 2004 till 2007 som ska arbeta med att utveckla legitimitet, kvalitet och metoder för validering.
- I den nyligen publicerade propositionen ”Ny värld – ny högskola” föreslås en ny, internationellt jämförbar examensstruktur för högre utbildning för att bland annat underlätta studenters och arbetstagares rörlighet. Rättvisare, tydligare och enklare antagningsregler syftar till att göra utbildningen tillgänglig för fler kvinnor och män.

Industriavtalet

Den 18 mars 1997 slöts ett samarbetsavtal om industriell utveckling och lönebildning, i dagligt tal kallat Industriavtalet, mellan 8 fackliga och 12 arbetsgivarorganisationer representerande så gott som samtliga industrisektorer (hela tillverknings- och gruvindustrierna) i Sverige. Avtalet är unikt i sin bredd: det täcker i stort sett hela den konkurrensutsatta sektorn i den svenska ekonomin, det överbryggar gamla gränser mellan arbetare och tjänstemän på den fackliga sidan och det lanserar en helt ny modell för avtalsförhandlingar och konfliktlösning.

Bakgrunden till Industriavtalet var bland annat en uppmaning från regeringen våren 1996 till arbetsmarknadens centrala organisationer att senast i mars 1997, om möjligt gemensamt, framlägga förslag om förändringar av förhandlings- och lönebildningssystemet i syfte att säkerställa en bättre fungerande lönebildning.

Industrins samarbetsavtal syftar till att främja industriell utveckling, lönsamhet och konkurrenskraft för att därigenom lägga en grund för god löneutveckling och goda villkor i övrigt för de anställda. Avtalet syftar till att ge industrins parter förutsättningar att utan stridsåtgärder genomföra konstruktiva avtalsförhandlingar med balanserade resultat. Parterna tar därmed ett gemensamt ansvar för lönebildningen på sin del av arbetsmarknaden och bidrar till en bättre fungerande lönebildning, som gör det möjligt att kombinera låg arbetslöshet och stabila priser.

Parterna redovisar i avtalet sina gemensamma bedömningar om bland annat förutsättningar för industriell verksamhet som till exempel internationell konkurrens, ekonomiska förutsättningar, konkurrensförmåga och energitillgång. Vikten av forskning och utveckling samt utbildning och kompetensutveckling för industrin har studerats vidare och rapporterats till Industrikommittén.

I förhandlingsdelen av avtalet presenteras ett ramverk för hur löneförhandlingar ska gå till. Syftet är att ge parterna förutsättningar att genomföra sina respektive förbundsförhandlingar konstruktivt, utan stridsåtgärder och att träffa nytt avtal med balanserade resultat innan det gamla har löpt ut.

Industrikommittén och opartiska ordförande

I enlighet med avtalet har avtalet har parterna inom industrin inrättat en industrikommitté, bestående av ledande företrädare för de avtalslutande parterna. Kommittén har till uppgift att följa och främja tillämpningen av Industriavtalet och i övrigt behandla frågor som syftar till att skapa goda förutsättningar för industrin och dess anställda.

Vid omförhandling av förbundsavtal skall parterna, i enlighet med avtalet, starta förhandlingarna tre månader innan det föregående avtalet löper ut med målet att slutföra dessa i rätt tid.

Om parterna inte träffat nytt avtal en månad innan det gamla avtalet löper ut ska de biträdas av en eller två opartiska ordföranden. En opartisk

ordförande har då möjligheter att agera på eget initiativ och kan bland annat begära utlåtanden från Ekonomiska Rådet, lägga egna förslag och skjuta upp stridsåtgärder i maximalt 14 dagar. Part som har för avsikt att varsla om stridsåtgärd har skyldighet att innan varsel läggs muntligt och skriftligt informera den opartiske ordföranden. Parternas avsikt är att så långt möjligt undvika stridsåtgärd som långsiktigt skadar verksamheten inom avtalsområdet eller som i onödan drabbar tredje man eller är till fara för samhället. Skr. 2005/06:23

Industrins ekonomiska råd

Industrikommittén utser Industrins Ekonomiska Råd som består av fyra fristående ekonomer som ger utlåtanden och lämnar rekommendationer i ekonomiska frågor på uppdrag av förbundsparterna, opartisk ordförande eller Industrikommittén.

Forskning och konkurrenskraft – industrins offert till Sverige

Industrikommittén bildades av de 12 arbetsgivarorganisationer och 7 fackförbund som tecknade Industriavtalet år 1997. Huvuduppgiften är att parterna ser till lönebildning håller sig inom det samhällsekonomiska utrymmet. Dessutom ska frågor av stor betydelse för industrins utveckling och konkurrenskraft behandlas. Forskning och utveckling är sedan avtalets början ett viktigt prioriterat område där möjligheterna till samsyn mellan parterna är stor.

Processen

Industrikommittén anordnade i oktober 2004 Industridagen med temat ”Forskning för konkurrenskraft”. Kommittén överlämnade då en ”offert” till statsminister Göran Persson där ett antal angelägna åtgärder för vässad industriell konkurrenskraft identifieras. Åtgärder som kräver en gemensam kraftsamling av regering och industri. Följande områden ingår i offerten:

- Konkurrenskraftiga industriforskningsinstitut,
- Ökat utbyte mellan industri, lärosäten och institut
- Branschforskningsprogram
- Innovationsstöd till nya och växande företag
- En ny struktur på ingenjörsutbildningen
- En förstärkt yrkesutbildning

Statsministern välkomnade denna inbjudan till samarbete och en arbetsgrupp tillsätts i regeringskansliet. Gruppen leds av statsekreterarna på närings- och utbildningsdepartementen.

Industrikommittén har tillsatt arbetsgrupper inom vart och ett av ovanstående områden. I varje grupp finns i normalfallet tre deltagare från arbetsgivarna och tre från facket, alla med god kännedom om området. Det är arbetande grupper i ordets rätta betydelse.

Utöver dessa sex grupper finns en styrgrupp med två deltagare från vardera parten som har till uppgift att samordna gruppernas arbete och att föra dialogen med regeringsföreträdarna. Vid fortlöpande möten har diskussioner förts med regeringen om åtgärder på vart och ett av ovanstående områden.

Industridagen 2005 ägde rum 4:e oktober och byggde vidare på de förslag och idéer som presenterades förra året och fokuserar denna gång på förutsättningarna för produktion och industriell verksamhet. Såväl statsminister Göran Persson som företrädare för Industrikommittén konstaterade att samarbetet kring Offerten fungerat mycket bra och att det skulle fortsätta även det kommande året.

Konkurrenskraftiga industriforskningsinstitut

Industrikommittén vill se en forskningsmiljö med starka industriforskningsinstitut – som i nära samarbete med universitet och högskolor – fungerar som kompetenscentra för industrin. Industriforskningsinstituten behöver koncentreras för att uppnå riktigt hög kompetens och de måste bli bättre på att samverka med små och medelstora företag. Institutens medverkan i europeiska forsknings- och utvecklingsprojekt behöver stärkas ytterligare.

Hur?

- Ta vara på synergier i den pågående omstruktureringen.
- Öka institutens samarbete med industrin och universitet och högskola.
- Industrikommittén tar fram en plan för ökad industriell medverkan i institutens projekt.
- Statens basfinansiering till instituten bör nå nivån 20 procent år 2010.

Ökat utbyte mellan industri, lärosäten och institut

För att överbrygga avståndet mellan akademi och industri vill Industrikommittén, i ett första steg, se en ökad personrörlighet mellan industri, akademi och institut genom följande åtgärder:

- Industrin finansierar ett ökat antal industridoktorander och adjungerade professorer som är verksamma inom universitet och högskola alternativt vid industriforskningsinstitut.
- Att statligt finansierade tjänster efter avlagd doktorexamen även inkluderar möjlighet till placering i industrin.
- Att industriella meriter premieras i det akademiska meriteringssystemet.

Hur?

- Industrikommittén utarbetar planer för industridoktorander och post-doc tjänster i näringslivet.
- En handlingsplan för ökad personrörlighet utformas i samarbete mellan alla berörda aktörer.
- Meriteringssystemet vid högskola och universitet ändras så att industrierfarenhet väger tyngre.

Branschforskningsprogram

Avancerade branschforskningsprogram för viktiga industribranscher ger stor samhällsekonomisk utväxling i konkurrenskraft och sysselsättning. Industrikommittén anser att de positiva effekterna av befintliga program kan realiseras inom fler områden. De närmaste åren bör ytterligare ett tiotal nationella branschforskningsprogram utformas. Ett fastare samarbete och en kontinuerlig dialog utvecklas mellan branschen, VINNOVA och forskningsutförare i anslutning till att branschforskningsprogrammen

utarbetas och genomförs. Programmen bör omfatta problemområden som Skr. 2005/06:23 är gemensamma för en betydande del av branschen och de ska underlätta internationella samarbeten.

Hur?

- Regeringen bör avsätta ytterligare medel till branscher med genomarbetade program och som är beredda att finansiera hälften av kostnaden.

Innovationsstöd till nya och växande företag

För att ta tillvara de små företagens utvecklingskraft på ett bättre sätt behöver kontaktytorna mellan företag och forskningsaktörer regionalt stärkas. Industriforskningsinstitutet tar en aktiv roll i denna process.

- Tillgången till såddkapital för nya och växande företag som har en bakgrund i befintliga industriföretag ökar.
- Avknoppningsbara idéer i befintliga företag som inte utvecklas inom företaget tas tillvara.
- De små företagens mottagningskapacitet för ny teknik och ny kunskap förbättras.

Hur?

- Stöd för SME genom Regionala innovationscentra och industriforskningsinstitutet.
- Stärkt såddfinansiering riktad till nya och växande industriföretag.
- Program för anställning av första ingenjör i SME.
- Industrikommittén arbetar för ett bättre innovationsklimat i företagen.

En ny struktur på ingenjörsutbildningen

Industrikommittén verkar för att:

- Högre teknisk utbildning bedrivs vid lärosäten och orter med bäst förutsättningar att ge en internationellt gångbar utbildning. En tydligare utbildningsstruktur och en effektivare användning av resurserna bidrar till att öka utbildningarnas kvalitet och attraktivitet.
- Ingenjörsutbildningarnas utformning, innehåll och dimensionering svarar mot industrins långsiktiga behov och utveckling.
- Ingenjörsutbildningarna lockar i större utsträckning kvinnliga studenter och ger studenterna goda kunskaper i entreprenörskap.

Hur?

- Industrikommitténs organisationer inleder hösten 2005 en strukturerad dialog mellan företag och lärosäten regionalt om innehåll i och dimensionering av högre teknisk utbildning.
- Industrikommitténs organisationer utvecklar och uppdaterar fortlöpande kunskapen om industrins kompetensbehov.
- Industrikommittén utarbetar under 2006 en handlingsplan för innehåll i och struktur på ingenjörsutbildningarna inom produktionsområdet.

Industrikommittén medverkar till att Teknikcollege skapas i nära samarbete mellan gymnasial och eftergymnasial vuxenutbildning, arbetsmarknadsutbildning, kvalificerad yrkesutbildning (KY) och teknisk yrkeshögskoleutbildning, för en effektivare resursanvändning.

Industrikommittén medverkar till att Teknikcollege utformas i nära samverkan mellan kommuner, utbildningsanordnare och företag till en attraktiv yrkesutbildning som väl återspeglar arbetslivets utveckling och behov och lockar såväl ungdomar som vuxna.

Industrikommittén medverkar till ett ökat engagemang från företagen i styrgrupper och genom att erbjuda praktik.

Hur?

- Förutsättningar för Teknikcollege skapas i berörda regelverk
- Fyra Teknikcollege startat 2006 med Industrikommitténs medverkan och år 2010 finns Teknikcollege i ett 20-tal viktiga industriregioner.

Vad har Industrikommitténs offertarbete bidragit till hittills?

En del av facit finns i forskningspropositionen och budgetpropositionen:

- Omstrukturering och finansiering av industriforskningsinstitutet.
- Den stora satsningen på branschprogram.
- Stödet till FoU-insatser i SME.
- Stöd till Industriella Utvecklingscentra.

Regionförbundet Sörmlands arbete med Lissabonstrategin

– med utgångspunkt från två kommuner Oxelösund och Flen

Inledning

Regionförbundet Sörmland vill bejaka de processer som äger rum inom EU. En viktig del är Lissabonstrategin. Den är tydlig i sin vision och sina mål och kan lätt omsättas på regional och lokal nivå.

Detta appendix presenterar det arbete som pågår i Regionförbundet Sörmland med att utveckla arbetsmetoder för både politiker och tjänstemän samt utarbeta konkreta handlingar inom det regionalpolitiska arbetet kring Lissabonstrategin.

Vår strävan är att vara ett ”pilotlän” och aktivt bidra till det gemensamma arbetet – att förverkliga Lissabonstrategin på lokal och regional nivå.

Regionförbundet Sörmland, som bildades 2003, har antagit tre politiskt fokusområden - Infrastruktur, Näringsliv och Kompetensförsörjning. Tre övergripande perspektiv genomsyrar arbetet - hållbar utveckling, ungdomars attityder/värderingar samt internationalisering.

För arbetet med Lissabonstrategin har vi sedan 2005 inrättat två politiska rapportörer. Deras uppgift är att ha ett särskilt ansvar för att integrera och kommunicera Lissabonstrategin på regional och kommunal nivå. I detta ingår att öka och sprida förståelsen för EU-arbetet och synliggöra det nationella handlingsprogrammet inom kommunerna och i regionerna. Det handlar om att arbeta med det sörmländska perspektivet och vidta åtgärder genom vårt fullmäktige och styrelse där så behövs. Arbetet skall kopplas ihop med befintliga utvecklingsplaner, den regionala utvecklingsprocessen.

Utgångspunkter och förslag till handling för Regionförbundet Sörmland som ”pilot län”

- Lissabonprocessen behöver ett ”bottom up” perspektiv som kopplas ihop med befintliga utvecklingsprocesser i länet för att länka samman nationellt och till EU. Politikerna skall där det är möjligt omsätta Lissabonprocessens ambitioner till lokal och regional nivå. Det vill säga leda det regionala utvecklingsarbetet, ta beslut och driva på i de frågor som är särskilt viktiga för tillväxten för Sörmland.
- Bygga på befintliga **nätverk** och utveckla nya nätverk bl a tillsammans med andra rapportörer som representerar övriga regioner i Sverige. Lyfta fram förebilder/goda exempel som kan bidra till engagemanget för Lissabonprocessen/EU-frågor och för tillväxten i

Sörmland. En nätverkskoordinator – en Mr eller Mrs Lisbon - behövs Skr. 2005/06:23 för varje region som har till uppgift att bli koppla ihop lokala, regionala, nationella och EU-nivån.

- Politikerna behöver stärka sin egen **kunskapsutveckling** för att leda utvecklingsarbetet. Rapportörerna kan då bidra till kunskapsutveckling hos övriga politiker. Följ arbetet i Regionkommittén, knyta strategiska kontakter inom EU, delta i relevanta nätverk, t ex det så kallade "LisbonRegions" samt samverka med andra regioner Sverige.
- Politikerna behöver **kommunicera, informera, engagera medborgarna** i Lissabonprocessen/EU frågorna. Rapportörerna har en vision att göra arbetet med Lissabonprocessen/EU-frågorna synligt och involvera medborgarna i arbetet med att prioritera de regionala frågorna. Utveckla en kommunikationsstrategi för det regionala arbetet och finna former för att föra dialogen som en del av de lokala/regionala utvecklingsplanerna och kopplade till Lissabonstrategin.

Exempel på aktiviteter som hittills genomförts.

- Regionförbundet har gjort en jämförelse av Sörmland, Sverige och EU inom tillväxt, ekonomi, sysselsättning, arbetslöshet, miljö och utbildning. Se bilaga 1.
- Rapportörerna har påbörjat ett arbete med att informera och synliggöra Lissabonstrategins ambitioner utifrån den nationella handlingsplanen samt den jämförelse Regionförbundet gjort för utvecklingen i regionen i ett nationellt och internationellt perspektiv. Det gäller att komma fram till områden/frågor där regionerna och kommunerna kan bidra till det gemensamma arbetet. Sörmland ligger bra till i många frågor men vi kan bli bättre inom flera områden. T ex kan nämnas koldioxidutsläpp i Oxelösund, låg övergång till högre studier, låg entreprenörsanda, sysselsättningsnivån under riksgenomsnittet mm.
- Fyra seminarier har hittills genomförts att sprida Lissabonstrategins intentioner. Arbetet pågår med att bygga nätverk i Sörmland samt inom Mälardalsområdet bland EU-ansvariga, näringslivschefer m.fl för att öka kunskapen och medvetenheten om Lissabonstrategin.
- Kontinuerliga kontakter med regeringskansliet.

Lokala exempel för att nå resultat på område inom Lissabonstrategin från Oxelösunds och Flens kommuner.

Oxelösund

Citat; Benita Vikström (s) kommunalråd i Oxelösund

Miljö, hållbar utveckling

Oxelösunds kommun har anlagt en våtmark för att effektivt rena och minska utsläppen i Östersjön. Dessutom har man beslutat om en större ombyggnad av reningsverket. Man kommer att uppnå bättre värden än de gränsvärden som är satta i dag. De lokala politikerna har beslutat att man ska vara föregångare och tar investeringen för att ta sitt ansvar för den hållbara utvecklingen.

Man har också beslutat att inte salta vid vinterväglag, detta av miljöhänsyn.

Oxelösunds skolor arbetar med miljöprojekt. Man har utarbetat strategier och byggt miljöhus på skolorna för att återvinna och skapa en bättre miljö. Arbetet ska bidra till att barnen har ett naturligt förhållningssätt till miljöfrågor. Grupper av lärare och elever ansvarar för skötsel och information. Man har en speciell EU-flagga (green flag) för att visa att man bidrar till hållbar utveckling.

Dagverksamheten för psykiskt handikappade har tagit på sig att åka runt i kommunens verksamhetslokaler och tömma återvinningskärl. De gör det 1-2 dagar per vecka. De åker sedan till den stora miljöcentralen i kommunen och sorterar. De som finns i dagverksamheten upplever att de gör ett riktigt jobb och för kommunens verksamheter kan man utan kostnader få sopor och avfall sorterat och återvunnet.

SSAB i Oxelösund facklar ut sin LD-gas. Detta bidrar till mer än 1 procent av Sveriges utsläpp av koldioxid. Genom en investering på mellan 120 till 150 miljoner kr kan miljövänliga drivmedel produceras av gasen. Det skulle bidra till att uppnå Sveriges åtagande att minska koldioxidutsläppen. Oxelösunds kommun har engagerat sig i frågan och uppvakttat regeringen i detta ärende.

Innovationer och entreprenörskap

För att förbättra möjligheterna till företagande och attityderna till entreprenörskap kommer Oxelösunds kommun att ha en "Företagsvecka" under hösten 2005. Denna vecka ska samtliga politiker i kommunstyrelsen ut och besöka företag en hel dag. Man räknar med 3-4 besök per person.

Kommunfullmäktige ska ha ett temasammanträde. Inbjudna är Regionförbundet, för att berätta vad man gör på den nivån när det gäller entreprenörskap och innovationsmotor i länet samt ALMI, för att berätta om hur man tar emot och hjälper nya företagare.

De två företagarföreningar som finns i kommunen ska ge sitt perspektiv och beskriva problem, hinder och möjligheter. Några företagare i kommunen kommer också att finnas på plats, som med sina exempel ur vardagen ska bidra till att öka fullmäktiges förståelse för företagarnas villkor. Vid diskussionerna deltar även myndighetsutövande tjänstemän.

Diskussionen syftar till att mynna ut i slutsatser om vad som kan ändras eller förbättras för att främja entreprenörskap och innovationer i länet. Kommunen har också uppmanat de politiska partierna att hålla möten den veckan med samma tema för att förstärka budskapet. Veckan föreslås bli ett årligt inslag i den lokala politiken.

Flens kommun

Citat Lotta Finstorp (m) kommunalråd i Flen

- Flen försöker få fler att gå vidare till högre studier. Flen har en nära samverkan med näringslivet. T.ex har Flens satsat på ett ”eget” gymnasium. Det har visat att satsningen med närhet har gjort att fler går vidare till högre studier efter gymnasiet.
- Det livslånga lärandet – kompetenscentrum som möjliggör högskolestudier på distans.
- Kvalificerad Yrkesutbildning KY- utbildning till tillverkningsindustrin i samverkan med validering (integration)
- Sanering av Hälleforsnäs Bruksområde, Sveriges största saneringsprojekt (90 miljoner kr)
- När kommunen upphandlade nya bilar (90 stycken) ställdes krav på att de skulle vara etanoldrivna. Tack vare att kommunen nu tillför 90 bilar som ska köras på etanol ansåg en lokal bensinstation att det finns underlag för att bygga en etanolförbränsling. I Flen har det inte tidigare funnits någon etanolförbränsling och därför sålts ytterst få etanolbilar till medborgarna i kommunen.
- Ökat skalskydd för att säkra kommunens dricksvattenförsörjning.
- Projekt Mullvaden, koncept för källsortering som involverar lantbrukare och hushåll på landsbygden
- Kvinnliga resurscentra finns, som tar tillvaratar kvinnors kompetens försöker att lotsa dem ut i arbetslivet.
- Satsning på, Gemenskapsinitiativet EQUAL - en innovation och strukturpåverkan. I Equalprojektet utvecklar partner i samarbete genom att tillvarata den tysta kunskap som finns i grupper och som idag missgynnas. Projektets syfte är att utveckla strategier, metoder och arbetssätt för att förstärka en organisatorisk infrastruktur (information, rådgivning utbildning, stöd och service) som främjar företagsamhet och som präglas av mångfald i tre kommuner. Projektet syftar till att uppmärksamma företagandena i underrepresenterade grupper (fokus på kvinnor från etniska minoriteter och funktionshindrade), att stimulera ungdomars företagsamhet.

- Satsningar på vidareutbildning gällande stora pensionsavgångar Skr. 2005/06:23 framgent. Vårdbiträden läser vidare till sjuksköterskor, förskollärare, grundskollärare.

En dialog mellan regeringen och svensk ungdom om den europeiska ungdomspakten

I mars 2005 antog Europeiska rådet den europeiska ungdomspakten²⁴. Målet med pakten är att förbättra utbildning, rörlighet och integrering i arbetslivet samt att öka unga européers delaktighet i samhället och samtidigt göra det lättare att kombinera yrkesliv och familjeliv. Pakten ska se till att insatser inom dessa områden genomförs på ett konsekvent sätt och utgöra en utgångspunkt för en stark, kontinuerlig mobilisering av ungdomar. Rådets slutsatser underströk att ungdomspaktens framgång beror på alla berörda parter deltagande. Det handlar först och främst om nationella, regionala och lokala ungdomsorganisationer, det Europeiska ungdomsforumet samt regionala och lokala myndigheter och arbetsmarknadens parter.

Regeringen har vid flera tillfällen arrangerat olika former av dialoger med ungdomar i frågor som av särskild vikt för ungdomar. Den 25 maj 2005 arrangerade ungdomsministern ett dialogforum om ungdomspakten med Sveriges ungdomsorganisationer. Diskussionerna fokuserade på konkreta idéer kring genomförandet av pakten, samt på hur ungdomar i framtiden vill bli informerade och konsulterade om processen.

Deltagarna diskuterade de olika fokusområdena för ungdomspakten i öppna grupper. Det erbjöds också tillfälle till privata samtal med ministern under 2-3 minuter. Nedan följer några exempel på vad som framkom under diskussionerna:

När det gäller sysselsättning och bättre möjligheter att kombinera yrkesliv med familjelivet föreslogs exempelvis mer och bättre information om och kontakt med arbetsgivare, mer information till ungdomar om entreprenörskap och värdering av icke-formellt och informellt lärande. Den allmänna meningen var att praktik är ett bra sätt för ungdomar att komma in på arbetsmarknaden. Vad gäller social integration nämndes anonyma arbetsansökningar som ett sätt att undvika diskriminering av exempelvis människor med utländsk bakgrund. Delad föräldraförsäkring föreslogs som ett sätt att främja en mer jämlik arbetsmarknad.

I diskussionerna om att förbättra utbildningen efterlystes mer information från arbetsgivare om vilken sorts kunskap de anser vara relevant för olika sorters jobb. Dessutom diskuterades förslag för att göra studiemedelssystemet mer flexibelt, att öka elevinflytandet i skolorna, att undvika att elever hoppar av sin utbildning och att ändra betygssystemet.

Deltagarna var överens om att erfarenheter som man fått från andra länder och kulturer genom exempelvis studier, praktik och arbete utomlands är mycket värdefulla. För att förbättra möjligheterna att skaffa sig sådana erfarenheter föreslog deltagarna bland annat att ungdomar redan i tidig ålder ska få tillgång till mer och bättre information på lokal nivå. Behovet att göra det lättare att ansöka till program för internationell rörlighet diskuterades också. Dessutom underströks vikten av att få tillgodoräkna sig utländska erfarenheter och meriter.

²⁴ För ytterligare information om ungdomspakten, se www.regeringen.se/ungdomspakten

Deltagarna hade också möjlighet att diskutera vilken form informationen till och dialogen med ungdomar i fråga om ungdomspakten skulle ha i framtiden. Aktiviteter som dialogforumet den 25 maj välkomnades. Samtidigt konstaterades att dessa forum för konsultationer inte får vara en engångsföreteelse utan att det är viktigt att ungdomar konsulteras kontinuerligt. Ett förslag var att bilda en referensgrupp med både organiserade ungdomar och ungdomar som inte är med i organisationer. Ett annat förslag var att fortsätta dialogen på en särskild hemsida för ungdomspakten. Dessutom diskuterades ett system för att utnämna ”hjältar” och ”skurkar” i samband med genomförandet av pakten. Skr. 2005/06:23

Integrerade riktlinjer

De integrerade riktlinjerna är applicerbara på alla medlemsländer och på gemenskapen. De skall stödja en samordning av de reformer och åtgärder som ingår i de nationella handlingsprogrammen som utarbetas av medlemsländerna samt komplettera gemenskapens Lissabon program för insatser genomförda på gemenskapsnivå 2005-2008 för tillväxt och sysselsättning. Genomförandet av dess riktlinjer ur alla aspekter skall ske med ett jämställdhetsperspektiv.

Makroekonomisk politik för tillväxt och sysselsättning

Riktlinje 1

För att säkerställa ekonomisk stabilitet för hållbar tillväxt 1. i överensstämmelse med stabilitets- och tillväxtpakten bör medlemsstaterna iaktta sina medelfristiga mål för de offentliga finanserna. Så länge detta mål inte uppnåtts, bör de vidta alla nödvändiga korrigerande åtgärder för att nå det. Medlemsstaterna bör undvika en konjunkturförstärkande finanspolitik. Det är dessutom nödvändigt att de medlemsstater som har alltför stort underskott vidtar verkningsfulla åtgärder för att snabbt korrigera detta. 2. Medlemsstater vars bytesbalansunderskott riskerar att bli ohållbara bör sträva efter att åtgärda dem genom strukturreformer, främja konkurrenskraften gentemot omvärlden och vid behov bidra till korrigeringen genom finanspolitiska åtgärder.

Riktlinje 2

För att trygga ekonomisk och finanspolitisk hållbarhet som en grund för ökad sysselsättning bör medlemsstaterna, med tanke på de beräknade kostnaderna för den åldrande befolkningen 1. i tillfredsställande takt minska den offentliga skulden för att stärka de offentliga finanserna, 2. reformera och förstärka pensions-, socialförsäkrings- och hälso- och sjukvårdssystemen för att se till att de är finansiellt hållbara, socialt tillräckliga och tillgängliga samt 3. vidta åtgärder för att öka deltagandet på arbetsmarknaden och höja arbetskraftsutbudet särskilt bland kvinnliga, yngre och äldre arbetstagare samt främja en livscykelinriktad syn på arbete för att öka antalet arbetstimmar i ekonomin.

Riktlinje 3

För att främja en tillväxt- och sysselsättningsorienterad samt effektiv resursfördelning bör medlemsstaterna, utan att det påverkar tillämpningen av riktlinjerna för ekonomisk stabilitet och hållbarhet, justera

sammansättningen av de offentliga utgifterna så, att ökad tonvikt läggs vid tillväxtfrämjande områden i enlighet med Lissabonstrategin, anpassa skattestrukturerna för att höja tillväxtpotentialen, sörja för att det finns mekanismer för att bedöma förhållandet mellan offentliga utgifter och uppnåendet av politiska mål och sörja för övergripande samstämmighet mellan reformpaketen.

Riktlinje 4

För att se till att löneutvecklingen bidrar till makroekonomisk stabilitet och tillväxt och för att höja sin anpassningsförmåga bör medlemsstaterna främja skapandet av lämpliga ramvillkor för löneförhandlingssystemen med full respekt för arbetsmarknadsparternas roll, i syfte att gynna en utveckling av nominella löner och arbetskraftskostnader som är förenlig med prisstabilitet och ligger i linje med produktivitetsutvecklingen på medellång sikt, med beaktande av kompetenskillnader och lokala arbetsmarknadsförhållanden.

Riktlinje 5

För att främja större samstämmighet mellan den makroekonomiska politiken, strukturpolitiken och sysselsättningspolitiken bör medlemsstaterna genomföra reformer såväl på arbets- som produktmarknaderna som samtidigt ökar tillväxtpotentialen och stöder de makroekonomiska ramarna genom ökad flexibilitet, produktionsfaktorernas rörlighet och anpassningsförmåga på arbets- och produktmarknaderna som ett svar på globaliseringen, tekniska framsteg, förändringar i efterfrågan och konjunktursvängningar. Medlemsstaterna bör särskilt driva på reformeringen av skatter och bidrag så att incitamenten ökas och arbete lönar sig, öka arbetsmarknadernas anpassningsbarhet genom att kombinera flexibilitet och trygghet i anställningen och förbättra anställbarhet genom att investera i humankapital.

Riktlinje 6

För att bidra till en dynamisk och fungerande ekonomisk och monetär union bör medlemsstaterna i euroområdet sörja för en bättre samordning av sin ekonomiska politik och budgetpolitik och särskilt: 1. ägna särskild uppmärksamhet åt hållbara offentliga finanser i fullständig förenlighet med stabilitets- och tillväxtpakten, 2. bidra till sådana politiska åtgärder som stöder den ekonomiska återhämtningen och är förenlig med prisstabiliteten och därigenom ökar förtroendet inom affärsvärlden och hos konsumenter på kort sikt, samtidigt som de överensstämmer med en hållbar tillväxt på lång sikt, 3. fortsätta sina strukturreformer i syfte att förbättra euroområdets potentiella tillväxt på lång sikt och dess produktivitet, konkurrenskraft och ekonomiska anpassning till asymmetriska chocker och samtidigt ägna särskild uppmärksamhet åt

Mikroekonomiska reformer för att öka Europas tillväxtpotential

Riktlinje 7

För att öka och förbättra investeringarna i forskning och utveckling, särskilt de privata företagens investeringar bekräftas det övergripande målet för 2010 på 3 procent av BNP, med en lämplig fördelning mellan privata och offentliga investeringar. Medlemsstaterna kommer att fastställa specifika mellanliggande nivåer. Medlemsstaterna bör vidareutveckla de åtgärder på olika områden som syftar till att främja forskning och utveckling, särskilt de privata företagens forskning och utveckling, genom att 1. förbättra rambetingelserna och genom att se till att företagen verkar i en tillräckligt konkurrensutsatt och attraktiv miljö, 2. effektivare använda de offentliga utgifterna för forskning och utveckling och utveckla offentlig-privata partnerskap, 3. utveckla och förstärka kompetenscentrum vid institutioner för högre utbildning och forskning i medlemsstaterna, och att inrätta nya sådana vid behov, förbättra samarbete och tekniköverföring mellan offentliga forskningsinstitut och privata företag, 4. utveckla och bättre använda incitament för att öka den privata sektorns forskning och utveckling, 5. modernisera forskningsinstitutens och universitetens förvaltning samt 6. sörja för att det finns tillräckligt många kvalificerade forskare genom att locka fler studenter till vetenskapliga, tekniska och ingenjörsvetenskapliga utbildningsgrenar och genom att förbättra karriärmöjligheterna och rörligheten för forskare och utvecklingspersonal inom Europa, internationellt och mellan sektorer.

Riktlinje 8

För att underlätta alla former av innovation bör medlemsstaterna inrikta sig på följande: 1. Förbättra stödtjänster för innovation, särskilt för spridning och tekniköverföring. 2. Inrätta och utveckla innovationscentrum, innovationsnätverk och inkubatorer där universitet, forskningsinstitutioner och företag kan mötas, även på regional och lokal nivå, för att bidra till att överbrygga den tekniska klyftan mellan regionerna. 3. Stimulera kunskapsöverföring över gränserna, även från utländska direktinvesteringar. 4. Främja offentlig upphandling av innovativa produkter och tjänster. 5. Förbättra tillgången till inhemsk och internationell finansiering. 6. Effektiva och överkomliga medel för att se till att immateriella rättigheter respekteras.

Riktlinje 9

För att underlätta spridning och faktisk användning av IKT samt utveckla ett informationssamhälle som omfattar alla bör medlemsstaterna göra följande: 1. Främja utbredd användning av IKT i offentliga förvaltningar, små och medelstora företag och hushåll. 2. Fastställa de nödvändiga ramarna för förändringarna av organisationen av arbetet i ekonomin i samband med detta. 3. Främja en stark närvaro av den europeiska industrin i centrala segment inom IKT. 4. Främja utvecklingen av starka IKT- och innehållsindustrier samt väl fungerande marknader. 5. Säkerställa nät- och informationssäkerhet samt konvergens och driftskompatibilitet för att upprätta ett informationsområde utan gränser. 6. Främja utvecklingen av bredbandsnät, även i regioner där täckningen är bristfällig, för att utveckla kunskapsekonomin.

Riktlinje 10

För att stärka den industriella basens konkurrensfördelar behöver Europa en solid industriell struktur på hela sitt territorium. Behovet att föra en modern och aktiv industripolitik förutsätter att den industriella basens konkurrensfördelar förstärks, bland annat genom attraktivare ramvillkor för både tillverkning och tjänster, samtidigt som det säkerställs att åtgärderna på nationell, transnationell och europeisk nivå kompletterar varandra. Medlemsstaterna bör göra följande: 1. Inleda arbetet genom att identifiera mervärdes- och konkurrensfaktorerna i centrala industrisektorer och att ta itu med de utmaningar de ställs inför genom globaliseringen. 2. Även inrikta sig på utveckling av ny teknik och nya marknader. a) Detta innebär särskilt ett åtagande att främja nya teknikinitiativ som bygger på offentlig-privata partnerskap och samarbete mellan medlemsstaterna, som bidrar till att lösa marknadsmisslyckanden. b) Detta innebär även inrättande och utveckling av nätverk av regionala eller lokala företagsgrupper i hela EU med större medverkan av små och medelstora företag.

Riktlinje 11

För att främja en hållbar resursanvändning och stärka synergierna mellan miljöskydd och tillväxt bör medlemsstaterna göra följande: 1. Prioritera energieffektivitet och kraftvärme, utveckling av hållbara, inklusive förnybara energiformer samt snabb spridning av miljövänlig och miljöeffektiv teknik a) dels inom den inre marknaden, särskilt på transport- och energiområdet, för att bland annat minska den europeiska ekonomins känslighet för variationer i oljepriserna, b) dels gentemot resten av världen som en sektor med avsevärd exportpotential. 2. Främja att medel utvecklas till internalisering av externa miljökostnader och bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och miljöförstöring. Dessa prioriteringar bör genomföras i enlighet med befintlig gemenskapslagstiftning och de åtgärder och instrument som föreslås i handlingsplanen för miljöteknik (ETAP), bl.a. genom a) att utnyttja

marknadsbaserade instrument, b) riskfonder och medel för FoU, c) att främja hållbara produktions- och konsumtionsmönster samt miljötänkande vid offentlig upphandling, d) att ägna de små och medelstora företagen särskild uppmärksamhet och e) att reformera subventioner som har betydande negativa effekter på miljön och som är oförenliga med hållbar utveckling, i syfte att successivt avveckla dem. 3. Sträva mot målet att stoppa förlusten av biologisk mångfald senast 2010, särskilt genom att införliva detta krav med annan politik, med tanke på den biologiska mångfaldens betydelse för vissa ekonomiska sektorer. 4. Fortsätta kampen mot klimatförändring genom att uppnå Kyotomålen på ett kostnadseffektivt sätt, särskilt när det gäller små och medelstora företag.

Riktlinje 12

För att utvidga och fördjupa den inre marknaden bör medlemsstaterna göra följande: 1. Påskynda införlivandet av direktiven rörande den inre marknaden. 2. Prioritera en striktare och bättre efterlevnad av lagstiftningen rörande den inre marknaden. 3. Undanröja kvarstående hinder för gränsöverskridande verksamhet. 4. Tillämpa EU:s bestämmelser om offentlig upphandling effektivt. 5. Främja en fullt fungerande inre marknad för tjänster, samtidigt som den europeiska sociala modellen bevaras. 6. Påskynda integrationen av finansmarknaden genom att handlingsplanen för finansiella tjänster genomförs och tillämpas på ett konsekvent och enhetligt sätt.

Riktlinje 13

För att säkerställa öppna och konkurrenskraftiga marknader inom och utanför Europa samt utnyttja globaliseringens fördelar bör medlemsstaterna prioritera följande: 1. Avlägsnande av rättsliga hinder, handelshinder och andra hinder som obefogat står i vägen för konkurrens. 2. Ett effektivare genomförande av konkurrenspolitiken. 3. En selektiv undersökning av marknader och regleringar från konkurrens- och tillsynsmyndigheternas sida i syfte att identifiera och undanröja hinder för konkurrens och marknadsinträde. 4. En minskning av statligt stöd som snedvrider konkurrensen. 5. En omfördelning av stödet till förmån för vissa övergripande mål som forskning, innovation och bättre utnyttjande av humankapitalet samt väl identifierade marknadsmisslyckanden, i enlighet med de kommande gemenskapsramarna. 6. Främjande av öppenhet utåt, även i ett multilateralt sammanhang. 7. Fullständigt genomförande av de överenskomna åtgärderna för att öppna nätindustrierna för konkurrens, så att effektiv konkurrens säkerställs på de integrerade europeiska marknaderna. Samtidigt spelar tillhandahållandet av effektiva tjänster av allmänt ekonomiskt intresse till rimliga priser en viktig roll i en konkurrenskraftig och dynamisk ekonomi.

Riktlinje 14

För att skapa ett mer konkurrenskraftigt företagsklimat och stimulera privata initiativ genom bättre lagstiftning bör medlemsstaterna göra följande: 1. Minska den administrativa börda som åläggs företagen, särskilt för små och medelstora företag och nystartade företag. 2. Förbättra kvaliteten på befintlig och ny lagstiftning, samtidigt som målen bevaras, genom en systematisk och rigorös bedömning av de ekonomiska, sociala (inklusive hälsomässiga) och miljömässiga konsekvenserna, samtidigt som medlemsstaterna beaktar och bättre mäter den administrativa börda som är förbunden med lagstiftningen, samt effekterna på konkurrenskraften, även i samband med verkställigheten. 3. Uppmuntra företag att utveckla sitt kollektiva sociala ansvar.

Riktlinje 15

För att främja en mer företagärvänlig kultur och skapa ett gynnsamt klimat för små och medelstora företag bör medlemsstaterna göra följande: 1. Förbättra tillgången till finansiering, för att främja företagets bildande och tillväxt, särskilt mikrokrediter och andra former av riskkapital. 2. Stärka de ekonomiska incitamenten, bland annat genom att förenkla skattesystemen och minska lönebikostnaderna. 3. Stärka små och medelstora företags innovationspotential. 4. Tillhandahålla relevanta stödtjänster, till exempel inrättande av systemet med "en dörr in" och stimulans av nationella stödnätverk för företag, i syfte att främja nyföretagande och tillväxt i enlighet med stadgan för småföretag. Vidare bör medlemsstaterna förstärka utbildningen i entreprenörskap för små och medelstora företag. De bör också underlätta ägarskifte, vid behov modernisera sin konkurslagstiftning och förbättra sina förfaranden för undsättning och omstrukturering av företag.

Riktlinje 16

För att utvidga, förbättra och sammanlänka den europeiska infrastrukturen och slutföra prioriterade gränsöverskridande projekt, med det särskilda syftet att uppnå en högre grad av integration av de nationella marknaderna inom det utvidgade EU, bör medlemsstaterna göra följande: 1. Utveckla tillfredsställande villkor för resurseffektiva infrastrukturer för transport, energi och IKT, med prioritering av de infrastrukturer som ingår i TEN-näten, genom att komplettera gemenskapsmekanismerna, särskilt i gränsöverskridande avsnitt och randområden, eftersom det är en väsentlig förutsättning för att nätindustrierna skall kunna öppnas för konkurrens. 2. Överväga utvecklingen av offentlig-privata partnerskap. 3. Undersöka frågan om lämpliga prissättningssystem för infrastrukturen för att säkerställa en effektiv användning av infrastrukturerna och utveckling av en hållbar jämvikt mellan transportsätten, med tonvikt på teknikövergång och innovation och med vederbörlig hänsyn till miljökostnaderna och konsekvenserna för tillväxten.

Riktlinje 17

Genomföra en sysselsättningspolitik som syftar till att uppnå full sysselsättning, förbättra kvaliteten och produktiviteten i arbetet och öka graden av social och territoriell sammanhållning. Politiken bör bidra till att det uppnås en genomsnittlig sysselsättningsgrad för Europeiska unionen på 70 procent totalt sett, på minst 60 procent för kvinnor och på 50 procent för äldre arbetstagare (55–64) senast 2010 och till att arbetslösheten och sysslösheten minskar. Medlemsstaterna bör överväga att fastställa nationella sysselsättningsmål.

Riktlinjer 18

Främja en livscykelinriktad syn på arbete genom ett förnyat försök att skapa sysselsättningsmöjligheter för unga och minska ungdomsarbetslösheten i enlighet med ungdomspakten, resoluta åtgärder för att öka kvinnors deltagande och minska klyftorna mellan män och kvinnor när det gäller sysselsättning, arbetslöshet och löner, bättre balans mellan arbete och privatliv samt tillhandahållande av tillgänglig barnomsorg och anhörigvård till rimliga priser, stöd till aktivt åldrande, inbegripet lämpliga arbetsvillkor, bättre (yrkes)hälsostatus och tillräckliga stimulansåtgärder för arbete och åtgärder för att motverka förtidspensionering, moderna sociala trygghetssystem, inklusive pensioner och hälsovård, som är socialt tillräckliga, ekonomiskt hållbara och anpassade till föränderliga behov, så att man stöder längre sysselsättning och längre arbetsliv.

Riktlinje 19

Sörja för en arbetsmarknad som är öppen för alla, göra arbete mer attraktivt och göra arbete lönsamt för arbetsökande, även för mindre gynnade personer och ej sysselsatta genom aktiva, förebyggande arbetsmarknadsåtgärder, inbegripet tidigt fastställande av behov, hjälp med arbetsökandet, vägledning och utbildning som ett led i personliga åtgärdsprogram, tillhandahållande av nödvändiga sociala tjänster för att stödja integration av de personer som är mest isolerade från arbetsmarknaden och bidra till utrotningen av fattigdom, fortlöpande översyn av den motivering eller brist på motivering som följer av skatte- och förmånssystem, inbegripet förvaltningen av förmåner och villkoren för dessa samt en betydande minskning av de höga effektiva marginalsattesatserna, särskilt för dem med låga inkomster, samtidigt som man sörjer för tillfredsställande nivåer för socialt skydd, utveckling av nya källor till sysselsättning inom tjänster med inriktning på personer och företag, särskilt på lokal nivå.

Riktlinje 20

Förbättra förmågan att möta arbetsmarknadens behov genom modernisering och förstärkning av arbetsmarknadsinstitutionerna, särskilt arbetsförmedlingarna, bland annat i syfte att garantera större öppenhet när det gäller sysselsättnings- och utbildningsmöjligheter på nationell nivå och EU-nivå, undanröjande av hinder för arbetstagarnas rörlighet i hela Europa inom ramen för EU-fördragen, bättre förutseende när det gäller färdighetsbehov samt utbudsbrister och flaskhalsar på arbetsmarknaden, ändamålsenlig förvaltning av ekonomisk migration.

Riktlinje 21

Främja flexibilitet i kombination med anställningstrygghet och minska segmenteringen av arbetsmarknaden, med vederbörligt beaktande av den roll som tillkommer arbetsmarknadens parter, genom anpassning av arbetslagstiftningen, vid behov med en översyn av olika typer av anställningsavtal och arbetstidsarrangemang, hantering av problemet med odeklarerat arbete, bättre föregripande och positiv förvaltning av förändringar, inbegripet ekonomisk omstrukturering, framför allt förändringar som är förbundna med öppnandet av handeln, så att de sociala kostnaderna för förändringarna blir så små som möjligt och en anpassning underlättas, främjande och spridning av innovativa och smidiga former för arbetets organisation, i syfte att förbättra kvaliteten och produktiviteten i arbetet, inbegripet hälsa och säkerhet, stöd till omställningar med anknytning till sysselsättningsstatus, inbegripet utbildning, verksamhet som egenföretagare, bildande av företag samt geografisk rörlighet.

Riktlinje 22

Sörja för en sysselsättningsfrämjande utveckling av arbetskostnader och mekanismer för fastställande av löner genom att uppmuntra arbetsmarknadens parter att inom sina respektive ansvarsområden fastställa en lämplig ram för löneförhandlingar, så att produktivets- och arbetsmarknadsutmaningarna återspeglas på alla relevanta nivåer och så att könsrelaterade löneklyftor undviks, att se över de indirekta arbetskostnadernas inverkan på sysselsättningen och vid behov anpassa deras struktur och nivå, särskilt för att minska de lågavlönades skattebörd.

Riktlinje 23

Utöka och förbättra investeringarna i humankapital genom en utbildningspolitik och utbildningsåtgärder som omfattar alla, i syfte att avsevärt underlätta tillträdet till grundläggande yrkesutbildning, sekundär utbildning och högre utbildning, inklusive lärlingsutbildning och utbildning i entreprenörskap, en avsevärd minskning av det antal elever som slutar skolan i förtid, effektiva strategier för livslångt lärande öppna

för alla i skolor, företag, offentliga myndigheter och hem i enlighet med europeiska avtal, inbegripet lämpliga stimulansåtgärder och kostnadsfördelningsmekanismer för att öka deltagandet i vidareutbildning och arbetsplatsutbildning under hela livscykeln, särskilt för lågutbildade och äldre arbetstagare.

Riktlinje 24

Anpassa utbildningssystemen till nya kompetenskrav genom att förbättra och garantera attraktiva och öppna utbildningssystem med hög kvalitetsstandard, bredda utbudet av utbildningsmöjligheter och sörja för flexibla inlärningsvägar samt förbättra möjligheten till rörlighet för studenter och praktikanter, förbättra och diversifiera tillträdet för alla till utbildning och kunskap genom arbetstidens förläggning, tjänster som stöder familjen, yrkesvägledning och eventuellt nya former av kostnadsdelning, möta nya yrkesbehov, nyckelkompetens och framtida färdighetskrav genom att förbättra definitionen och genomblickbarheten när det gäller kvalifikationer, för deras faktiska erkännande samt godkännande av icke-formellt och informellt lärande.

Indikatorer för att följa upp sysselsättningsstrategin

Huvudindikatorer²⁵**Huvudindikator 1 – Relativ arbetslöshet (RL 17), strukturindikator**

Antalet öppet arbetslösa i förhållande till arbetskraften, i procent.

Relativ arbetslöshet	Totalt	Kvinnor	Män
15-64	6,3	6,1	6,5

Källa: Eurostats harmoniserade arbetslöshetsserie.

Huvudindikator 2 – Sysselsättningsgrad (RL 17), strukturindikator

Sysselsättningsgrad, dvs. antalet sysselsatta i förhållande till befolkningen i samma åldersgrupp, i procent.

Sysselsättningsgrad per åldersgrupp	Totalt	Kvinnor	Män
15-64	72,1	70,5	73,6
55-64	69,1	67,0	71,2

Källa: Quarterly Labour Force Data, Eurostat.²⁶

Huvudindikator 3 – Övergångar i olika lönenivåer (RL 21)

Övergångar mellan icke förvärvsarbete och förvärvsarbete samt mellan förvärvsarbete i olika lönenivåer, i procent.

Totalt	Status 2003					
	Decil 1	Decil 2	Decil 3	Decil 4-10	Ej arbetande	Totalt
Status 2002						
Decil 1	39,0	16,5	7,8	9,6	27,0	100,0
Decil 2	13,4	37,6	15,7	18,1	15,3	100,0
Decil 3	4,7	16,0	42,3	28,6	8,4	100,0
Decil 4-10	0,8	2,1	3,9	90,4	2,8	100,0
Ej arbetande	9,6	3,9	1,7	2,3	82,5	100,0

Kvinnor	Status 2003					
	Decil 1	Decil 2	Decil 3	Decil 4-10	Ej arbetande	Totalt
Status 2002						
Decil 1	36,5	15,8	7,8	11,7	28,2	100,0
Decil 2	13,1	34,9	14,5	20,9	16,6	100,0
Decil 3	5,2	16,0	37,4	31,5	9,9	100,0
Decil 4-10	0,9	2,4	4,6	88,8	3,2	100,0
Ej arbetande	9,1	3,8	1,8	2,9	82,3	100,0

²⁵ Om inget annat anges avser uppgifterna årsmedeltalet för 2004. Huvudindikatorerna 16 och 19 är exkluderade på grund av att brist på data.

²⁶ Quarterly Labour Force Data är jämförbara med skattningar baserade på Labour Force Survey (LFS) och ESA-95.

Män	Status 2003						
	Status 2002	Decil 1	Decil 2	Decil 3	Decil 4-10	Ej arbetande	Totalt
<i>Decil 1</i>		40,8	18,7	6,9	7,6	26,1	100,0
<i>Decil 2</i>		13,3	38,2	16,9	17,0	14,6	100,0
<i>Decil 3</i>		3,5	14,1	44,9	29,9	7,5	100,0
<i>Decil 4-10</i>		0,7	2,0	3,8	91,2	2,3	100,0
<i>Ej arbetande</i>		10,3	4,2	1,3	1,5	82,7	100,0

Källa: Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS), Statistiska centralbyrån.

Huvudindikator 4 – Tillväxt av arbetskraftens produktivitet (RL 21)

Förändring av arbetskraftens produktivitet per sysselsatt och per arbetad timme, i procent.

Arbetskraftens produktivitet (2003)	Totalt
<i>Per sysselsatt</i>	1,8
<i>Per arbetad timme</i>	2,7

Källa: ESA95, DG ECFIN.

Huvudindikator 5 – Övergångar per arbetskraftsstatus (RL 21)

Genomsnittlig andel övergångar mellan sysselsättning, arbetslöshet och ej i arbetskraften under årets fyra kvartal, i procent.

Totalt	Status vid t			
Status vid t-1	Sysselsatt	Arbetslös	Ej i arbetskraften	Totalt
Sysselsatt	96,1	1,3	2,6	100,0
Arbetslös	24,2	55,6	20,2	100,0
Ej i arbetskraften	8,9	4,2	86,8	100,0

Kvinnor	Status vid t			
Status vid t-1	Sysselsatt	Arbetslös	Ej i arbetskraften	Totalt
Sysselsatt	95,8	1,2	3,0	100,0
Arbetslös	23,7	53,8	22,5	100,0
Ej i arbetskraften	8,9	4,0	87,1	100,0

Män	Status vid t			
Status vid t-1	Sysselsatt	Arbetslös	Ej i arbetskraften	Totalt
Sysselsatt	96,4	1,4	2,2	100,0
Arbetslös	24,6	57,0	18,4	100,0
Ej i arbetskraften	8,9	4,6	86,5	100,0

Källa: Arbetskraftsundersökningen (AKU), Statistiska centralbyrån.

Huvudindikator 6 – Långtidsarbetslöshet (RL 19)

Långtidsarbetslösa (12 månader eller mer) som andel av arbetskraften, i procent.

	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Relativ långtidsarbetslöshet</i>	1,2	1,4	1,0

Källa: Quarterly Labour Force Data, Eurostat.

Huvudindikator 7 – Förebyggande åtgärder (RL 19)

Andel ungdomar och vuxna som blev arbetslösa i månad X och som fortfarande är arbetslösa i månad X+6/X+12 och som inte har erbjudits en handlingsplan²⁷, i procent.

Förebyggande åtgärder²⁸	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Ungdomar</i>	1,7	1,4	1,9
<i>Vuxna</i>	2,9	2,8	2,9

Källa: Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS).

Huvudindikator 8 – Ny start (RL 19)

Andel ungdomar och vuxna som blev arbetslösa i månad X och som fortfarande är arbetslösa i månad X+6/X+12 och som inte har erbjudits en ny start, i procent.

Ny start²⁹	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Ungdomar</i>	5,4	4,4	6,3
<i>Vuxna</i>	10,1	8,7	11,4

Källa: Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS).

Huvudindikator 10 – Aktivering av långtidsarbetslösa (RL 19)

Antalet registrerade långtidsarbetslösa deltagare i aktiva åtgärder i relation till summan av antalet registrerade långtidsarbetslösa, i procent. Nedbrutna på typ av åtgärder och kön (LMP kategorier).

Långtidsarbetslösa i åtgärder³⁰	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Alla</i>	63,8	63,7	63,9
<i><u>Nedbrutna på typ av åtgärder</u></i>			
- <i>Utbildning</i>	19,3	22,1	17,3
- <i>Sysselsättnings främjande åtgärder</i>	16,9	15,9	17,6
- <i>Integration av arbetshandikappade</i>	26,2	24,3	27,5
- <i>Start av egen näringsverksamhet</i>	1,4	1,3	1,5

Källa: Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS).

²⁷ Handlingsplaner är det som ingår i fördjupad vägledning och platsförmedlingshjälp, LMP kategori 1, för Sverige.

²⁸ Med ungdomar avses kvinnor och män yngre än 25 år och med vuxna avses kvinnor och män äldre än 25 år.

²⁹ Med ny start avses utbildning, omskolning, arbetspraktik, anställning eller andra åtgärder som främjar anställbarheten.

³⁰ Med långtidsarbetslösa avses personer som varit arbetslösa i mer än 12 månader.

Huvudindikator 11 – Uppföljning av programdeltagare till sysselsättning (RL 19)

Skr. 2005/06:23

1. Inflöde till sysselsättning efter deltagande i arbetsmarknadspolitiska åtgärder 3 månader efter avslutad åtgärd (6 månader inom parentes), i procent.

Inflöde till sysselsättning	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Totalt</i>	36,4 (40,0)	34,8 (38,3)	37,7 (41,4)
<i>Nerbruten på olika typer av åtgärder³¹</i>			
- Utbildning ³²	32,3 (37,1)	30,1 (34,6)	34,2 (39,1)
<i>Därav arbetsmarknadsutbildning</i>	73,4 (68,2)	74,9 (69,5)	72,6 (67,4)
- Sysselsättningsfrämjande åtgärder ³³	41,0 (43,3)	40,6 (42,8)	41,3 (43,6)
- Integration av arbetshandikappade ³⁴	23,1 (24,4)	22,3 (22,9)	23,5 (25,2)
- Start av egen näringsverksamhet	80,6 (80,0)	80,3 (80,8)	80,7 (79,5)

Källa: Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS).

2. Återgång till arbetslöshet efter deltagande i arbetsmarknadspolitisk åtgärd 3 månader efter avslutad åtgärd (6 månader inom parentes), i procent.

Återgång till arbetslöshet	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Totalt</i>	24,9 (20,6)	24,0 (19,1)	25,6 (21,7)
<i>Nedbruten på typ av åtgärd³⁵</i>			
- Utbildning ³⁶	22,5 (18,9)	22,0 (17,9)	22,9 (19,6)
<i>Därav arbetsmarknadsutbildning</i>	14,0 (16,4)	11,1 (13,2)	15,5 (18,1)
- Sysselsättningsfrämjande åtgärder ³⁷	27,6 (22,4)	26,4 (20,4)	28,5 (24,0)
- Integration av arbetshandikappade ³⁸	39,1 (33,0)	37,0 (30,8)	40,2 (34,3)
- Start av egen näringsverksamhet	9,7 (9,0)	8,9 (7,6)	10,1 (9,8)

Källa: Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS).

³¹ Nedbrytningen är baserad på kategorierna i LMP databasen (Eurostat).

³² Datortek, aktiviteter inom väglednings- och platsförmedlingsservice, arbetslivsinriktad rehabilitering, projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning, arbetsmarknadsutbildning, förberedande kurser.

³³ Generellt anställningsstöd, förstärkt anställningsstöd, särskilt anställningsstöd, arbetspraktik, kommunala ungdomsprogrammet (ungdomar under 20 år), ungdomsgarantin (ungdomar i åldern 20-24 år).

³⁴ Lönebidrag, offentligt skyddat arbete. De kvarstående deltagarna i dessa åtgärder har använts som nämnare istället för de som har lämnat åtgärderna.

³⁵ Nedbrytningen är baserad på kategorierna i LMP databasen (Eurostat).

³⁶ Datortek, aktiviteter inom väglednings- och platsförmedlingsservice, arbetslivsinriktad rehabilitering, projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning, arbetsmarknadsutbildning, förberedande kurser.

³⁷ Generellt anställningsstöd, förstärkt anställningsstöd, särskilt anställningsstöd, arbetspraktik, kommunala ungdomsprogrammet (ungdomar under 20 år), ungdomsgarantin (ungdomar i åldern 20-24 år).

³⁸ Lönebidrag, offentligt skyddat arbete. De kvarstående deltagarna i dessa åtgärder har använts som nämnare istället för de som har lämnat åtgärderna.

Huvudindikator 12 – Nystartade företag (RL 21), strukturindikator

Skr. 2005/06:23

Nystartade företag som andel av antalet aktiva företag, i procent.

	Totalt
<i>Nystartade företag (2002)</i>	6,1

Källa: Eurostat Structural Business Statistics (SBS).

Huvudindikator 13 – Sysselsättningstillväxt (RL 17), strukturindikator

Årlig förändring i antalet sysselsatta personer, totalt och per sektor, i procentenheter.

Sysselsättningstillväxt	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Totalt (2004)</i>	-0,5	-0,4	-0,6
<i>Jordbruk (2003)</i>	-1,4		
<i>Industri (2003)</i>	-2,1		
<i>Service (2003)</i>	0,4		

Källa: Quarterly Labour Force Data, Eurostat.

Huvudindikator 14 – Överlevnadsgrad för nystartade företag (RL 21), strukturindikator

Nystartade företag år t som fortfarande är aktiva år t+3.

	Totalt
<i>Överlevnadsgrad för nystartade företag efter 3 år (1999-2002)</i>	79,0

Källa: Structural Business Statistics (SBS), Eurostat.

Huvudindikator 15 – Mångfald av kontrakt- och arbetsöverenskommelser (RL 21)

Antal anställda i atypisk sysselsättning (deltid och/eller tidsbegränsad anställning) i procent av samtliga anställda. Antal anställda som arbetar deltid och/eller har tidsbegränsad anställning i procent av samtliga anställda i samma grupp, respektive antal egen företagare i procent av samtliga anställda.

Kontrakt- och arbetsöverenskommelser	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Atypisk sysselsättning</i>	35,5	49,0	21,7
<i>Deltid</i>	26,3	40,8	11,4
- <i>Ofrivillig deltid</i>	25,5	23,6	32,4
- <i>Tidsbegränsad anställning</i>	15,2	16,8	13,5
- <i>Ofrivillig tidsbegränsad anställning</i>	25,8	22,9	29,5
<i>Egen företagare</i>	9,6	4,9	14,0

Källa: Arbetskraftsundersökningen (AKU), Statistiska centralbyrån.

Huvudindikator 17 – Utveckling av arbetsolyckor (RL 21), strukturindikator

Utvecklingen av arbetsolyckor definierad som antalet anmälda arbetsolyckor per 1 000 förvärvsarbetande.

Utveckling av anmälda arbetsolyckor	Totalt	Kvinnor	Män
<i>2000</i>	8,9	7,4	10,3
<i>2001</i>	8,2	6,4	9,8
<i>2002</i>	9,1	7,4	10,6
<i>2003</i>	8,4	7,0	9,8
<i>2004</i>	7,4	6,2	8,6

Källa: Arbetsmiljöverket/ISA och Statistiska centralbyrån.

Huvudindikator 18 – Utveckling av arbetssjukdomsfall (RL 21)

Skr. 2005/06:23

Utvecklingen i arbetssjukdomsfall definierad som antalet anmälda arbetssjukdomsfall per 1 000 förvärvsarbetande.

Utveckling av arbetssjukdomsfall	Totalt	Kvinnor	Män
2000	5,8	7,0	4,7
2001	6,4	7,7	5,3
2002	5,4	6,3	4,5
2003	6,2	7,3	5,2
2004	5,1	5,9	4,3

Källa: Arbetsmiljöverket/ISA och Statistiska centralbyrån.

Huvudindikator 20 – Uppnådd utbildning bland 22-åringar (RL 23)

Andel 22-åringar som har uppnått minst gymnasieutbildning (ISCED-nivå 3). Åldersgruppen 20-24 år används som proxy, i procent.

	Totalt	Kvinnor	Män
Andel 22-åringar som har uppnått minst gymnasieutbildning	86,3	87,6	85,1

Källa: Labour Force Survey (LFS), Eurostat.

Huvudindikator 21 – Deltagande i utbildning (RL 23), strukturindikator

Andel av befolkningen som deltar i utbildning (25-64 år), totalt, per åldersgrupp, arbetskraftstillhörighet och utbildningsnivå, i procent.

Deltagande i utbildning	Totalt	Kvinnor	Män
<u>Åldersgrupp</u>			
- 25-64	35,8	40,3	31,5
- 25-34	39,5	41,8	37,3
- 35-44	37,1	42,0	32,4
- 45-54	35,8	41,7	30,1
- 55-64	30,1	35,0	25,6
<u>Arbetskraftstillhörighet (25-64)</u>			
- Sysselsatt	35,4	40,1	31,1
- Arbetslös	29,8	34,9	25,9
- Ej i arbetskraften	44,2	45,2	42,7
<u>Utbildningsnivå³⁹ (25-64)</u>			
- Låg	20,4	24,1	17,9
- Medel	32,1	35,5	29,2
- Hög	50,6	53,4	46,7

Källa: Labour Force Survey (LFS), Eurostat.

Huvudindikator 22 – Investeringar i kompetensutveckling (RL 23), strukturindikator

Totala offentliga utgifter för utbildning som andel av BNP.⁴⁰

	Totalt
Investeringar i kompetensutveckling (2002)	7,7

Källa: Joint UNESCO/OECD/Eurostat frågeformulär.

³⁹ Låg=Mindre än gymnasieutbildning; Medel=Avslutad gymnasieutbildning; Hög=Avslutad universitetsutbildning.

⁴⁰ Den demografiska strukturen bör beaktas i analysen.

Huvudindikator 23 – Deltagande i personalutbildning (RL 23)

Skr. 2005/06:23

Andel sysselsatta som har deltagit i personalutbildning, i procent.

	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Deltagande i personalutbildning (1999)</i>	61	61	60

Källa: CVTS, Eurostat.

Huvudindikator 24 – Arbetskraftsdeltagande (RL 17)

Antalet personer i arbetskraften (sysselsatta + arbetslösa) som andel av antalet personer i befolkningen i arbetsför åldern 15-64 år, i procent.

	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Arbetskraftsdeltagande</i>	77,2	75,2	79,1

Källa: Quarterly Labour Force Survey, Eurostat.

Huvudindikator 25 – Genomsnittlig pensionsålder (RL 18), strukturindikator

Den faktiska genomsnittliga pensionsåldern viktad med sannolikheten att lämna arbetskraften vid en viss ålder.

	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Faktisk genomsnittlig pensionsålder (2003)</i>	63,1	62,8	63,5

Källa: Labour Force Survey (LFS), Eurostat och DG EMPL.

Huvudindikator 26 – Gap i sysselsättningsgrad mellan män och kvinnor (RL 18)

Skillnaden i sysselsättningsgraden mellan män och kvinnor, i procentenheter.

	Totalt
<i>Mäns sysselsättningsgrad jämfört med kvinnors</i>	3,1

Källa: Quarterly Labour Force Survey, Eurostat.

Huvudindikator 27 – Gap i relativ arbetslöshet mellan kvinnor och män (RL 18)

Skillnaden i relativ arbetslöshet mellan kvinnor och män, i procentenheter.

	Totalt
<i>Kvinnors relativa arbetslöshet jämfört med mäns</i>	-0,4

Källa: Eurostats harmoniserade arbetslöshetsserie.

Huvudindikator 28 – Lönegap mellan kvinnor och män (RL 22), Skr. 2005/06:23 strukturindikator

Kvinnors månadslön i procent av mäns månadslön.

Lönegap mellan kvinnor och män (2003)	Totalt
<i>Ej standardvägt</i>	
- Totalt	84
- Privat sektor	85
- Offentlig sektor	82
<i>Standardvägt⁴¹</i>	
- Totalt	92
- Privat sektor	90
- Offentlig sektor	96

Källa: Lönestatistisk årsbok 2003, Statistiska centralbyrån.

Huvudindikator 29 – Sysselsättningens inverkan på föräldraskap (RL 18)

Sysselsättningsgrad för personer i åldern 20-50 år med eller utan barn 0-6 år, i procent.

Sysselsättningens inverkan på föräldraskap	Totalt	Kvinnor	Män
Med barn	82,4	75,4	90,0
Utan barn	80,2	79,4	80,9
Skillnad i procentenheter	2,2	-4,0	9,1

Källa: Arbetskraftsundersökningen (AKU), Statistiska centralbyrån.

Huvudindikator 30 – Barnomsorg (RL 18)

Barn i barnomsorg i förhållande till alla barn i samma åldersgrupp⁴², i procent.

Barnomsorg	Offentlig	Enskild
1-3-åringar i förskoleverksamhet	62,2	12,2
4-5-åringar i förskoleverksamhet	80,7	15,4
6-9-åringar i skolbarnomsorg	69,0	6,4
10-12-åringar i skolbarnomsorg	9,2	1,0

Källa: Skolverket (2004).

Huvudindikator 31 – Avbruten skolgång (RL 23), strukturindikator

Andel 18-24-åringar som har avbrutit skolgången och som endast genomgått grundskola (ISCED-nivå 2) eller lägre och som inte deltar i vidareutbildning, i procent.

	Totalt	Kvinnor	Män
Andel 18-24-åringar som har avbrutit skolgången	8,6	7,9	9,3

Källa: Labour Force Survey (LFS), Eurostat.

⁴¹ Hänsyn har tagits till skillnader mellan kvinnor och män i ålder, utbildningsnivå, arbetstid, sektor och yrkeskategori.

⁴² Deltagande i öppen fritidsverksamhet är inte inkluderat i uppgifterna.

Huvudindikator 32 – Skillnad i relativ arbetslöshet för mindre gynnade personer (RL 19) Skr. 2005/06:23

Skillnad i relativ arbetslöshet för mindre gynnade personer⁴³ (enligt nationell definition) jämfört med den totala relativa arbetslösheten, i procentenheter.

Skillnad i relativ arbetslöshet	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Utlandsfödda personer</i>			
- Totalt	6,1	5,5	6,6
- Födda inom EU15/EEA	0,5	1,3	-0,2
- Födda utanför EU15/EEA	9,2	8,0	10,2
<i>Personer med funktionshinder</i>			
- Totalt	1,2	1,7	0,8
- Med nedsatt arbetsförmåga	2,8	3,1	2,5

Källa: Arbetsmarknadsstyrelsen och Arbetskraftsundersökningen (AKU), Statistiska centralbyrån.

Huvudindikator 33 – Skillnad i relativ arbetslöshet mellan icke EU15-medborgare och EU15-medborgare (RL 19)

Skillnad i relativ arbetslöshet mellan icke EU15-medborgare och EU15-medborgare, i procentenheter.

	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Skillnad i relativ arbetslöshet</i>	12,8	10,9	14,4

Källa: Arbetskraftsundersökningen (AKU), Statistiska centralbyrån.

Skillnad i relativ arbetslöshet mellan icke EU25-medborgare och EU25-medborgare, i procentenheter.

	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Skillnad i relativ arbetslöshet</i>	9,8	7,3	11,8

Källa: Arbetskraftsundersökningen (AKU), Statistiska centralbyrån.

Huvudindikator 34 – Låginkomsttagare (RL 21)

Antal personer med låg inkomst⁴⁴ som andel av arbetskraften, i procent.

	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Låginkomsttagare (2001)</i>	3	3	3

Källa: EU-SILC, Eurostat.

⁴³ Med mindre gynnade grupper avses personer födda utanför Sverige och personer med funktionshinder. När det gäller skillnaderna mellan utrikes födda och hela befolkningen har dessa skattats med andra vikter än när nivåerna för utrikes födda respektive befolkningen skattas. Det innebär att de skillnader som redovisas skiljer sig något åt jämfört med om nivån för utrikes födda subtraheras från nivån för befolkningen som helhet.

⁴⁴ Personer med låg inkomst definieras som andelen av de individer som betecknas ”i arbete” (antingen som anställd eller som egen företagare) enligt den definition där individerna är mest aktiva (dvs. i den aktivitet för vilken information finns att tillgå, som individerna har varit sysselsatta 50 procent av totala antalet månader) i vilken hushållens disponibla inkomst motsvarar en disponibel inkomst under 60 procent motsvarande nationell medianinkomst.

Huvudindikator 35 – Fattigdomsfälla (låg inkomst) (RL 19), Skr. 2005/06:23 strukturindikator

Marginaleffekten vid en ökad arbetsinsats (ökning av antalet arbetade timmar eller byte till högre avlönat arbete) med hänsyn tagen till den sammantagna effekten av ökade skatter och minskade bidrag.

Beräknas som kvoten av förändring i inkomstskatt (inklusive den allmänna egenavgiften) plus förändring (minskning) av bidrag, dividerat med ökning av bruttolönen. Indikatorn uttrycks i procent och avser en ”diskret” inkomstförändring från 34 till 66 procent av en genomsnittlig industriarbetarlön.

Fattigdomsfälla (2003)	Totalt
Sammanboende med två barn, där den ena har inkomst	100,0
Ensamstående förälder med två barn	53,8

Källa: OECD och EU-kommissionen.

Huvudindikator 36 – Arbetslöshetsfälla (RL 19), strukturindikator

Tröskeleffekten visar hur stor del av bruttolönen individen till följd av ökad skatt och minskade bidrag inte får behålla när han/hon går från arbetslöshet till att arbeta. Beräknas som ett minus kvoten mellan förändring i disponibel inkomst och förändring i bruttolön. Indikatorn uttrycks i procent och avser en ensamstående person som går från arbetslöshet till ett arbete med en inkomst motsvarande 67 procent av en genomsnittlig industriarbetarlön.

	Totalt
Arbetslöshetsfälla (2003)	87,1

Källa: OECD och EU-kommissionen.

Huvudindikator 37 – Skatt på arbete för låginkomsttagare (RL 22), strukturindikator

Skattekil för arbete: inkomstskatt samt arbetstagarens och arbetsgivarens sociala avgifter inklusive särskild löneskatt minus kontantstöd dividerat med arbetskostnaden för en ensamstående löntagare med lön motsvarande 67 procent av en genomsnittlig industriarbetarlön, i procent.

	Totalt
Skatt på arbete för låginkomsttagare	46,2

Källa: OECD och EU-kommissionen.

Huvudindikator 38 – Odeklarerat arbete (RL 21)

Inom denna riktlinje finns i dagsläget inga inom EU överenskomna indikatorer. Inledande diskussioner har lett fram till slutsatsen att det odeklarerade arbetets storlek i förhållande till BNP och andelen personer som utfört odeklarerat arbete torde vara två relevanta mått inom sysselsättningsstrategin. Därför redovisas dessa två mått. Procent.

Odeklarerat arbete	Totalt	Kvinnor	Män
Andel personer som uppgivit att de utfört odeklarerat arbete under året (2001)	6	3	8
Svarat sektorns andel av BNP (2002)	4,5		

Källa: Skattestatistisk årsbok 2004.

Huvudindikator 39 – Regionala skillnader – variationskoefficienten (RL 17), strukturindikator

Standardavvikelsen för sysselsättning (arbetslöshet) dividerat med viktat nationellt genomsnitt (åldersgrupp 15-64 år), NUTS II.

Regionala skillnader (2003)	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Sysselsättning</i>	4,3	4,8	4,1
<u>Arbetslöshet</u>			
- Nuts II	15,8		
- Nuts III	18,8		

Källa: Labour Force Survey (LFS), Eurostat.

Huvudindikator 40 – Regionala skillnader – missgynnade regioner (RL 17)

1. Andel av missgynnade regioner i termer av sysselsättning och arbetslöshet (i relation till alla regioner och till befolkningen i arbetsför ålder/arbetskraften, NUTS II).

2. Skillnaden mellan genomsnittlig sysselsättning/arbetslöshet i de missgynnade regionerna och riksgenomsnittet i relation till riksgenomsnittet av sysselsättning/arbetslöshet, NUTS II.

Restriktion: 90 procent och 150 procent av riksgenomsnittet för sysselsättningsgrad respektive en relativ arbetslöshet.

Regionala skillnader – missgynnade regioner	Totalt
<u>Missgynnade regioner</u>	
- Sysselsättning	0/8
- Arbetslöshet	0/8
<u>Andel av arbetskraften som bor i missgynnade regioner, %</u>	
- Sysselsättning	0,0
- Arbetslöshet	0,0

Källa: Labour Force Survey (LFS), Eurostat.

Tilläggsindikatorer för att stödja analysen i det nationella handlingsprogrammet genom att sätta nationell politik och dess utfall i ett sammanhang⁴⁵

Tilläggsindikator 1 – BNP-tillväxt (RL 17), strukturindikator

	Totalt
Årlig BNP-tillväxt, %	3,6

Källa: ESA95, DG ECFIN.

Tilläggsindikator 2 – Sysselsättningsgrad per åldersgrupp (RL 18)

Antalet sysselsatta som andel av befolkningen i samma åldersgrupp, i procent.

Sysselsättningsgrad per åldersgrupp	Totalt	Kvinnor	Män
20-64	77,4	75,3	79,4
15-24	39,2	39,7	38,6
25-54	82,9	80,9	85,0

Källa: Labour Force Survey (LFS), Eurostat.

Tilläggsindikator 3 – Sysselsättningsgrad i heltidsekvivalenter (RL17)

Totala antalet arbetade timmar dividerat med det genomsnittliga antalet arbetade timmar i heltidsjobb, beräknat som andel av befolkningen i åldersgruppen 15-64, i procent.

Sysselsättningsgrad i heltidsekvivalenter	Totalt	Kvinnor	Män
15-64 år	66,2	61,6	70,9

Källa: Labour Force Survey (LFS), Eurostat.

Tilläggsindikator 5 – Real enhetsarbetskostnad (RL 22), strukturindikator

Ökning i total kompensation per arbetstagare justerad för arbetsproduktivitet och BNP-deflator, i procent.

	Totalt
Real enhetsarbetskostnad	-1,5

Källa: ESA95, DG ECFIN.

Tilläggsindikator 6 – Arbetskraftens produktivitet (RL 22), strukturindikator

Total årlig output dividerad med antalet sysselsatta respektive antalet arbetade timmar. Sverige i relation till EU15 där EU15=100.

Arbetskraftens produktivitet (2003)	Totalt
Per sysselsatt	96,4
Per arbetad timme	97,4

Källa: ESA95, DG ECFIN.

⁴⁵ Om inget annat anges avser uppgifterna årsmedeltalet för 2004. Tilläggsindikatorerna 4, 7, 15 och delvis 24 är exkluderade på grund av brist på data.

Tilläggsindikator 8 – Inflöde till långtidsarbetslöshet (RL 19)

Skr. 2005/06:23

Andel ungdomar och vuxna som blev arbetslösa i månad X, fortfarande arbetslösa i månad X+6/X+12, utan ett avbrott i arbetslösheten i mer än en månad (28-31 kalenderdagar), i procent.

Inflöde in till långtidsarbetslöshet ⁴⁶	Totalt	Kvinnor	Män
Ungdomar	7,6	6,2	8,7
Vuxna	12,0	10,2	13,6

Källa: Arbetsmarknadsstyrelsen, AMS

Tilläggsindikator 9 – Ungdomsarbetslöshet (RL 18)

Antalet arbetslösa ungdomar (15-24 år) som andel av befolkningen i samma åldersgrupp, i procent.

	Totalt	Kvinnor	Män
Ungdomsarbetslöshet	8,0	7,6	8,4

Källa: Labour Force Survey (LFS), Eurostat

Tilläggsindikator 10 – Utgifter för aktiva och passiva åtgärder (RL 19)

Utgifter för aktiva och passiva åtgärder som andel av BNP, i procent.

Aktiva och passiva	Aktiva	Passiva	Totalt
Utgifter i procent av BNP	1,1	1,3	2,4

Källa: Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS).

Tilläggsindikator 11 – Sysselsättning i nya företag (RL 21)

Antalet personer sysselsatta i nya företag (år t) och i överlevande företag (uppstartade år $t-3$, $t-2$ och $t-1$) i relation till antalet personer sysselsatta i alla företag (år t), i procent.

Sysselsättning i nya företag	1998	1999	2000
Totalt		1,3	1,8
Industrin		0,4	0,5
Byggsektorn	1,7	1,5	2,3
Tjänstesektorn	2,3	1,8	2,4

Källa: Structural Business Statistics, Eurostat.

Tilläggsindikator 12 – Sysselsättning i tjänstesektorn (RL 19)

Antalet sysselsatta i tjänstesektorn (i huvudsysslän) i åldersgruppen 15-64 som andel av befolkningen i samma åldersgrupp, i procent.

	Totalt	Kvinnor	Män
Sysselsättning i tjänstesektorn (2003)	55,8	64,7	47,2

Källa: QLFD, Eurostat. Preliminära siffror.

⁴⁶ Med ungdomar menas kvinnor och män yngre än 25 år och med vuxna menas kvinnor och män äldre än 25 år.

Tilläggsindikator 13 – Arbetad tid (RL 21)

Skr. 2005/06:23

1. Genomsnittliga antalet arbetade timmar per vecka definierat som totala antalet arbetade timmar bland heltidsanställda dividerat med antalet heltidsanställda.
2. Genomsnittlig årsarbetstid per sysselsatt.

Arbetad tid	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Veckoarbetstid</i>			
2000	40,0	39,7	40,2
2001	39,9	39,6	40,1
2002	39,9	39,6	40,1
2003	39,8	39,6	40,0
2004	39,9	39,6	40,0
<i>Årsarbetstid per sysselsatt</i>			
1999	1647		
2000	1624		
2001	1602		
2002	1580		
2003	1563		

Källa: Labour Force Survey (LFS), Eurostat.

Tilläggsindikator 14 – Övertidsarbete (RL 21)

Antalet anställda för vilka antalet arbetade timmar överstiger antalet vanligen arbetade timmar, som andel av alla anställda.

	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Övertidsarbete (2003)</i>	6,9	4,5	9,3

Källa: Labour Force Survey (LFS), Eurostat

Tilläggsindikator 16 – Datoranvändning (RL 21)

Andelen av arbetskraften som använder dator hemma och/eller på arbetsplatser i arbetssyfte, i procent.

	Totalt
<i>Datoranvändning (2002)</i>	73

Källa: Eurobarometer survey on ICT and employment 2002.

Tilläggsindikator 17 – Företagens investeringar i kompetensutveckling (RL 23)

Företagens investeringar i kompetensutveckling i relation till arbetskostnaderna, i procent.

	Totalt
<i>Företagens investeringar i kompetensutveckling (1999)</i>	1,3

Källa: CVTS, Eurostat.

Tilläggsindikator 18 – Arbetskraftsreserven (RL 18)

Inaktiva personer som önskar arbeta i förhållande till den arbetsföra befolkningen i åldern 15-64, i procent.

	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Arbetskraftsreserven⁴⁷</i>	2,8	2,9	2,8

Källa: Statistiska centralbyrån.

⁴⁷ Arbetskraftsreserven definieras som personer som vill arbeta men inte finns i arbetskraften på grund av studier, förtidspension, hemarbete, värnplikt eller av annat skäl.

Tilläggsindikator 19 – Förändring av arbetskraftsutbudet (RL 18) Skr. 2005/06:23

Årlig förändring av arbetskraftsutbudet (inkluderar sysselsatta och arbetslösa i åldern 15-64 år), i procentenheter.

	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Förändring av arbetskraftsutbudet</i>	-0,1	-0,2	-0,1

Källa: Quarterly Labour Force Data, Eurostat.

Tilläggsindikator 20 – Gap i sysselsättningsgrad mellan män och kvinnor, i heltidsekvivalenter (RL 18)

Skillnaden i sysselsättningsgrad (mätt i heltidsekvivalenter) mellan män och kvinnor, i procentenheter.

	Totalt
<i>Gap i sysselsättningsgrad i heltidsekvivalenter</i>	9,3

Källa: Labour Force Survey (LFS), Eurostat

Tilläggsindikator 21 – Gap i sysselsättningsgrad mellan män och kvinnor nedbrutet på ålder och utbildningsnivå (RL 18)

Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan män och kvinnor, i procentenheter.

Gap i sysselsättningsgrad	Totalt
<i>Åldersgrupp</i>	
- 15-24	-0,7
- 25-54	4,1
- 55-64	4,3
<i>Utbildningsnivå⁴⁸</i>	
- Låg	9,6
- Medel	5,4
- Hög	-0,9

Källa: Labour Force Survey (LFS), Eurostat.

Tilläggsindikator 22 – Lönegap mellan män och kvinnor (RL 22)

Lönegap mellan män och kvinnor nedbrutet på åldersgrupp och utbildningsnivå (skillnad mellan mäns och kvinnors genomsnittliga timlön som andel av mäns genomsnittliga timlön för anställda som arbetar mer än 15 timmar per vecka), i procent.

Lönegap (2001)	Totalt
<i>Åldersgrupp</i>	
- 16-24	7
- 25-54	18
- 55-64	21
<i>Utbildningsnivå⁴⁹</i>	
- Låg	14
- Medel	16
- Hög	24

Källa: European Community Household Panel (ECHP), Eurostat.

⁴⁸ Låg=Mindre än gymnasieutbildning; Medel=Avslutad gymnasieutbildning; Hög=Avslutad universitetsutbildning.

⁴⁹ Låg=Mindre än gymnasieutbildning; Medel=Avslutad gymnasieutbildning; Hög=Avslutad universitetsutbildning.

Tilläggsindikator 23 – Könnssegregering (RL 18)

Skr. 2005/06:23

Mått på könnssegregering i yrken, beräknat genom att skillnaden mellan andelen män respektive andelen kvinnor i varje yrke summeras till ett totalt mått på könsmissig obalans. Yrkena är indelade i enlighet med ISCO-klassificeringen.

Mått på könnssegregering i sektorer, beräknat genom att skillnaden mellan andelen män respektive andelen kvinnor i varje sektor summeras till ett totalt mått på könsmissig obalans. Sektorerna är indelade i enlighet med NACE-klassificeringen.

Könnssegregering	Totalt
<i>I yrken</i>	27,6
<i>I sektorer (2003)</i>	21,6

Källa: Labour Force Survey (LFS), Eurostat.

Tilläggsindikator 24 – Äldreomsorg (RL 18)

Andelen av befolkningen i åldersgruppen 65-84 som bor i ordinärt boende och som behöver och får hjälp varje vecka, i procent.

Äldreomsorg (2002)	Kvinnor	Män
<i>Kommunal hjälp</i>	6	3
<i>Hjälp från hushållsmedlem</i>	7	7
<i>Hjälp från övrig anhörig/bekant</i>	8	2

Källa: Statistiska centralbyråns undersökningar av levnadsförhållanden (ULF).

Tilläggsindikator 25 – Mindre gynnade grupper (RL 19)

Gap på arbetsmarknaden mellan mindre gynnade grupper⁵⁰ (enligt nationella definitioner) och hela befolkningen.

Gruppens storlek i förhållande till befolkningen, %	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Utlandsfödda personer</i>			
- Totalt	13,2	13,6	12,8
- Födda inom EU15/EEA	4,3	4,4	4,2
- Födda utanför EU15/EEA	9,0	9,3	8,6
<i>Personer med funktionshinder</i>			
- Totalt	18,8	19,8	17,8
- Med nedsatt arbetsförmåga	10,8	12,3	9,4

Källa: Arbetskraftsundersökningen (AKU), Statistiska centralbyrån.

Skillnad i arbetskraftsdeltagande för mindre gynnade personer jämfört med det totala arbetskraftsdeltagandet, i procentenheter.

Skillnader i arbetskraftsdeltagande	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Utlandsfödda personer</i>			
- Totalt	-10,3	-12,3	-8,2
- Födda inom EU15/EEA	-2,3	-1,3	-3,2
- Födda utanför EU15/EEA	-14,1	-17,4	-10,6
<i>Personer med funktionshinder</i>			
- Totalt	-11,0	-11,6	-10,1
- Med nedsatt arbetsförmåga	-21,9	-22,3	-21,0

Källa: Arbetskraftsundersökningen (AKU), Statistiska centralbyrån.

⁵⁰ Med mindre gynnade grupper avses personer födda utanför Sverige och personer med funktionshinder. När det gäller skillnaderna mellan utrikes födda och hela befolkningen har dessa skattats med andra vikter än när nivåerna för utrikes födda respektive befolkningen skattas. Det innebär att de skillnader som redovisas skiljer sig något åt jämfört med om nivån för utrikes födda subtraheras från nivån för befolkningen som helhet.

Skillnad i sysselsättningsgrad för mindre gynnade personer jämfört med den totala sysselsättningsgraden, i procentenheter. Skr. 2005/06:23

Skillnader i sysselsättningsgrad	Totalt	Kvinnor	Män
<i>Utlandsfödda personer</i>			
- Totalt	-13,8	-15,1	-12,4
- Födda inom EU15/EEA	-2,6	-2,2	-2,9
- Födda utanför EU15/EEA	-19,2	-21,2	-17,0
<i>Personer med funktionshinder</i>			
- Totalt	-11,3	-12,1	-10,2
- Med nedsatt arbetsförmåga	-22,5	-22,9	-21,4

Källa: Arbetskraftsundersökningen (AKU), Statistiska centralbyrån.

Tilläggsindikator 26 – Implicit skatt på arbete (RL 19)

Total skatt på arbete (personlig inkomstskatt samt arbetstagarens och arbetsgivarens sociala avgifter inklusive särskild löneskatt) dividerat med arbetstagarnas totala kompensation samt särskild löneskatt, i procent.

	Totalt
<i>Implicit skatt på arbete</i>	47,0

Källa: OECD och EU-kommissionen.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 oktober 2005

Närvarande: Statsministern Persson, statsråden Ringholm, Sahlin, Pagrotsky, Östros, Messing, Y. Johansson, Bodström, Sommestad, Karlsson, Nykvist, Andnor, Nuder, Hallengren, Jämtin, Österberg, Orback, Baylan

Föredragande: Bosse Ringholm

Regeringen beslutar skrivelse 2005/06:23 Sveriges handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning.